

P

POMAGAMY

SOBIE

W PRACY

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna – Opole
Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Katowice

Pomagamy

sobie w pracy

Kwartalnik instrukcyjno-metodyczny

NR 4/1969

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

WBP Katowice — **Andrzej Korzon, Alfred Puzio, Anna Radziszewska,
Maria Sitek.**

Wi MBP Opole — **Danuta Branicka, Mieczysław Faber, Teresa Jarzabek,
Janina Kościów, Danuta Woźniak.**

Redaktor wydawnictwa — **Zbigniew Bożek.**

Dorobek kulturalny województw katowickiego i opolskiego w 25-leciu PRL

W Roku Srebrnego Jubileuszu Polski Ludowej dokonuje się różnego rodzaju bilansów i podsumowań osiągnięć Polski w okresie 25-lecia. Nie ma w naszym kraju takiego odcinka życia, na którym nie można by poszczycić się wspaniałymi osiągnięciami. Nas bibliotekarzy interesuje przede wszystkim dorobek kulturalny Polski.

Z niezliczonych przeprowadzonych prób podsumowania dorobku w dziedzinie kultury i sztuki wynika, że jest on bardzo poważny.

Do najważniejszych chyba osiągnięć w dziedzinie kultury należy zaliczyć całkowitą integrację kulturalną w Polsce. W wielu dziedzinach kultury, Polska w ciągu minionego 25-lecia zdołała zająć bardzo poważną pozycję w skali światowej np. w muzyce, grafice, w tkaninie artystycznej.

Piękną wizytówką dorobku kulturalnego Polski w okresie 25-lecia jest:

- 50.841 bibliotek, w tym 8451 bibliotek publicznych,
- 311 muzeów,
- 131 teatrów,
- 3626 kin, w tym 1594 na wsi,
- 5.598.000 abonentów radiowych, w tym 1.913.000 na wsi,
- 3.389.000 abonentów telewizyjnych, w tym 753.000 na wsi,
- 119,1 mln egzemplarzy książek i broszur wydanych w 1968 r.,
- 19 filharmonii i orkiestr symfonicznych,
- 9 oper i 9 operetek.

Biblioteki w ogóle w Polsce dysponują 191,6 mln księgozbiorem. W posiadaniu bibliotek publicznych jest 49,7 mln woluminów.

Ponad 16 milionów Polaków korzysta z bibliotek w tym 6.084 z bibliotek publicznych.

Poważnym też dorobkiem kulturalnym za okres 25-lecia może poszczycić się Śląsk i Zagłębie. Pełnym sukcesem uwieńczony został wysiłek śląskich twórców kultury, zmierzający do włączenia śląskich wartości duchowych do kultury ogólnonarodowej.

Dzięki nowym warunkom społeczno-politycznym i ekonomicznym jakie zaistniały na Śląsku i w Zagłębiu po odzyskaniu niepodległości 1945 r., twórcy wyzwolili się z wąsko pojmowanych więzów kulturalnych. Nowe warunki społeczno-polityczne, poważne zmiany demograficzne, zmiany i ruchy migracyjne po zakończeniu wojny, wytworzyły nowe środowisko kulturalno-artystyczne, które okazało się bardzo preżne w działaniu. Dzięki właśnie tym warunkom, dzięki powstałemu nowemu środowisku kulturalno-artystycznemu, Śląsk i Zagłębie mogą dzisiaj chlubić się wielkim dorobkiem kulturalnym.

Znana jest daleko poza granicami Śląska Wyższa Szkoła Muzyczna w Katowicach, której progi opuszczają talenty na miarę światową niemniej znany jest w Polsce i w świecie Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk”.

Po raz pierwszy także w dziejach Śląska na widownięć życia twórczego wystąpiły artystyczne związki twórcze.

W 1945 roku bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych na terenie Katowic utworzony został Oddział ZPAP. Pierwszym prezesem został wybitny grafik Stefan Mrożewski. Po roku 1950 środowisko plastyczne stało się jednym z najważniejszych ogniw życia kulturalnego w województwie. W 1945 roku także powstał w Katowicach Związek Literatów Polskich zrzeszający dzisiaj 29 pisarzy.

Na terenie województwa katowickiego pracuje obecnie 119 domów kultury, 18 ośrodków kultury, 18 muzeów, 8 teatrów, opera i operetka, 2 filharmonie i orkiestry symfoniczne, 159 kin, 1114 świetlic, 500 bibliotek związkowych, 562 biblioteki publiczne.

Publiczne biblioteki woj. katowickiego obsługują 445 tys. czytelników dysponując dla nich ponad 3,5 milionami woluminów.

Równie wielkim drobkim w dziedzinie kultury w okresie 25-lecia szczyci się województwo opolskie.

W 1945 roku rozpoczynano tu prawie od podstaw organizację życia kulturalnego i społeczno-ekonomicznego. Rozpoczął się wówczas wielki proces repolonizacji Opolszczyzny, stopniowej integracji narodowej i kulturalnej, uwieńczony pełnym sukcesem na Srebrny Jubileusz PRL.

Dorobek kulturalny Opolszczyzny w 25-leciu jest imponujący. Na terenie województwa opolskiego pracuje aktualnie 331 bibliotek publicznych i 873 punkty biblioteczne dysponujące dwumilionowym księgozbiorem. Z bibliotek publicznych korzysta 210 tysięcy czytelników, którzy w 1968 roku wypożyczyli ogółem 3.345 tys. woluminów.

Oprócz bibliotek publicznych na terenie Opolszczyzny pracuje 256 bibliotek związkowych i 1141 bibliotek szkolnych.

Na dorobek kulturalny Opolszczyzny składa się również 112 kin, 11 muzeów z 37 oddziałami, 2 teatry, 537 zespołów estradowych i 188 tysięcy abonentów radia i telewizji.

Województwo katowickie w 25-leciu Polski Ludowej

Kronika ważniejszych wydarzeń kulturalnych w latach 1945–1969

Rok 1945

17. I. — Wyzwolenie Częstochowy.
27. I. — Wyzwolenie Katowic.
28. I. — Wyzwolenie Bytomia, Mikołowa, Siemianowic.
2. II. — W Katowicach ukazuje się nr 1 „Trybuny Śląskiej” organu KW PPR.
11. II. — Wznowienie działalności Śląskiego Konserwatorium Muzycznego w Katowicach przemianowanego 1. IX. na Wyższą Szkołę Muzyczną.
18. II. — Wznawia działalność Wyższe Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych w Katowicach; w roku akademickim 1950/51 przekształcone na Wyższą Szkołę Ekonomiczną.
6. III. — Wznowienie pracy Rozgłośni Polskiego Radia w Katowicach. Dyrektor: E. Odorkiewicz, dyr. progr. Z. Hierowski, kier. audycji literackich W. Szewczyk.
25. III. — Otwarcie pierwszego po wojnie sezonu w Teatrze Miejskim w Sosnowcu. Premiera: „Chata za wsią” J. I. Kraszewskiego.
25. III — W Katowicach rozpoczyna działalność Wielka Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia.
27. III. — Wyzwolenie Rybnika, Wodzisławia, Żor.
1. IV. — Utworzenie w Katowicach Oddziału Związku Literatów Polskich, pierwszego w dziejach Śląska.
2. IV, — Otwarcie Teatru im. St. Wyspiańskiego w Katowicach pod dyrekcją K. Adwentowicza i W. Horzycy. Pierwszy powojenny sezon zainaugurowano „Zemstą” A. Fredry.
3. V. — Wyzwolenie Cieszyna.
9. V. — Śląska Biblioteka Publiczna wznowia swą działalność.
24. V. — K.R.N. powołuje do życia Politechnikę Śląską z tymczasową siedzibą w Krakowie. W połowie czerwca zapadła decyzja o przeniesieniu uczelni do Gliwic.

26. V. — W Katowicach rozpoczyna działalność Państwowa Filharmonia Śląska.

14. VI. — Pierwsza premiera Opery Śląskiej w Bytomiu; była to „Halka” St. Moniuszki.

16. VI. — Otwarcie Instytutu Śląskiego (założonego w 1934 r.) Dyrektor Instytutu dr Roman Lutman.

20. VIII. — Ukazał się w Katowicach pierwszy numer pisma literacko-społecznego „Odra”. Redakcja: W. Szewczyk, Z. Hierowski i A. Grodzicki. „Odra” wychodziła początkowo jako dwutygodnik, a od 7. IV. 1946 jako tygodnik. Ostatni numer wyszedł w dniu 29. I. 1950 jako 216 ogólnego zbioru.

18. X. — Pierwszy sezon Teatru Polskiego Bielsko-Cieszyn. Założyciel teatru i pierwszy dyrektor Stanisław Kwaskowski. Na inaugurację wystawiono „Pana Jowialskiego” A. Fredry.

XII. — Ukazał się pierwszy po wojnie numer „Zarania Śląskiego”, kwartalnika Instytutu Śląskiego, jako XVI rocznik ogólnego zbioru.

Rok 1946

17. IV. — Rada Ministrów PRL uchwała dekret o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi.

25. V. — Otwarcie Małej Sceny Teatru im. St. Wyspiańskiego w Katowicach.

VIII. — W Katowicach daje swe pierwsze przedstawienie Teatr Lalki i Aktora „Ateneum”.

X. — Na bazie dawnego Instytutu Pedagogicznego powstaje w Katowicach Wyższa Szkoła Pedagogiczna.

3. XII. — Wilhelm Szewczyk otrzymuje nagrodę miasta Katowic za „Posągi”.

Rok 1947

12. VI. — Z okazji Dni Kultury Śląskiej Wojewódzka Rada Kultury w Katowicach przyznała nagrody: K. Prusowi i F. Popiołkowi za działalność naukową i J. Fojcikowi za zasługi w upowszechnieniu ruchu śpiewaczego na Śląsku.

29. VI. — Komisja Literacka Instytutu Śląskiego w Katowicach zorganizowała w Wóznikach powiatu lublinieckiego uroczystość ku czci 150 rocznicy urodzin Józefa Lompy.

Rok 1948

1. II. — Prapremiera w Katowicach filmu „Stalowe serca”, osnuto na tle walki górników i hutników śląskich z Niemcami. Był to pierwszy po wojnie film fabularny poświęcony tematyce śląskiej.

18. II. — Jan Brzoza laureatem nagrody literackiej miasta Katowic za całokształt twórczości.

20. III. — Rozporządzeniem Rady Ministrów PRL powstaje Śląska Akademia Medyczna im. L. Waryńskiego.

31. V. — Wojewódzka Rada Kultury w Katowicach przyznała nagrodę Janowi Wantule, ludowemu pisarzowi ze Śląska Cieszyńskiego za zgromadzenie cennej biblioteki.

Rok 1949

19. I. — Powołanie komitetu honorowego i wykonawczego obchodów 150 rocznicy urodzin A. Mickiewicza.

24. IV. — Odświeżenie pomnika-nagrobka Juliusza Ligonia, ludowego pisarza śląskiego, na cmentarzu w Chorzowie.

30. XI. — Rozpoczyna działalność Wyższa Szkoła Inżynierska w Częstochowie, przemianowana w 1955 r. na Politechnikę Częstochowską.

7. XII. — Rozpoczyna działalność Państwowy Teatr Lalek „Bania-luka” w Bielsku.

22. XII. — W Ogólnopolskim Festiwalu Sztuk Rosyjskich i Radzieckich w Warszawie Teatr im. St. Wyspiańskiego w Katowicach otrzymał nagrodę zespołową II stopnia w dziale sztuk rosyjskich oraz III stopnia w dziale sztuk radzieckich.

Rok 1950

11. II. — Ukazuje się w Krakowie pierwszy numer tygodnika „Życie Literackie”, pisma mającego stanowić wspólny organ środowisk literackich Krakowa i Katowic. W skład redakcji wchodził kolejno: Wilhelm Szewczyk, Jan Brzoza, Maria Klimas-Błahutowa.

II. — Powstała w Katowicach Wieczorowa Szkoła Inżynierska. W roku akademickim 1955/56 nastąpiło jej połączenie z Politechniką Śląską i zmiana nazwy na Studium Wieczorowe Politechniki Śląskiej.

4. X. — Uchwała Prezydium Rządu o budowie Nowych Tych.

Rok 1951

10. V. — W Katowicach odbyła się narada pracowników nauki, kultury i sztuki województwa katowickiego, poświęcona sprecyzowaniu stanowiska śląskich intelektualistów wobec Plebiscytu Pokoju. Naradzie przewodniczył Gustaw Morcinek. Oddział Związku Literatów Polskich reprezentował Zdzisław Hierowski.

26. V. — Uchwała Prezydium Rządu PRL o budowie Wojewódzkiego Parku Kultury i Wypoczynku w Chorzowie. Budowę rozpoczęto w lipcu tego roku.

18. VII. — Gustaw Morcinek otrzymuje Nagrodę Państwową II stopnia za powieść pt. „Pokład Joanny”.

28. IX. — Jubileusz 25-lecia działalności literackiej Gustawa Morcinka. Oddział ZLP w Katowicach urządził z tej okazji uroczysty wieczór literacki z udziałem jubilata.

3. XII. — Otwarcie Pałacu Młodzieży im. Bolesława Bieruta w Katowicach.

Rok 1952

6. VII. — Wyszedł w Katowicach pierwszy numer kwartalnika społeczno-literackiego „Śląsk Literacki”. Redakcja: Z. Hierowski, J. Brzoza, M. Klimas-Błahutowa. Organ katowickiego Oddziału Związku Literatów Polskich. Ostatni numer pisma ukazał się 3. XII. 1955 jako 16 numer ogólnego zbioru.

20. XII. — W Katowicach odbyły się uroczystości związane z 30-leciem działalności Teatru im. St. Wyspiańskiego.

Rok 1953

25. IV. — Zmarł w Katowicach Emanuel Imiela, ur. 10. 3. 1888 w Lipinach, działacz plebiscytowy, poeta i dramaturg, piszący także pod pseudonimem „Dym”.

22. V. — Utworzono Państwowy Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk”.

29. VII. — Zmarł w Ustroniu Jan Wantuła, ur. 20. X. 1877 w Ustroniu, zasłużony pisarz ludowy, publicysta, działacz społeczny, bibliofil.

Rok 1954

17. III. — Zmarł w Katowicach Stanisław Ligoń, ur. 27. VII. 1879 w Chorzowie, artysta-malarz, działacz narodowy i pisarz, popularny Karlik z Kocyna.

1. IV. — Powstało w Katowicach wydawnictwo „Śląsk”.

16. V. — Ukazał się w Katowicach nr 1 śląskiego tygodnika ilustrowanego „Panorama”.

18. VI. — Obradowało w Katowicach XII sesja Rady Kultury i Sztuki Ministerstwa Kultury i Sztuki, poświęcona problematyce amatorskiego ruchu artystycznego, z udziałem Włodzimierza Sokorskiego, pisarzy i działaczy kulturalnych z całej Polski.

Rok 1955

III. — Z okazji 10-lecia PRL odbyło się w Katowicach spotkanie pisarzy śląskich z mieszkańcami miasta.

3. XII. — Powstał w Katowicach Oddział Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. Na otwarciu wygłosił odczyt prof. dr. Zenon Klemensiewicz.

4. XII. — W Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku oddano do użytku pierwsze w Polsce Planetarium.

Rok 1956

IV. — Powstało katowickie Wydawn. Artystyczno-Graficzne WAG.

22. VII. — Nagrody artystyczne województwa katowickiego w dziedzinie teatru na rok 1956 otrzymali: zespołową Teatr Dramatyczny w Częstochowie, indywidualną E. Żytecki, reżyser Teatru im. St. Wyspiańskiego w Katowicach.

14. X. — Ukazał się w Katowicach pierwszy numer tygodnika społeczno-literackiego „Przemiany”. Naczelnym redaktorem został W. Szewczyk.

Rok 1957

30. III. — Ministerstwo Kultury i Sztuki nadało Teatrom Dramatycznym w Częstochowie nazwę: Państwowy Teatr im. A. Mickiewicza w Częstochowie.

22. VII. — Maria Klimas-Błahutowa laureatką nagrody literackiej miasta Katowic za książkę „Przedmieście”.

13. X. — Ukazał się w Katowicach ostatni, 53 numer „Przemian”.

23. X. — W. Szewczyk laureatem Wojewódzkiej Nagrody Artystycznej w dziedzinie literatury.

1. XII. — Odświeżenie pomnika Józefa Lompy w Zabrze.

3. XII. — Otwarcie w Katowicach Stacji Telewizyjnej.

Rok 1958

18. V. — Odświeżono w Chorzowie pomnik A. Mickiewicza dłuta miejscowego artysty R. Z. Domina.

22. VII. — Gustaw Morcinek laureatem Wojewódzkiej Nagrody Artystycznej w dziedzinie literatury za całokształt działalności literackiej.

Zdzisław Hierowski laureatem Wojewódzkiej Nagrody Artystycznej za przekłady z literatury czeskiej i słowackiej.

19. X. — W Wóznikach koło Lublińca w obecności władz wojewódzkich odświeżono pomnik Józefa Lompy dłuta artysty-rzeźbiarza W. Wrzecionka.

Rok 1959

4. IV. — Zmarł w wieku 73 lat W. Krząszcz, pisarz ludowy ze Śląska Cieszyńskiego.

17-19. V. — Obradował w Katowicach i Świerklańcu II Zjazd Pisarzy Ziem Zachodnich.

26. VI. — W Czeladzi oddano do użytku pierwszą szkołę-pomnik wzniesioną dla uczczenia Tysiąclecia Państwa Polskiego.

Rok 1960

19. I. — Wojewódzką Nagrodę XV-lecia przyznano G. Morcinkowi i W. Szewczykowi za całokształt działalności pisarskiej i społecznej.

14. III. — W Bielsku rozpoczął działalność Teatr Propozycji zorganizowany staraniem Teatru Polskiego i Klubu Związków Twórczych. Wystawiono „Kartotekę” T. Różewicza.

11.-20. XI. — W Katowicach odbył się I Festiwal Sztuk Rosyjskich i Radzieckich.

Rok 1961

29. III. — W konkursie literackim zorganizowanym przez Zakład Wydawniczy im. Ossolińskich na utwór literacki i publicystyczny o tematyce Ziem Zachodnich Albin Siekierski uzyskał III nagrodę za powieść „Odra płynie powoli”.

5. VI. — G. Morcinek laureatem nagrody prezesa Rady Ministrów za twórczość dla dzieci i młodzieży w dziedzinie literatury.

19-27. XI. — Na terenie województwa katowickiego odbywał się I Tydzień Polskiej Literatury Współczesnej zorganizowany przez Wydownictwo „Czytelnik” i „Dom Książki”.

7-9. XII. — W Katowicach odbył się XII Krajowy Zjazd Związku Literatów Polskich.

Rok 1962

16. I. — W Pradze zakończyły się polsko-czechosłowackie rokowania, w wyniku których postanowiono, że powróci do Cieszyna biblioteka Szersznika.

1. III. — Andrzej Wydrzyński otrzymał I nagrodę w konkursie na widowisko telewizyjne za pracę „Środek nieba”. Konkurs zorganizował Komitet do Spraw Radia i Telewizji.

1. V. — WKZZ w Katowicach zapoczątkowała akcję pod nazwą „Milion widzów w teatrze, operze, filharmonii”.

11-14. X. — W Rybniku zorganizowano I Rybnickie Dni Literatury.

1. XI. — W Katowicach ukazał się pierwszy numer dwutygodnika społeczno-kulturalnego „Poglądy”. Komitet redakcyjny: W. Szewczyk, J. Pierzchała, T. Kijonka, T. Flisiuk, J. Moskał, R. Samsel, A. Wydrzyński.

Rok 1963

28. I. — WRN w Katowicach przyznała J. Pierzchale nagrodę wojewódzką w dziedzinie literatury.

28. III. — W setną rocznicę śmierci Józefa Lompy odbyło się w sali posiedzeń PWRN w Katowicach uroczyste zebranie Śląskiego Instytutu Naukowego.

2-10. IV. — Telewizja Śląska w Katowicach zorganizowała telewizyjny przegląd teatralny pn. „Śląska Wiosna Teatralna”.

22. VII. — W. Szewczyk otrzymał nagrodę Min. Kultury i Sztuki II stopnia w dziedzinie literatury za pracę „Literatura niemiecka XX wieku”.

20. XII. — Zmarł Gustaw Morcinek, ur. 25. VII. 1891 w Karwinie, wybitny pisarz i działacz społeczny.

Rok 1964

18. II. — W Katowicach w Klubie Międzynarodowej Prasy i Książki otwarto z inicjatywy Polskiego Komitetu do spraw UNESCO wystawę malarstwa światowego w reprodukcji.

20. III. — W Chorzowie w Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku oddano do użytku młodzieży Śląska i Zagłębia wielki Ośrodek Harcerski.

19. XII. — Otwarto w Katowicach wielką wystawę pn. „Dwudziestolecie PRL w plastyce śląskiej”.

20. XII. — W pierwszą rocznicę śmierci Gustawa Morcinka dokonano otwarcia muzeum w jego willi w Skoczowie.

Rok 1965

7. I. — Otwarto w Istebnej w powiecie cieszyńskim kolejny, jedynasty z rzędu nowoczesny pawilon Domu Książki. Obecnie działa w województwie katowickim 191 księgarń.

1. III. — W Katowicach odbył się Sejmik Kultury, zorganizowany z inicjatywy PMRN, Komisji Kultury przy Miejskiej Komisji Związków Zawodowych.

III. — W drugiej połowie marca otwarta została w zabrskim muzeum obszerna wystawa poświęcona prasie polskiej na Śląsku na przestrzeni lat dwustu.

29. III. — 4. IV. — Z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru na scenach Teatru Śląskiego i Teatru „Ateneum” odbył się przegląd śląskich scen dramatycznych, muzycznych i lalkowych.

V. — MBP w Katowicach z okazji Dni Oświaty przedstawiła w gmachu Prezydium MRN wystawę obrazującą jej dwudziestoletni dorobek.

V. — W Bielsku odbyła się III Ogólnopolska Wystawa Malarstwa i Grafiki.

7-15. VI. — Opera Śląska w Bytomiu obchodziła uroczyste swoje dwudziestolecie.

VII. — Katowice otrzymały dwupoziomowe Rondo oraz nowoczesny hotel „Katowice”.

2-7. XI. — W Katowicach odbył się I Festiwal Muzyki Rosyjskiej i Radzieckiej.

XI. — W katowickim kinie „Kosmos” odbył się pierwszy przegląd filmów naukowo-technicznych.

1. XII. — Otwarcie I Ogólnopolskiego Biennale Plakatu w Katowicach.

Rok 1966

12. III. — W Dąbrowie Górniczej odbyły się uroczystości związane z 150 rocznicą istnienia „Szttygarki” — pierwszej w Polsce szkoły górniczej, założonej przez Stanisława Staszica.

27. III. — Zakończyła się w Katowicach „Śląska Wiosna Teatralna” będąca przeglądem dorobku scen województwa katowickiego.

29. IV. — Oddanie do użytku w Katowicach Wielkiego Studia Śląskiego Ośrodka Telewizyjnego.

V. — A. Baumgardten otrzymał nagrodę CRZZ za powieść o tematyce robotniczej „Julian”.

1. VI. — Powstanie filii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Katowicach na bazie założonego 1. X. 1963 Studium Matematyki.

6-10. VI. — Z okazji odbywającego się w Pradze Międzynarodowego Kongresu Tłumaczy z jęz. czeskiego i słowackiego, Zdzisław

Hierowski otrzymał nagrodę Związku Pisarzy Czechosłowackich za całokształt swojej działalności.

VII. — Nagrodę państwową w dziedzinie kultury i sztuki przyznano m.in. dwom wybitnym twórcom ze Śląska: w dziedzinie muzyki I nagrodę uzyskał Bolesław Szabelski, w dziedzinie literatury I nagrodę przyznano Tadeuszowi Różewiczowi przez wiele lat miejscem zamieszkania związanemu z Gliwicami.

10-11. IX. — Po raz pierwszy obchodzono w Katowicach Święto „Trybuny Robotniczej”, organu KW PZPR.

10. XI. — W. Szewczykowi wręczono nagrodę miesięcznika „Odra” za rok 1966.

Rok 1967

20-24. II. — Tradycyjną już „Śląską Wiosną Teatralną” wzbogacono o „Przegląd małych form teatralnych”.

III. — Obchodzono dwusetną rocznicę istnienia polskiego bibliotekarstwa wojskowego. Pierwsza wojskowa biblioteka założona została w 1767 roku przy Warszawskiej Szkole Rycerskiej.

18. III. — Po raz szósty obchodzono Międzynarodowy Dzień Teatru.

1. IX. — W Katowicach odsłonięto Pomnik Powstańców Śląskich dar społeczeństwa Warszawy.

10. IX. — W Sosnowcu odsłonięto Pomnika Czynu Rewolucyjnego oraz nadanie miastu orderu Sztandaru Pracy I klasy.

IX. — Kwartalnik literacki „Zaranie Śląskie” wydawany przez Śląski Instytut Naukowy obchodził jubileusz 60-lecia.

X. — W. Szewczyk otrzymał nagrodę MON za powieść „Ptaki ptakom”.

21. X. — Aktor Teatru im. St. Wyspiańskiego w Katowicach Bolesław Mierzejewski obchodził 80-te urodziny oraz 60-lecie pracy scenicznej.

2-10. XI — odbyła się inauguracja I Festiwalu Pieśni Zaangażowanej w Katowicach.

20-30. XI. — Odbyły się po raz pierwszy w całym kraju Dni Książki Społeczno-Politycznej pod hasłem „Człowiek—Świat—Polityka”.

1. XII. — W gmachu Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach nastąpiło otwarcie II Ogólnopolskiego Biennale Plakatu.

14. XII. — Zmarł w Katowicach w wieku 56 lat Zdzisław Hierowski, pisarz, tłumacz literatury czeskiej i słowackiej, krytyk literacki i historyk literatury, wieloletni pracownik Śląskiego Instytutu Naukowego.

Rok 1968

26. I. — Katowice odznaczone zostały orderem Sztandaru Pracy I klasy.

9. II. — Zmarła w wieku lat 80 Helena Rozwadowska, aktorka Teatru im. St. Wyspiańskiego w Katowicach.

12-14. II. — Odbył się w Warszawie z okazji 50-lecia jubileuszowy Zjazd Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W Zjeździe udział wzięło 550 delegatów z całego kraju.

9. IV. — Sejm uchwalił pierwszą w Polsce ustawę o bibliotekach.

9. IV. — Zmarła polska pisarka Zofia Kossak-Szatkowska. Od roku 1924 związała się ze Śląskiem, osiedlając się w Górkach Wielkich koło Cieszyna.

20. V. — Powstał w Katowicach Oddział Śląski Towarzystwa Przyjaciół Książki.

1. VI. — Erekcja Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Rektorem został prof. Kazimierz Popiołek.

VI. — W Katowicach odbyły się centralne uroczystości „Dnia Drukacza”.

21. VII. — Dorocznym zwyczajem Prezydium WRN w Katowicach przyznało nagrody wojewódzkie w dziedzinie upowszechniania kultury, sztuki i nauki. W gronie odznaczonych znalazł się m.in. Antoni Kłyk, dyrektor MBP w Częstochowie.

1. IX. — Rozpoczynają działalność trzy nowe wyższe uczelnie. Filie Politechniki Śląskiej otrzymały: Rybnik, Katowice, Dąbrowa Górnicza.

3-10. XI. — Odbył się w Katowicach III Festiwal Muzyki Rosyjskiej i Radzieckiej.

20-30. XI. — Obchodzono drugie z kolei Dni Książki Społeczno-Politycznej pod hasłem „Człowiek—Świat—Polityka”.

27. XI. — Zakończyły się w Katowicach obrady Prezydium PAN. Podjęto uchwałę o powołaniu w Zabrze centrum naukowego, które koordynować ma badania prowadzone przez naukowców województwa katowickiego.

Rok 1969

I. — Powstał w Katowicach Klub Księgarza „Pegaz”.

12. II. — Zmarła w Katowicach wybitna aktorka Teatru im. St. Wyspiańskiego — Halina Cieszkowska.

27. III. — Zmarł w Katowicach Jacek Koraszewski, poseł na Sejm PRL, dyrektor Biblioteki Śląskiej, pierwszy dyrektor Śląskiego Instytutu Naukowego, sekretarz Zarządu Polskiej Grupy Unii Międzyparlamentarnej, zasłużony działacz Ziemi Śląskiej.

III. — Z okazji 25-lecia PRL ogłoszono ogólnopolskie współzawodnictwo placówek kulturalno-oświatowych.

1. V. — W Domu Muzyki i Tańca w Zabrze zakończył się II Ogólnopolski Festiwal Pieśni Zaangażowanej, który trwał od 19. IV.

V. — Z okazji Dnia Działacza Kultury nagrodę wojewódzką otrzymała m.in. Halina Kusnerz, kierownik PBP w Bielsku.

V. — Powołano Państwową Radę Biblioteczną jako organ opiniodawczy i doradczy Ministerstwa Kultury i Sztuki w sprawach dotyczących polityki państwa w zakresie bibliotek.

Wykorzystane materiały:

1. Zaranie Śląskie Katowice R. 28 1965 z. 1.
2. Województwo katowickie w Polsce Ludowej. Katowice 1967.
3. Poglądy R. 1965-1969.
4. Dokumentacja prasowa roczniki 1966-1969.
5. Kalendarz Śląski R. 1968.

Halina Kowalska

WiMBP — Opole

Opolszczyzna w 25-leciu PRL

Styczeń 1945 — sierpień 1969

Rok 1945

12. I. Pierwszy Ukraiński Front Armii Czerwonej pod dowództwem marszałka I. Koniewa rozpoczął wielką ofensywę, która doprowadziła do wyzwolenia Śląska.

24. I. Wyzwolenie Opola przez wojska Armii Czerwonej.

18. III. Opolszczyzna oficjalnie zostaje włączona w skład Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Pierwsze przybyłe tu grupy operacyjne przystąpiły do odbudowy i uruchomienia zakładów przemysłowych, transportu, administracji i szkolnictwa.

24. III. Zorganizowano Uniwersytet Ludowy w Sowcyczach w powiecie oleskim.

Odbyło się pierwsze zebranie komórki PPR w Opolu, na którym wybrano Tymczasowy Komitet Powiatowy PPR.

30. III. Na Opolszczyznę przybyło 6 tysięcy rodzin, pierwszych repatriantów z ziem zabużańskich.

5. IV. Rozpoczęto powszechne zapisy do szkół Opolszczyzny.

14. IV. W Kędzierzynie otwarto pierwszy na Śląsku Opolskim dom kultury.

17. IV. Otwarto pierwszą w Opolu szkołę podstawową, liczącą wówczas 9 uczniów.

1. V. W Opolu i innych wyzwolonych miastach Opolszczyzny po raz pierwszy w Polsce Ludowej obchodzone dzień 1 Maja.

16. V. W Opolu uruchomiona została pierwsza na Ziemi Opolskiej szkoła średnia.

22. VII. Otwarto uroczyste żeglugę na Odrze, w kierunku morza popłynęły pod polską banderą pierwsze statki: „Opole” i „Bolesław Chrobry”.

1. X. Przy Państwowym Gimnazjum i Liceum w Brzegu otwarto pierwszą po wojnie bibliotekę szkolną, której księgozbiór liczył 724 tomy.

7. X. W Teatrze Miejskim odbyło się pierwsze po wojnie przedstawienie. Grano „Zemstę” A. Fredry .

Rok 1946

21. I. W Błotnicy Strzeleckiej rozpoczął działalność oświatowo-wychowawczą Uniwersytet Ludowy.

13-14. II. Odbył się pierwszy spis ludności. W granicach obecnego województwa opolskiego mieszkało wówczas 792 tysiące osób.

6. IV. Nastąpiło ukonstytuowanie się Miejskiej Rady Narodowej w Opolu.

29. IV. Otwarcie Uniwersytetu Ludowego w Więszycach w powiecie kozielskim.

1. V. W Opolu otwarto pierwszą po wyzwoleniu wystawę książki polskiej.

2-9. V. Obchodzono pierwszy Tydzień Ziemi Zachodnich pod hasłem: „Nad Odrą, Nysą i Bałtykiem przyszłość Polski” zorganizowany przez Polski Związek Zachodni.

30. VI. Ukazał się pierwszy po wyzwoleniu numer reaktywowanego pisma „Nowiny Opolskie”.

1. IX. Otwarto Muzeum Miejskie w Opolu, które 7 lipca 1950 roku przemianowano na Muzeum Śląska Opolskiego, zaś od 1 stycznia 1958 r. na Muzeum Okręgowe Śląska Opolskiego.

6. IX. Dekretem o reformie rolnej przejęto wszystkie majątki obszarowe, które zajmowały na Opolszczyźnie 57% powierzchni ziemi uprawnej.

27. X. W Opolu odbyło się pierwsze plenarne posiedzenie Rady Kultury województwa śląsko-dąbrowskiego w którym uczestniczył ówczesny wojewoda gen. Aleksander Zawadzki.

Rok 1947

14. I. W salach Zarządu Miejskiego w Opolu otwarto wystawę gospodarczą pod hasłem „Od wyzwolenia do planu odbudowy gospodarczej”. Wystawa obrazowała ogrom wojennych zniszczeń na Opolszczyźnie i rezultaty dwuletniej pracy społeczeństwa polskiego na tych terenach.

19. I. W wyborach do Sejmu Ustawodawczego PRL Opolszczyzna głosowała manifestacyjnie na Blok Stronnictw Demokratycznych.

15. X. Założono Bibliotekę Miejską w Opolu.

Rok 1948

31. III. Otwarto wystawę „Opole 1945-1948” obrazującą trzyletni dorobek miasta i powiatu w ważniejszych dziedzinach życia.

30. V. — 6. VI. W Opolu obchodzono drugi Śląski Tydzień Kultury stanowiący przegląd dorobku kulturalnego poszczególnych miast i wsi Śląska Opolskiego.

Rok 1949

1. I. W Opolu powstał oddział redakcji „Dziennika Zachodniego”.

23. I. W przeddzień czwartej rocznicy wyzwolenia Opolu, odbyła się uroczystość otwarcia gmachu Teatru Ziemi Opolskiej.

Rok 1950

6. VII. Na mocy uchwały Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej utworzono województwo opolskie.

1. VIII. W Opolu powstał oddział wojewódzki Polskiej Agencji Prasowej (PAP). Odtąd za pomocą dalekopisów PAP, wieści z Opola zaczęły płynąć do wszystkich placówek prasowych i radiowych kraju.

7-8. X. W Opolu obradowała I Wojewódzka Konferencja Partyjna, która nakreśliła m.in. program odbudowy i rozwoju gospodarczego Opolszczyzny. I sekretarzem KW PZPR wybrany został Roman Nowak.

Rok 1951

22. VII. Rozpoczęła produkcję, odbudowywana od 1948 roku cementownia „Odra” w Opolu. Wskaźniki techniczno-ekonomiczne osiągnięte w cementowni stawiają ten zakład w rzędzie najlepszych cementowni w Europie.

Rok 1952

1. I. Ukazał się pierwszy numer „Trybuny Opolskiej” — organu Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Opolu.

1. V. Powstała z połączenia Towarzystwa Muzycznego i Opolskiej Spółdzielni Muzyków — Opolska Orkiestra Symfoniczna.

18. VI. Otwarto ekspozyturę Polskiego Radia w Opolu.

22. VII. W Blachowni Śląskiej powstał pierwszy oddział największego w kraju producenta benzolu i smoly surowej — Zakładów Koksochemicznych „Blachownia”.

Otwarto w Opolu Wojewódzki Dom Kultury.

Rok 1954

12. VI. Stocznię w Koźlu opuścił pierwszy holownik polskiej produkcji, który otrzymał nazwę „Bogumił”.

1. X. Uroczyste obchodzono inaugurację roku akademickiego w Wyższej Szkole Pedagogicznej, pierwszej wyższej uczelni w Opolu.

Rok 1955

5. III. Ukazał się pierwszy numer „Kwartalnika Opolskiego”.

19. VI. Na Górze św. Anny odsłonięto pomnik Czynu Powstańczego, dzieło artysty rzeźbiarza Xawerego Dunikowskiego.

16. VII. Powstał w Opolu Oddział Związku Literatów Polskich. Pierwszym prezesem został Rafał Urban.

3. IX. Z inicjatywy KW PZPR w Opolu, powstał Wieczorowy Uniwersytet Marksizmu — Leninizmu.

17. XII. W Opolu powstało Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Prowadzi ono badania nad przeszłością i aktualnymi osiągnięciami Śląska w dziedzinie kultury.

Rok 1957

9. V. Rozpoczął działalność naukową i wydawniczą Instytut Śląski w Opolu.

30. VI. W Opolu utworzono pierwszy w kraju oddział Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich.

5. VII. Odbyła się sesja Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu, na której dokonano wyboru Prezydium WRN. Przewodniczącym Prezydium WRN został wybrany Józef Buziński.

Rok 1958

10. II. W Opolu na Ostrówku rozpoczęto prace ziemne przy budowie trzeciego na Opolszczyźnie amfiteatru.

14-21. IX. Racibórz uroczyste obchodził 900-lecie swego istnienia. Oddano do użytków mieszkańców miasta odbudowany gmach słynnej raciborskiej „Strzechy”.

29. XI. Zakłady Budowy Nadwozi Samochodowych w Nysie rozpoczęły produkcję pierwszych samochodów. Mikrobusy, furgonetki i sanitarki marki „Nysa” sławne są nie tylko w Polsce ale i za granicami naszego kraju.

Rok 1959

8. III. Na Opolszczyźnie rozpoczęto realizację hasła „1000 szkół na 1000-lecie” — wmurowując kamienie węgielne pod budowę szkół — pomników 1000-lecia w: Niemodlinie, Strzelcach Opolskich, Kościerzycach i innych miejscowościach.

9. V. Teatr Lalek otrzymał własny gmach przy ul. Kośnego w Opolu.

1. IX. Otwarto Studium Wieczorowe Politechniki Gliwickiej w Opolu i Kędzierzynie.

Rok 1960

19-21. V. Z inicjatywy Opolskiej Rozgłośni Polskiego Radia i Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, odbył się w Opolu I Festiwal Artystyczny Ziem Zachodnich i Północnych pod nazwą „Wiosna Opolska”.

12. VI. Olesno obchodzi uroczyste jubileusz 750-lecia istnienia miasta.

12. VI. W Prudniku odbyły się uroczystości związane z 700-leciem tego miasta.

10. VII. W amfiteatrze na Górze św. Anny z udziałem ponad 100-tysięcznej rzeszy społeczeństwo Opolszczyzny obchodziło uroczyste 10-lecie istnienia województwa opolskiego.

22. VII. Oddano do użytku dwie pierwsze w województwie opolskim szkoły — pomniki 1000-lecia: w Pomorzowicach pow. Głubczyce i Kościeliskach pow. Olesno.

Rok 1961

22. VII. W Koźlu — Porcie ruszyła Fabryka Urządzeń Papierniczych, której specjalnością są urządzenia fabryczne do produkcji papieru.

11. XI. Otwarto sztuczne lodowisko w Opolu.

Rok 1962

2-3. III. Odbyła się sesja naukowa poświęcona 20 rocznicy powstania PPR. Sesję przygotował Komitet Wojewódzki PZPR w Opolu wspólnie z Instytutem Śląskim.

12. XI. W Koźlu odsłonięto Pomnik Zwycięstwa.

15. XII. W Opolu oddany został do użytku Most Piastowski, który połączył dzielnicę Zaodrże z centrum miasta.

Rok 1963

2. V. W Opolu otwarto krytą piywalnię.

8. VI. W Koźlu uroczysta sesja Miejskiej i Powiatowej Rady Narodowej zainaugurowała obchody 800-lecia miasta.

19. VI. Rozpoczął się w Opolu I Krajowy Festiwal Polskiej Piosenki.

16. XII. W Kup, w powiecie opolskim, oddany został do użytku społeczeństwa nowy szpital przeciwgruźliczy, wyposażony w najnowocześniejszą aparaturę medyczną. Koszt tej inwestycji wyniósł 28 milionów złotych.

Rok 1964

28. II. Odbyła się w Opolu uroczysta wspólna sesja WRN i Wojewódzkiego Komitetu FJN inauguracyjna obchody 20-lecia PRL na Opolszczyźnie.

30. V. Rozpoczęła obrady wojewódzka, przedjazdowa konferencja partyjna, która dokonała podsumowania osiągnięć Opolszczyzny w okresie 19 lat władzy ludowej.

30. VIII. W 25 rocznicę napaści Niemiec hitlerowskich na Polskę, odbyła się w Łambinowicach potężna manifestacja pod hasłem: „Nigdy wię-

cej wojny, nigdy więcej faszyzmu". W dniu tym otwarto również w Łambinowicach muzeum martyrologii jeńców wojennych hitlerowskiego obozu jenieckiego.

15. XI. Odślonięto pomnik Józefa Lompy na Placu Kopernika w Opolu.

Rok 1965

23.-24. I. Odbył się w Opolu III Ogólnopolski Zjazd TRZZ inaugurujący 20 rocznicę powrotu do Macierzy Ziemi Zachodnich i Północnych.

30. V. Opolszczyzna wraz ze społeczeństwem całego kraju wzięła udział w wyborach do Sejmu i rad narodowych. Wśród nowo wybranych posłów Opolszczyzny znajdowali się m.in.: Paweł Wojas, Roch Kostrzewa, Roman Nowak, Bolesław Jaszczuk, Ryszard Hajduk.

13. VI. Rozpoczęły się uroczystości związane z V Dniami Opola, przebiegające pod znakiem dorobku Opolszczyzny w XX-leciu PRL.

11. VII. Odbyła się uroczysta sesja polskich rad narodowych — powiatowej, miejskiej i wojewódzkiej. Z okazji 21 rocznicy PKWN i 15 rocznicy utworzenia województwa opolskiego.

2. X. W Opolu odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika Adama Mickiewicza, ufundowanego przez nauczycielstwo, młodzież i niektóre zakłady pracy. Pomnik jest dziełem artysty rzeźbiarza z końca XIX wieku Piusa Wielońskiego.

2. X. Z inicjatywy Zarządu Wojewódzkiego Ligi Kobiet otwarto w Opolu pierwszą w kraju poradnię życia rodzinnego.

3. X. W Kędzierzynie odbyło się centralna inauguracja roku kulturalno-oświatowego, na której m.in. obecny był Minister Kultury i Sztuki — Lucjan Motyka.

24. X. W Brzegu odbył się Wojewódzki Zlot Czytelniczy, na którym dokonano podsumowania dwudziestoletniego dorobku pracy bibliotek publicznych Opolszczyzny.

30. X. Opole otrzymało punkt konsultacyjny Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego.

17-19. XI. Odbyły się na Opolszczyźnie uroczyste Dni Literatury związane z dziesiątą rocznicą powstania w Opolu Oddziału Związku Literatów Polskich. W uroczystościach wzięli udział wybitni pisarze z innych środowisk.

27. XI. Odbyła się z udziałem opolskich władz partyjnych i państwowych, przedstawicieli organizacji społecznych, zakładów pracy i społeczeństwa — uroczystość wmurowania kamienia węgielnego pod nowy budynek teatru.

Rok 1966

11. I. W Raciborzu nastąpiło uroczyste otwarcie stałej sceny Państwowego Teatru Ziemi Opolskiej.

22. I. W Szpitalu Miejskim w Brzegu miał miejsce sukces chirurgiczny o światowym znaczeniu. Dokonano operacji przyszcicia obciętej ręki u robotnika Cukrowni „Wróblin”.

16. II. Uroczystą sesją plenarną WK FJN, Opolszczyzna wkroczyła w ostatni rok obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego. W okolicznościowym przemówieniu I Sekretarz KW PZPR — Paweł Wojas podkreślił wielką wagę faktu powrotu Ziemi Zachodnich do Macierzy.

30. IV. W jednym z wieżowców Opola uruchomiony został nowy nadajnik telewizyjny — czyli stacja retransmisyjna, za pośrednictwem której Opole odbiera program TV z Katowic.

14. V. W Opolu odbyła się potężna manifestacja — Słubowanie Pokoleń, w której udział wzięło kilka pokoleń mieszkańców Opola, by przyrzec Ojczyźnie wierną straż i pracę nad pomnażaniem osiągnięć narodu.

1. VI. Opolszczyzna otrzymała pierwszą wyższą uczelnię techniczną — Wyższą Szkołę Inżynierską.

16. VIII. W Brzegu oddano do użytku jedną z najnowocześniejszych tego typu placówek w kraju — szpital z 350 łózkami. W uroczystości otwarcia uczestniczyli m.in. Wiceminister Zdrowia i Opieki Społecznej J. Rutkiewicz.

24. VII. Dla uczczenia pamięci jednego z najlepszych synów ludu śląskiego — Augustyna Kośnego, w jego rodzinnej wsi Chróścicach wmurowana została na frontowej ścianie budynku szkolnego tablica pamiątkowa.

12. VI. W amfiteatrze na Górze świętej Anny, odbyła się wielka manifestacja z okazji 45 rocznicy III powstania śląskiego. Uczestnicy uroczystej manifestacji przesłali list do Władysława Gomułki zapewniając o nieugiętym stanowisku społeczeństwa Opolszczyzny wobec rewizjonistycznych knował zachodnioniemieckich imperialistów.

2. IX. — 4. IX. Odbyło się w Opolu pod hasłem: „Nigdy więcej wojny” spotkanie młodzieży ZSRR, NRD, Czechosłowacji i Polski. W spotkaniu uczestniczyli m.in. sekretarz generalny Światowej Federacji Młodzieży Demokratycznej — Francis Le Gal.

19. IX. — 23. IX. Odbyły się w Raciborzu Dni Kultury Ziemi Raciborskiej, w ramach których miało miejsce szereg interesujących imprez kulturalnych.

31. XII. W Zdzeszowicach nastąpiło wypalenie pierwszej baterii koksowniczej, co po zakończeniu wszystkich etapów rozbudowy postawi Zdzeszowickie Zakłady na drugim po Hucie Lenina miejscu w kraju w zakresie produkcji i nowoczesności.

Rok 1967

1. I. Gogolin i Kuźnia Raciborska otrzymały na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów prawa miejskie. Jest to wynikiem rozwoju gospodarczego i szybkiego wzrostu liczby mieszkańców tych miast.

4. II. W Brzegu otwarto najnowocześniejszy w naszym województwie Dom Kultury.

25. II. Zakończyła obrady Wojewódzka Konferencja Sprawozdawczo-Wyborcza PZPR. I sekretarzem KW PZPR ponownie został Marian Miśkiewicz.

18. III. W Opolu na budynku ratusza odsłonięto tablicę pamiątkową ku czci artystów katowickiego Teatru Polskiego, którzy 28 kwietnia 1929 roku, po wystawieniu opery „Halka” — zostali bestialsko pobici przez nacjonalistów niemieckich.

19. V. Instytut Śląski w Opolu obchodził uroczystość 10-lecia działalności. Z tej okazji odbyło się szereg spotkań, imprez oraz sesje naukowe.

28. V. Opolski Teatr Lalek obchodził uroczystość 30-lecie istnienia i bogatej działalności pod stałym kierunkiem jego zasłużonego założyciela — Alojzego Smolki. W okresie swej działalności Teatr Lalek położył wielkie zasługi dla sprawy umocnienia polskości na Śląsku.

28. V. W Gogolinie odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika „Karolinki” połączona z występami chórów ludowych.

10. VIII. W Kędzierzynie zakończono budowę pierwszej w kraju stacji przetwarzania argonu. Dzięki tej inwestycji kraj nasz będzie mógł zaprzestać importu argonu sprowadzanego w postaci gazu.

14-16. IX. W Opolu odbyło się II Międzynarodowe Sympozjum Rehabilitacji w Psychiatrii, na które przybyło wielu wybitnych specjalistów z kraju i zagranicy.

2. XI. Przy ul. Minorytów w Opolu, w gmachu gdzie mieściła się siedziba gestapo — odsłonięto tablicę pamiątkową, ku czci męczonych przez hitlerowców bojowników z faszyzmem.

Rok 1968

14. V. Na Opolszczyźnie z przyjacielską wizytą przebywali przedstawiciele Narodowego Frontu Wyzwolenia Wietnamu Południowego w Polsce. W czasie wizyty goście odwiedzili zakłady pracy i spotkali się ze społeczeństwem Opolszczyzny — solidaryzującym się z bohaterską walką narodu wietnamskiego.

5. VI. W rocznicę agresji Izraela na kraje arabskie, bawił w Opolu ambasador Zjednoczonej Republiki Arabskiej. Z tej okazji odbyło się szereg spotkań arabskiego gościa z przedstawicielami społeczeństwa Opola.

20. VII. Opole otrzymało nowy, wielki obiekt kulturalno-sportowy powstały w głównej mierze czynem społecznym Opolan. Jest to wielka hala sportowo-widowiskowa.

14. VIII. Z okazji 75-lecia ruchu filatelistycznego w Polsce otwarto w Opolu Ogólnopolską Wystawę Znaczków Sportowych. Na wystawie prezentowali swe zbiory filateliści z Polski i NRD.

31. VIII. W Opolu otwarto piękny nowoczesny gmach Domu Technika.

2. IX. W czasie manifestacji odbywającej się w 29 rocznicę Września, w Blachowni odsłonięto pomnik ofiar hitlerowskich obozów zagłady wybudowany z inicjatywy załogi. Autorem projektu jest artysta rzeźbiarz Jan Borowczak.

12. IX. Uroczyste sesje gromadzkich rad narodowych rozpoczęły obchody 700-lecia Grodkowa i I Dni Ziemi Grodkowskiej. W trakcie obchodów odbyło się wiele imprez o charakterze kulturalnym.

Rok 1969

25. I. Odbyła się XI Wojewódzka Konferencja Sprawozdawczo-Wyborcza PZPR w Opolu. Delegaci reprezentujący wszystkie organizacje partyjne na Opolszczyźnie, dokonali wyboru nowego Komitetu Wojewódzkiego i Wojewódzkiej Komisji Rewizyjnej. I Sekretarzem Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Opolu wybrany został ponownie Marian Miśkiewicz.

25. IV. Na Plenum Wojewódzkiego Komitetu FJN uchwalono jednomyślnie program obchodów 25-lecia PRL na Opolszczyźnie.

26. IV. W Strzeleckich Zakładach Przemysłu Terenowego uruchomiona została produkcja części samochodowych.

7. V. Uroczyście zakończono rozbudowę gigantycznych Zakładów Koksochemicznych w Zdzieszowicach, która trwała kilka lat. W pracach uczestniczyło 50 przedsiębiorstw i 3 zjednoczenia.

1. VI. Społeczeństwo Opolszczyzny wraz z całym narodem polskim wzięło udział w powszechnych wyborach do Sejmu i rad narodowych. Posłami z województwa opolskiego wybrani zostali m.in. Ryszard Hajduk, Marian Miśkiewicz, Edmund Osmańczyk, Artur Starewicz.

30. VIII. Uroczyste wmurowanie aktu erekcyjnego Opolskiego Pomnika Bojowników o Wolność Śląska Opolskiego, którego odsłonięcie przewidziano w Dniu Zwycięstwa 9 maja 1970 roku.

Przedstawiciele władz mówią o pracy bibliotek

Członkowie Zespołu redakcyjnego „Pomagamy Sobie w Pracy” zwrócili się do przedstawicieli władz województwa opolskiego z prośbą o udzielenie odpowiedzi na pytania:

1. Jak Towarzysz ocenia udział bibliotek publicznych w rozwoju społeczno-kulturalnym Opolszczyzny w ubiegłym ćwierćwieczu?

2. Jakie zadania na przyszłość stoją przed tymi placówkami?

3. Jakimi walorami powinni odznaczać się bibliotekarze, aby mogli coraz lepiej popularyzować wartościową literaturę?

Tow. mgr AUGUSTYN WAJDA

Sekretarz KW PZPR w Opolu

1. Jubileusz 25-lecia powrotu naszych prastarych Ziemi Zachodnich i Północnych do Macierzy, zamykamy wspianiałymi osiągnięciami we wszystkich dziedzinach życia. Opolszczyzna, ta prastara piastowska dzielnica, została włączona w organizm państwowy Polski Ludowej jako region krańcowo wyniszczony, bowiem tutaj hitlerowscy generałowie cofając się realizowali szczególnie skrupulatnie taktykę spalonej ziemi.

Wśród rozlicznych i trudnych zadań młodej władzy ludowej, organizacja życia kulturalnego i społecznego była zadaniem szczególnie ważnym i bardzo skomplikowanym. Bo obok doniosłych problemów gospodarczych owych pierwszych lat zagadnienia związane z organizacją oświaty i życia kulturalnego oraz osiągnięcia na tym polu dokonane można by określić mianem głębokiej, gruntownej i ogromnej jeśli chodzi o zasięg rewolucji, która przygotowała grunt dla kształtowania nowej socjalistycznej świadomości społeczeństwa. Jest oczywiste, że w tym epokowym dziele placówki rozpowszechniające książkę polską, nasze biblioteki i czytelnie odegrały ogromną rolę.

W 1945 roku rozpoczęliśmy w tym zakresie prawie od zera. Dziś posiadamy 331 bibliotek publicznych a wraz z punktami bibliotecznymi ponad 1200 placówek. Księgozbiór publicznych bibliotek wynosi prawie 2 miliony woluminów przy liczbie ponad 210 tysięcy stałych czytelników. Ta szeroka sieć placówek bibliotecznych i systematycznie rosnący księgozbiór, pozwalają jak najszerzej dotrzeć z książką do ogółu mieszkańców miast i wsi. Wysoki wskaźnik czytelnictwa książki w naszym województwie jest jednym z mierników naszego dorobku w dziedzinie upowszechniania kultury, zaś działalność oświatowo-wychowawcza bibliotek w XXV-leciu wywarła poważny wpływ na przyspieszenie tempa procesów integracyjnych społeczeństwa naszego województwa.

2. Praca kulturalno-oświatowa, która stanowi organiczną część składową budownictwa socjalistycznego uzyskała wysoką rangę społeczną i stała się ważnym ogniwem systemu oświaty i upowszechnienia kultury. Znalazło to dobitne potwierdzenie w uchwale V Zjazdu PZPR.

W toku działalności oświatowo-wychowawczej prowadzonej przez biblioteki należy szerzej uwzględnić propagowanie naszego dorobku, charakteru przeobrażeń socjalistycznych i perspektyw rozwoju gospodarczego naszego kraju, bowiem budownictwo socjalizmu przebiega przy ścisłym łączeniu zadań wychowawczych z problemami gospodarczymi. Sprzyjać temu powinna działalność związana z jubileuszem 25-lecia Polski Ludowej.

Wielkim impulsem dla wzmożenia całej naszej pracy nad popularyzacją leninizmu, ideologii naszej partii, powinny stać się obchody stulecia urodzin Wł. I. Lenina.

Aby zadaniom tym sprostać trzeba w dalszym ciągu doskonalić działalność merytoryczną bibliotek w sensie doboru księgozbiorów, działalności informacyjno-propagandowej i oświatowej. Tym zadaniom powinna towarzyszyć stała troska o pozyskiwanie nowych czytelników.

W wielkim ruchu czytelniczym, duże znaczenie przywiązujemy do tego, jaką literaturę upowszechnia się w naszych bibliotekach. Literatura współczesna, bogato reprezentowana ilościowo, posiada bardzo dużo wartościowych pozycji o treściach socjalistycznych, które biblioteki powinny szczególnie upowszechniać. Należy zwłaszcza wyjść naprzeciw poważnemu zapotrzebowaniu ze strony szerokiego aktywu partyjnego i społecznego na literaturę społeczno-polityczną. Temu celowi powinny sprzyjać Dni Książki, organizowane w naszym kraju od 20 do 30 listopada pod hasłem „Człowiek — świat — polityka”. Właściwa propaganda i czytelnictwo literatury społeczno-politycznej stanowi jedno z ważnych kryteriów pracy każdej biblioteki. Zdaję sobie sprawę z tego, że poszerzenie i doskonalenie usług bibliotek, uzależnione jest między innymi od odpowiednich lokali i ich wyposażenia.

Dlatego też będziemy czynili starania o dalszy rozwój sieci placówek bibliotecznych oraz poprawę warunków lokalowych. Mam nadzieję, że w niedalekiej przyszłości uda nam się poprawić trudne warunki pracy WiMBP w Opolu przez wybudowanie nowego obiektu.

3. O efektach pracy bibliotek decyduje człowiek — bibliotekarz. Od jego postawy, wiedzy, umiejętności i zaangażowania, zależy czy zawarte w książkach wartości zostaną wydobyte i upowszechnione oraz uczynią człowieka mądrzejszym i lepszym.

Aby bibliotekarz mógł sprostać tym zadaniom musi sam poprzez systematyczne czytanie, pracę samokształceniową wzbogacać swoją wiedzę, nadążać za duchem czasu, który przed bibliotekarzem stawia coraz wyższe wymagania.

Jako jeden z rzeszy czytelników uważam, że nasi bibliotekarze spełniają te wymogi. Chciałbym korzystając z tej okazji, skierować pod ich adresem wiele ciepłych słów i życzeń powodzenia w pracy na ich odpowiedzialnym posterunku, a zwłaszcza, aby wszyscy mieli tak dobre warunki pracy jakie mają bibliotekarze PiMBP w Koźlu.

Rozmawiała

Janina Kościów

Tow. JÓZEF KROTIUK

z-ca przewodniczącego Prezydium

Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu

1. Województwo Opolskie w warunkach Polski Ludowej przeżywa dynamiczny rozwój ekonomiczny i kulturalny. Na poparcie tego twierdzenia podać można szereg cyfr ilustrujących poziom produkcji przemysłowej i rolniczej, jak również inne osiągnięcia w sferze rozwoju oświaty i kultury.

Te głębokie, docierające do każdej wsi, do każdego zakątka procesy cywilizacyjne, kształtują nowe oblicze opolskiej ziemi, dyskryminowanej w okresie panowania obcej przemocy. A trzeba zdawać sobie sprawę, że jeszcze przed prawie 25 laty zaczynaliśmy na Opolszczyźnie jak na pustkowiu. Obok dotkliwych zniszczeń wojennych, wyłonił się ogromny obszar zniszczeń, jakie w polskim charakterze tych ziem w ciągu stuleci dokonał najeźdźca. Zaleczenie ran, zadanych śląskiej duszy, było zadaniem kto wie, czy nie pilniejszym jak odbudowa potencjału produkcyjnego, a na pewno oba te zadania były wzajemnie uwarunkowane.

Przez wiele lat w warunkach obcego panowania, książka polska była na Śląsku Opolskim bardzo ważnym, obok języka i obyczaju, orężem walki o utrzymanie polskiego duchowego stanu posiadania. Znane są liczne przypadki prześladowań za posiadanie polskiej książ-

ki. Rzecz jasna, że ten stan rzeczy spowodował duże różnice w poziomie rozwoju kultury wielu regionów zachodnich i północnych a pozostałych, które już od 1918 r. cieszyły się niepodległością, a w których i przedtem polityka zaborcza nie była tak dotkliwa dla polskości jak np. na Opolszczyźnie. W tych warunkach od chwili wyzwolenia rozpoczęto na szeroką skalę zakrojone prace, zmierzające do likwidacji dysproporcji kulturalnych w całym niepodległym kraju.

W związku ze zbliżającym się 25-leciem wyzwolenia Opolszczyzny, trzeba podkreślić historyczną zasługę obozu polskiej demokracji z Polską Partią Robotniczą na czele, w podjęciu i urzeczywistnieniu koncepcji Polski jednolitej pod względem etnicznym w historycznie słusznych granicach, i w przyjęciu takiego jej kształtu ustrojowego, który gwarantował szybki rozwój gospodarczy i kulturalny.

W tej ciężkiej, pełnej trudów pracy, istotną rolę odegrał społeczny ruch kulturalno-oświatowy a w nim poczesne miejsce zajmuje czytelnictwo.

Zbliżenie polskiej literatury do opolskiego czytelnika, a i postępowej literatury ogólnościatowej było bardzo ważnym czynnikiem integracji społecznej na Opolszczyźnie. Osobiście jestem zdania, że podstawą różnych dziedzin życia kulturalnego jest właśnie czytelnictwo, jest książka. Bez czytania się w dobrej literaturze, nie sposób zrozumieć zjawisk, zarówno społecznych jak i fizycznych występujących na świecie, nie sposób w pełni odczuć, zrozumieć piękna dzieła muzyka czy obrazu plastyka.

Książka jest niewątpliwie głównym środkiem wychowawczym — wiele słusznych słów powiedziano przecież o wpływie naszej wielkiej literatury romantycznej na kształtowanie patriotycznych postaw całych pokoleń naszego narodu.

Książka na Opolszczyźnie była więc głównym elementem duchowego powrotu „na Ojczyzny łono” tych, którzy od tej Ojczyzny byli przez wieki oderwani. Tak więc bibliotekarstwo spełniło i w dalszym ciągu spełnia w procesie ideowego wychowania wielką rolę kształtowania poprzez umiejętną pracę z czytelnikiem ludzkich postaw politycznych, moralnych i estetycznych.

2. Aczkolwiek znacznie poszerzyliśmy krąg czytelników, w niektórych miastach i powiatach osiągnęliśmy w tej dziedzinie znaczne rezultaty, sprawa dalszego rozwoju czytelnictwa, dalszego jego upowszechniania — to sprawa zasadnicza w pracy bibliotek publicznych. Mało się jeszcze czyta w niektórych wsiach, środowiskach robotniczych, nawet w kręgach niektórych zawodów tradycyjnie zaliczanych do inteligencji.

Trudno mówić o świadomym zaangażowaniu w budownictwie socjalistycznym bez znajomości praw rządzących społecznym rozwojem. Trudno mówić o świadomym, dojrzałym patriotyzmie, bez znajomości historii swego narodu, nawet swego regionu, bez znajomości swej narodowej kultury.

Ileż można podać przykładów zarówno z życia jak i z literatury o wpływie książki na wybór postawy wobec określonych zjawisk, że poprzestanę na „Latarniku” Sienkiewicza, czy przełomie w świadomości Borowicza z „Syzyfowych prac” — słuchającego wiersza Mickiewicza. Rozczytać społeczeństwo, to znaczy stworzyć mu podstawowe warunki dalszego rozwoju kulturalnego.

3. Trzeba wysoko ocenić tych wszystkich, którzy na przestrzeni ubiegłych, wcale niełatwych lat popularyzowali czytelnictwo. Myślę, że pracownik biblioteki, obok solidnego przygotowania zawodowego, winien kochać książkę, umieć samemu z niej korzystać i tę umiejętność wykorzystywać w swej pracy. W naszych bibliotekach winno być coś z „Siłaczek”, z tym oczywiście, że dziś za ich trudem stoi całe ludowe państwo i jego olbrzymi wysiłek w zakresie upowszechniania kultury. Bibliotekarza winna cechować znajomość podstaw psychologii i socjologii, a także dobra znajomość środowiska, w którym pracuje. Lecz przede wszystkim winien on w pełni podzielać słowa Gorkiego: „Wszystko, co jest we mnie dobre, zawdzięczam książce”.

Rozmawiał

Mieczysław Faber

Tow. ZENON ZALAS

sekretarz Wojewódzkiej Komisji

Związków Zawodowych w Opolu

1. Rozwój osobowości człowieka, jak również szerokie upowszechnienie kultury jest niemożliwe bez książki i różnych form pracy oświatowej. Dlatego też działalność bibliotek i formy pracy popularyzujące literaturę takie jak spotkania autorskie, dyskusje — zaliczam do najważniejszych dziedzin w pracy kulturalno-oświatowej.

Gorki powiedział: „Wszystko co we mnie dobre zawdzięczam książce”. Książki uczą, wychowują, rozbudzają zainteresowanie, mają wpływ na kształtowanie postaw socjalistycznych wśród naszych załóg. Dlatego też do pracy bibliotek przywiązujemy dużą wagę. Biblioteki naszego województwa zdobyły sobie odpowiednią rangę. Oceniam je jako dobrze pracujące placówki ze wspaniałą, oddaną kadram — wyróżniającą się w wielu akcjach czytelniczych. Cieszy nas fakt dobrej współpracy bibliotek publicznych ze związkowymi, co ma niewątpliwie wpływ na podnoszenie efektów pracy naszych bibliotek. Odnosi się to do takich powiatów jak Krapkowice, miasto Racibórz, Brzeg i Nysa. Bardzo ważnym zadaniem jest upowszechnienie czytelnictwa w środowiskach wiejskich — wśród pracowników PGR. Naszym zdaniem coraz większą rolę spełniają punkty biblioteczne bibliotek gromadzkich, obejmując coraz szersze kręgi czytelników.

2. Do podstawowych zadań na przyszłość należy: dalszy rozwój sieci bibliotek, zwiększenie ilości książek, szersze oddziaływanie na środowisko. Konieczna jest dalsza organizacja czytelni przy bibliotekach, w których stworzy się warunki do nauki osobom uzupełniającym wykształcenie.

Ażebym biblioteki mogły spełniać swe funkcje potrzebna jest pomoc w postaci nowych lokali, remontów, wyposażenia w sprzęt i środki masowego przekazu.

Dobrym przykładem osiągnięć w 25-leciu poszczycić się może powiat kozielski, który przekazał Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej adaptowany i wspaniale urządzony obiekt. Chciałbym tutaj podziękować Zakładom Chemicznym w Blachowni i Zakładom w Kędzierzynie za wydatną pomoc finansową przy remoncie i urządzeniu biblioteki. Jest to jeszcze jeden przykład właściwej koordynacji. Pracownikom bibliotek Opolszczyzny życzę aby ich placówki pracowały w warunkach podobnych jak PiMBP w Koźlu.

3. Mamy coraz więcej dobrze spełniających swoje funkcje bibliotekarzy — zarówno w placówkach rad narodowych jak i związkowych. Istota sprawy polega na tym, aby dalej kształtować u pracowników bibliotek sumienność, zaangażowania i inwencję, co przyczyni się do podniesienia jakości ich pracy.

Bibliotekarz powinien mieć wpływ na kształtowanie gustów czytelników zwłaszcza młodzieży — poprzez polecanie odpowiedniej lektury kształtującej serca i umysły w duchu socjalizmu. Aby sprostać tym odpowiedzialnym zadaniom musi systematycznie uzupełniać swą wiedzę i brać czynny udział w życiu społecznym.

Władze nasze doceniają ciężką i odpowiedzialną pracę bibliotekarzy nie tylko od święta ale i na codzień. Cieszy nas systematyczna poprawa warunków materialnych i warunków pracy bibliotekarzy, chociaż jest jeszcze sporo do zrobienia.

Rozmawiała:
Danuta Branicka

Tow. mgr STANISŁAW KAZMIERCZAK

**Kierownik Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej
Rady Narodowej w Opolu**

1. Rozwój bibliotek publicznych i czytelnictwa w województwie opolskim jest jedną z najwymowniejszych ilustracji rozwoju i upowszechnienia kultury. Kiedy w 1945 roku stanęliśmy przed koniecznością zorganizowania sieci bibliotek powszechnych zaczęliśmy od zera. W latach niewoli narodowej, a zwłaszcza w okresie hitleryzmu, systematycznie i świadomie niszczone wszelkie ślady kultury polskiej

z ogromną zajądłością tępiąc książkę polską. Część ludności zamieszkującej na ziemi opolskiej od wieków, kończyła szkoły niemieckie. Wielu więc mieszkańców Opolszczyzny mówiących na codzień po polsku miało trudności z czytaniem polskich książek szczególnie w pierwszych, powojennych latach. Jednak głód polskiej książki, wysiłek setek, tysiacy społecznych działaczy kulturalnych oraz planowa i systematyczna działalność władz państwowych przyniosła odpowiednie rezultaty. Książka polska po 25 latach Polski Ludowej stała się najbardziej upowszechnionym dobrem kulturalnym w województwie opolskim.

Okolo dwóch milionów woluminów liczą zbiory bibliotek publicznych, z których korzysta co piąty mieszkaniec ziemi opolskiej, podobnie liczny księgozbiór i rzesze czytelników skupiają biblioteki szkolne. Ponad czterysta tysiacy tomów i przeszło sześćdziesiąt tysiacy czytelników posiadają biblioteki związkowe. Wiele dziesiątków tysiacy książek znajduje się w bibliotekach naukowych, fachowych i specjalistycznych.

Coraz większe zbiory mają w swych bibliotekach obywatele Opolszczyzny. Powszechność czytelnictwa oraz upowszechnienie klasyków literatury polskiej a zwłaszcza poezji Mickiewicza i Słowackiego miały duży wpływ na procesy integracyjne społeczeństwa Opolszczyzny. Nie przeceniając roli książki można stwierdzić, że odgrywała i odgrywa ona największą i podstawową rolę wśród różnych kierunków działalności kulturalnej zmierzającej do szybkiego rozwoju społeczno-kulturalnego Opolszczyzny.

2. Okres minionego ćwierćwiecza można nazwać okresem szybkiego ilościowego rozwoju placówek, księgozbiorów, pracowników, działaczy społecznych zrzeszonych w kołach przyjaciół bibliotek. Obecnie i w następnych latach winny dominować zmiany i rozwój jakościowy bibliotek i ich pracy.

Poprzez budowę i remonty kapitalne a także podejmowanie czynów społecznych, poprawią się warunki pracy bibliotek miejskiej i powiatowej w Brzegu, Namysłowie, Oleśnie i wielu gromadzkich, które przystąpiły do współzawodnictwa. Zwiększy się ilość bibliotek z czytelniami co stworzy jeszcze większe możliwości rozszerzania pracy oświatowej bibliotek. Dla realizacji uchwał V Zjazdu PZPR, należy w dalszym ciągu zwiększać ilość filii bibliotecznych w większych miejscowościach województwa i nowych dzielnicach miejskich. Należy kontynuować przenoszenie punktów bibliotecznych do klubów, a także łączyć księgozbiory punktów bibliotecznych bibliotek publicznych z punktami bibliotecznymi zakładów pracy — szczególnie PGR. Systematyczna poprawa struktury księgozbiorów przez ich selekcję i uzupełnianie, prowadzenie właściwej polityki zakupu ze szczególną troską o rozwój zbiorów literatury popularno-naukowej i społeczno - politycznej będzie nadal jednym z podstawowych zadań bi-

bliotek. Biblioteki publiczne winny szybciej niż dotąd rozwijać służbę informacyjno-bibliograficzną, a także zwiększyć swą rolę w pomocy uczącym się. Rozwój gospodarki narodowej i życia społeczno-politycznego, systematycznie prowadzi do zwiększenia ilości ludzi podnoszących swe kwalifikacje zawodowe i wiedzę ogólną przez studia zaoczne. Zadaniem bibliotek publicznych będzie zabezpieczenie odpowiedniego księgozbioru przede wszystkim podręcznego, dostępnego na miejscu w czytelnicy, który w pierwszym rzędzie służy pomocą do kształcącym się. Są to niektóre z zadań stojących obecnie przed bibliotekami.

3. Wyniki dotychczasowe bibliotek publicznych to zasługa ofiarności, pracowitości, umiłowania zawodu i społecznikowskiej postawy olbrzymiej większości pracowników bibliotek. Te cechy nadal będą konieczne w zawodzie bibliotekarskim. Jednak do wyżej wymienionych dochodzą nowe wymagania. Ogólny wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa wymagać będzie szybszego podnoszenia poziomu wykształcenia ogólnego i kwalifikacji zawodowych pracowników bibliotek. Rosnące zadania organizacyjne w pracy bibliotek wymagać będą dużych umiejętności organizowania pracy w bibliotekach, a także umiejętności skupiania wokół bibliotek aktywu społecznego, bez którego pomocy wysiłek pracowników przynosić będzie mniejsze wyniki.

Dotychczasowe rezultaty działalności bibliotekarzy rokują nadzieję, że również te zwiększone i trudniejsze zadania bardzo dobrze wykonają.

Rozmawiała:
Danuta Branicka

Lenin w poezji

(Wybór)

Pprzedstawiony zestaw zawiera wiersze o Leninie i wiersze o Jego wielkości wyrażanej w różny sposób. Są wśród nich utwory o bardziej tradycyjnej formie, posiadające rytm, rym oraz budowę stroficzną, zwrotkową, a więc cechy ułatwiające ich przyswojenie. Są i bardziej nowatorskie, arytmiczne, nieregularne, nadające się dla doświadczonego recytatora.

Przy udostępnianiu wierszy musi się także zwrócić uwagę na ich język i treść. Jeśli poeta zastosował dużo przenośni, posłużył się trudniejszymi wyrazami, nieraz wiersz ten należy polecić bardziej wyrobionemu czytelnikowi czy też deklamatorowi.

Dobierając wiersze, bibliotekarz winien się ponadto orientować w celach, którym mają służyć. Jeśli czytelnik będzie uczestnikiem konkursu recytatorskiego to trzeba mu podsuwać wiersz mniej popularny ale zgodny z założeniami konkursu. Jeśli wiersze mają być włączone do montażu słowno-muzycznego winniśmy dobrać te, które wiązałyby się z pozostałymi utworami lub słowem narratora.

Uwagi powyższe zobowiązują do ustalenia, które z utworów możemy proponować naszym czytelnikom. Najwłaściwiej byłoby przeto sporządzić sobie kartotekę wierszy o Leninie. Wystarczy aby opis na kartach składał się z nazwiska autora i tytułu wiersza oraz sygnatury tych książek, w których się dany wiersz znajduje. Ułatwi to na pewno obsługę czytelnika.

1. **ABASZELI Aleksander: Serce Lenina.**
W: Materiały repertuarowe 1(37). Numer poświęcony 50 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. W-wa 1967 ZK i OG ZPWP s. 143.
Też: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 9.
2. **ARAGON Louis: Magnitogorsk 1932 (Fragment).**
W: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 14.
3. **ASIEJEW Mikołaj: Ojczyzna Lenina.**
W: Jastrun Mieczysław, Pollak Seweryn: Dwa wieki poezji rosyjskiej. Antologia. W-wa 1964 Czyt. s. 577-580.
Też: Pollak Seweryn: Stu trzydziestu poetów. Wybór poezji radzieckich. W-wa 1957 PIW s. 253-256.

4. **BECHER Johannes: Ten, który zbudził świat ze snu — Lenin.**
W: Becher J.: Wiersze wybrane. W-wa 1957 PIW s. 44.
Też: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 16.
5. **BIEBL Konstantin: (Wiersz) „Święty Wacławie...”**
W: Sierp i młot niepodległy. Antologia poezji rewolucyjnej 1917-1967. W-wa 1967 Czyt. s. 199.
6. **BRECHT Bertolt: Jak tkacze dywanów z Kujan Bułak uczcili Lenina.**
W: Materiały repertuarowe. 1(37). Numer poświęcony 50 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. W-wa 1967 ZK i OG ZPWP s. 172.
Też: Dąbrowski Witold: Nasze ogniska. W-wa 1966 Wyd. Harc. s. 15-16.
7. **BRECHT Bertolt: Kantata na śmierć Lenina.**
W: Sierp i młot niepodległy. Antologia poezji rewolucyjnej 1917-1967. W-wa 1967 Czyt. s. 261-263.
8. **BRECHT Bertolt: Niezwyciężony napis.**
W: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 21.
Też: Machnowska Maria: Nasz ogromny czas. W-wa 1967 CPARA 44-45.
9. **BRONIEWSKI Władysław: Moja biblioteka.**
W: Broniewski Władysław: Wiersze zebrane. W-wa 1962 KiW s. 293-294.
Też: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac. ... W-wa 1969 LSW s. 41-42.
10. **BRONIEWSKI Władysław: Pokłon Rewolucji Październikowej.**
W: Broniewski Władysław: Wiersze i poematy. W-wa 1964 PIW s. 297.
Też: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 30.
Też: Bielicki Marian, Lau Jerzy: O pokój. Wiersze poetów polskich. W-wa 1950 Prasa Wojskowa s. 9-10.
Też: Dąbrowski Witold: Nasze ogniska. W-wa 1966 Wyd. Harc. s. 15-16.
11. **BROWKA Pietras: Dom w Poroninie.**
W: Pollak Seweryn: Stu trzydziestu poetów. Wybór poezji radzieckich. W-wa 1957 PIW s. 561-562.
12. **CZARENC Egisze: 25-26 października 1917.**
W: Czarenc Egisze: Poezje wybrane. W-wa 1962 PIW s. 35-39.
13. **DĄBROWSKI Witold: Lenin.**
W: Dąbrowski Witold: Koncert hebanowy. W-wa 1966 Czyt. s. 30-31.
14. **DROZDOWSKI Bohdan: Prośba do Włodzimierza. Cz. 2.**
W: Drozdowski Bohdan: Skarga do syna. W-wa 1962 Czyt. s. 74-75.
15. **FRANCEWIC Marin: Zapiski przy lampce naftowej. (Fragment).**
W: Sierp i młot niepodległy. Antologia poezji rewolucyjnej 1917-1967. W-wa 1967 Czyt. s. 227.
16. **GALCZYŃSKI Konstanty Ildefons: Przed Mauzoleum Lenina.**
W: Gałczyński Konstanty Ildefons: Poezja. T. 2. W-wa 1957 Czyt. s. 272.
Też: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac. ... W-wa 1969 LSW s. 42-43.
17. **GUDZIENKO Siemion: Ballada o sztandarze.**
W: Wiersze i opowiadania o Armii Radzieckiej. W-wa 1950 Prasa Wojskowa s. 143-147.
18. **HALAS František: Wiara.**
W: Sierp i młot niepodległy. Antologia poezji rewolucyjnej 1917-1967. W-wa 1967 Czyt. s. 200.
19. **HIKMET Nazim: 24 — 1 — 1924.**
W: Hikmet Nazim: Pieśń pijących słońce. W-wa 1956 Iskry s. 104.
20. **HIKMET Nazim: Moje dziewiętnaście lat.**
W: Hikmet Nazim: Pieśń pijących słońce. W-wa 1956 Iskry s. 97-101.

21. HIKMET Nazim: **O tym, jak w Rosji skończono z caratem.**
W: Hikmet Nazim: Pieśń pijących słońce. W-wa 1956 Iskry s. 95-96.
Też: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 42-43.
22. HIKMET Nazim: **Petersburg 1917.**
W: Hikmet Nazim: Wiersze. W-wa 1950 Czyt. s. 13-17.
23. HIKMET Nazim: **Podróż nieszczęśliwego Jusufa.** (Fragment).
W: Hikmet Nazim: Wiersze. W-wa 1950 Czyt. s. 22-25.
24. HIKMET Nazim: **Zoja.**
W: Hikmet Nazim: Pieśń pijących słońce. W-wa 1956 Iskry s. 168-173.
25. HOF SZTEJN David: **Na śmierć Lenina.**
W: Pollak Seweryn: Stu trzydziestu poetów. Wybór poezji radzieckich. W-wa 1957 PIW s. 606.
26. JASTRUN Mieczysław: **Wspomnienia z Poronina.**
W: Jastrun Mieczysław: Wiersze zebrane. W-wa 1956 PIW s. 402-403.
Też: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybrał i oprac... W-wa 1969 LSW s. 47-49.
27. JASTRUN Mieczysław: **Pocisk.**
W: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 54.
28. JESIENIN Sergiusz: **Kapitan Ziemi.**
W: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 57-59.
29. KIRSANOW Siemion: **Towarzysze.**
W: Lewin Leopold: U przyjaciół. Kraków 1966 WL s. 198-199.
30. KOGUT Bogusław: **Blizny na płaszczu.**
W: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac... W-wa 1969 LSW s. 43-44.
31. KOGUT Bogusław: **Jest taka partia.**
W: Szczegodzińska Lucyna, Biernacka Barbara: Praca i pieśń. W-wa 1964 CRZZ s. 110.
32. KOGUT Bogusław: **Przed Mauzoleum Lenina.**
W: Materiały repertuarowe. 1(37). Numer poświęcony 50 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. W-wa 1967 ZK i OG ZPWP s. 151.
Też: Szczegodzińska Lucyna, Biernacka Barbara: Praca i pieśń. W-wa 1964 CRZZ s. 110-111.
Też: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 67.
33. KOPROWSKI Józef: **Lenin w Poroninie.**
W: Naborowska Aleksandra: Żyje wśród nas. Wybór materiałów na 90-tą rocznicę urodzin Lenina. W-wa 1960 Iskry s. 151.
Też: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac... W-wa 1969 LSW s. 49-50.
34. LAU Jerzy: **Pomnik.**
W: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 72.
35. LEWIN Leopold: **Lustro w Smolnym.**
W: Sierp i młot niepodległy. Antologia poezji rewolucyjnej 1917-1967. W-wa 1967 Czyt. s. 45.
Też: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 74.
Też: Lewin Leopold: Wybór wierszy. W-wa 1969 PIW s. 106.
36. LEWIN Leopold: **Słowo o Karolu Świerczewskim.** (Fragment poematu).
W: Lewin Leopold: Wybór wierszy. W-wa 1969 PIW s. 51.
37. MAJAKOWSKI Włodzimierz: **Na śmierć Lenina.**
W: O Leninie. W-wa 1950 ZG ZMP s. 82-86.

38. MAJAKOWSKI Włodzimierz: **Nie jubiliujcie.** (Fragment).
W: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 77.
Też: Majakowski Włodzimierz: Wam! Wybór i wstęp Seweryna Pollaka. W-wa 1967 Czyt. s. 105-109.
39. MAJAKOWSKI Włodzimierz: **Rozmowa z Towarzyszem Leninem.**
W: Majakowski Włodzimierz: Liryka, W-wa 1965 PIW s. 173-176.
Też: Pollak Seweryn: Stu trzydziestu poetów. Wybór poezji radzieckich. W-wa 1957 PIW s. 206-209.
Też: O Leninie. W-wa 1950 ZG ZMP s. 79-82.
Też: Majakowski Włodzimierz: Wam! Wybór poezji i wstęp Seweryna Pollaka. W-wa 1967 Czyt. s. 147.
Też: Majakowski Włodzimierz: Wiersze i poematy. W-wa 1949 KiW s. 315-316.
40. MAJAKOWSKI Włodzimierz: **Włodzimierz Iljicz Lenin.** (Fragmenty poematu).
W: Jastrun Mieczysław, Pollak Seweryn: Dwa wieki poezji rosyjskiej. Antologia. W-wa 1954 Czyt. s. 543-558.
Też: Pollak Seweryn: Stu trzydziestu poetów. Wybór poezji radzieckich. W-wa 1957 PIW s. 237-238.
Też: Majakowski Włodzimierz: Wam! Wybór i wstęp Seweryna Pollaka. W-wa 1967 Czyt. s. 73.
Też: Dąbrowski Witold: Nasze ogniska. W-wa 1966 Wyd. Harc. s. 87-90.
Też: Wiersze i opowiadania o Armii Radzieckiej. W-wa 1950 Prasa Wojskowa s. 27-31.
Też: Majakowski Włodzimierz: Wiersze i poematy. W-wa 1949 KiW s. 104-138.
41. MANDALIAN Andrzej: **Nasza prawda zwycięża dziś.**
W: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac.... W-wa 1969 LSW s. 44-45.
42. MŁODOŚĆ.
W: Drewnowski Tadeusz, Słucki Arnold: Zrodził nas czyn. Zbiór wierszy i pieśni. W-wa 1953 Iskry s. 32-35.
43. NERUDA Pablo: **Tak umarła śmierć.** (Fragment).
W: Materiały repertuarowe. 1(37). Numer poświęcony 50 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. W-wa 1967 ZK i OG ZPWP s. 175.
44. NEDZA-KUBINIEC Stanisław: **Lenin w Poroninie.** (Fragment).
W: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac.... W-wa 1969 LSW s. 50-54.
45. NEDZA-KUBINIEC Stanisław: **Zamieszkał Lenin w Poroninie.**
W: Czernik Stanisław, Przyboś Julian: Wzięli diabla Pana. W-wa 1955 LSW s. 421-427.
46. PASTERNAK Leon: **Legenda żywa.**
W: Pasternak Leon: Wiersze polityczne... W-wa 1959 MON s. 74.
47. PASTERNAK Leon: **Lenin.**
W: Pasternak Leon: Wierwsze polityczne i inne. Wybór. W-wa 1959 MON s. 57.
Też: Materiały repertuarowe. 1(37). Numer poświęcony 50 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. W-wa 1967 ZK i OG ZPWP s. 157.
Też: Bielicki Marian: Serce narodu. Antologia polskiej poezji rewolucyjnej 1879-1951. W-wa 1952 MON s. 131.
Też: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac.... W-wa 1969 LSW s. 45-46.
48. PASTERNAK Leon: **Rodowód.**
W: Pasternak Leon: Wiersze polityczne... W-wa 1959 MON s. 72.
Też: Pasternak Leon: Strofy gniewu W-wa 1949 PIW s. 25-26.

49. PETROVIČ Veljo: **W rocznicę Rewolucji Październikowej.**
W: Sierp i młot niepodległy. Antologia poezji rewolucyjnej 1917-1967.
W-wa 1967 Czyt. s. 232-234.
50. SEIFERT Jarosław: **Miasto Lenina.**
W: Sierp i młot niepodległy. Antologia pieśni rewolucyjnej 1917-1967.
W-wa 1967 Czyt. s. 214-215.
51. SELIŠKAR Tone: **Październikowa legenda.**
W: Sierp i młot niepodległy. Antologia poezji rewolucyjnej 1917-1967
W-wa 1967 Czyt. s. 238-239.
52. SELWIŃSKI Ilia: **Ballada o Leninie.**
W: Wiersze i opowiadania o Armii Radzieckiej. W-wa 1950 Prasa Woj-
skowa s. 79-82.
53. SELWIŃSKI Ilia: **Leninowi.**
W: O Leninie. W-wa 1950 ZG ZMP s. 87-88.
54. SŁUCKI Arnold: **Odjazd.**
W: Drewnowski Tadeusz, Słucki Arnold: Zrodził nas czyn. Zbiór wierszy i pieśni. W-wa 1953 Iskry s. 198-199.
55. SMIELAKOW Jarosław: **Lenin.** Literatura radziecka, 1968 nr 4 s. 7-8.
56. SOŁOUCHIN Włodzimierz: **Było to w dwudziestym roku.** (Skrót).
W: Szczegodzińska Lucyna, Biernacka Barbara: Praca i pieśń. W-wa 1954 CRZZ s. 150-152.
57. STANDE Stanisław Ryszard: **Jeździec miedziany.** (Fragmenty).
W: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 129-130.
58. SURKOW Aleksy: **By cały człowiek...**
W: Jastrun Mieczysław, Pollak Seweryn: Dwa wieki poezji rosyjskiej. Antologia. W-wa 1954 Czyt. s. 689-690.
59. SZYMBORSKA Wisława: **Lenin.**
W: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac.... W-wa 1969 LSW s. 46-47.
60. TANK Maksym: **Chata góralska.**
W: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac.... W-wa 1969 LSW s. 54-56.
61. TICHONOW Mikołaj: **Wóz pancerny.** Literatura radziecka 1968 nr 4 s. 8-9.
62. TUWIM Julian: **Do córki w Zakopanem.**
W: Tuwim Julian: Dzieła. T. 1. Wiersze. W-wa 1955 Czyt. s. 233-235.
Też: Atlas Stefan: Lenin w Polsce. Zbiór materiałów repertuarowych. Wybr. i oprac.... W-wa 1969 LSW s. 56-57. (Fragment).
63. TWARDOWSKI Aleksander: **Pamięci Lenina.** Literatura radziecka 1968 nr 4 s. 5-7.
64. WAŻYK ADAM: **Droga pokoleń.**
W: Drewnowski Tadeusz, Słucki Arnold: Zrodził nas czyn. Zbiór wierszy i pieśni. W-wa 1953 Iskry s. 14-15.
65. WEINTRAUB Jerzy Kamil: **Leningrad.**
W: Pasternak Leon: 50 lecie Wielkiego Października. Materiały repertuarowe w wyborze... W-wa 1967 CRZZ s. 154.
66. WOZNIESIENSKI Andrzej: **Sekwoja Lenina.**
W: Młode głosy. Wiersze poetów radzieckich. W-wa 1965 Iskry s. 151-153.
Też: Szczegodzińska Lucyna, Biernacka Barbara: Praca i pieśń. W-wa 1964 CRZZ s. 150-152.
Też: Współczesna poezja radziecka na estradzie. W-wa 1963 Wyd. Związkowe s. 200-202.
67. WYKA Jan: **Szlakiem Lenina.**
W: Wyka Jan: Szorstki wiersz. W-wa 1956 Czyt. s. 17.

W uzupełnieniu — podajemy zestaw najnowszych wydawnictw przygotowanych w związku z Rokiem Leninowskim:

68. BIEDNYJ Demian: **Nikt nie wiedział.** (22 kwietnia 1870 r.).
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OGZWP s. 71.
69. BRAUN Mikołaj: **Pomnik Lenina.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OGZWPW s. 92.
70. GAŁKOWSKI Jan: **Młodzi żołnierze Lenina.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 110 (Pieśń).
71. INBER Wiera: **Kwiecień.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 79-80.
72. INBER Wiera: **Lenin i czas.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 85-86.
73. INBER Wiera: **Pięć dni i nocy.** (Na śmierć Lenina).
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 96.
74. INBER Wiera: **Razliw.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 80-83.
75. ISAKOWSKI Michał: **Dumka o Leninie.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 91-92.
76. ISAKOWSKI Michał: **Przed mauzoleum Lenina.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 89-90.
77. JERZYNA Zbigniew: **Zwiedzanie Smolnego.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 67.
78. JESIENIN Sergiusz: **Lenin.** (Fragment poematu „Hulaj-pole”).
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 74-77.
79. JESIENIN Sergiusz: **Odpowiedź.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 77-79.
80. LAU Jerzy: **On wrócił do nas;**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 107. (Pieśń).
81. MARTYNOW Leonid: **Gdzie Lenin?**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 90.
82. NOWAK Tadeusz: **Był tu Włodzimierz Lenin.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 59-61.
83. OSZANIN Lew: **Nad ojczystym Symbirskiem.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 88-79.
84. SURKOW Aleksy: **Bitwa nad Wisłą.**
W: Śpiewak Jan: Polska w poczci narodów świata, W-wa 1959 PIW.
85. SWIETŁOW Michał: **O świcie.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 95.
86. SZCZYPACZOW Stiepan: **Dzień urodzin Lenina.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 84.
87. TICHONOW Mikołaj: (Wiersz) „**Pod srebrem sosem...**”
Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 92-93.
88. WASILJEW Sergiusz: **Z imieniem Lenina.**
W: Materiały repertuarowe 3 (47). W-wa 1969 ZK i OG ZPWP s. 86-87.

Tablica pamiątkowa na gmachu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy.

Włodzimierz Iljcz Lenin wielkim miłośnikiem książki

W związku z Rokiem Leninowskim pozwalamy sobie zamieścić fragment listu nadesłanego do redakcji „Pomagamy sobie w pracy” w Katowicach przez Pana **J. Podgórecznego** dyr. Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy.

Urywek ten między innymi informuje o losach księgozbioru Lenina pozostawionego w Polsce.

Autor korespondencji, nawiązując do materiałów leninowskich zamieszczonych w naszym poradniku pisze:

Myślę że przy tej wielkiej rocznicy my bibliotekarze mamy dobrą okazję, żeby pokazać również Lenina jako wielkiego miłośnika książek i przyjaciela bibliotek. Można by przypomnieć, że Lenin mimo że prowadził przez dłuższy czas życie emigranta, to zawsze ze sobą woził własną bibliotekę. Miał ją na wygnaniu we wsi Szuszenskoje. Zabierał

ze sobą swój księgozbiór na emigrację do Francji, do Krakowa skąd część księgozbioru na okres letni przewoził do Poronina. Zawsze gdziekolwiek tylko miał okazję uzupełniał swój księgozbiór nowościami (nawet z Krakowa, gdy z chorą żoną wyjeżdżał 8. I. 1914 r. do Brukseli przywiózł zakupione tam nowości).

Także gdy ukrywał się w szalasy między kosiarzami nad jez. Razliw miał ze sobą książki. A jeszcze później gdy już kierował Związkiem Radzieckim, w jego gabinecie zawsze były szafy pełne książek — do których stale zaglądał.

Możnaby o nim powiedzieć, że całe swoje życie spędził nad książkami i pisaniem: artykułów, broszur i poważnych dzieł. Nawet w Poroninie układał program szkolenia działaczy bolszewickich, którzy tam mieli przedostać się nielegalnie przez granicę z Rosji. Wygłaszał referaty, odczyty, odpowiadał na listy i to nie tylko towarzyskie. Dlatego musiał mieć pod ręką bibliotekę. Książka dla Lenina była codziennym narzędziem pracy i dlatego cenił ją wysoko.

Gdy go Austriacy w sierpniu 1914 r. zwolnili z więzienia i nakazali by w krótkim terminie opuścił granicę Austro-Węgier, nie mógł zabrać ze sobą, swego zresztą skromnego dobytku emigranckiego.

Były to przecież pierwsze dni wojny i wszystkie środki komunikacji były przeznaczone na potrzeby transportu wojennego.

Wyjeżdżając do Szwajcarii pozostawił w Galicji wszystko. Pisał o tym w liście do swojej siostry — dodając w końcu — mniejsza o pozostawione rzeczy, ubrania, ale „knigi!” (książki) tego poprostu nie mógł odżalować.

O książki i dokumenty partyjne pozostawione w Polsce będzie upominał się później w rozmowach ryskich przy zawarciu pokoju. Na tej podstawie Związek Radziecki wysłał ekipę do Polski, celem odszukania książek. Zresztą nawet po śmierci Lenina władza radziecka przy każdej okazji wracała do tej sprawy — niestety bezskutecznie.

Część tych książek przechowała się w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bydgoszczy. I chociaż w 1945 r. miasto przekazało je Związkowi Radzieckiemu jako dar to jednak każda delegacja radziecka przybywająca do Bydgoszczy uważa niejako za swój obowiązek odwiedzić gmach Biblioteki, by na miejscu zobaczyć i usłyszeć o losie tych książek.

Przy tej okazji często słyszymy od delegacji potwierdzenie, że Lenin był wielkim przyjacielem książek, że mimo poważnych spraw państwowych w pierwszych latach po Rewolucji Październikowej bardzo żywo interesował się rozwojem sieci bibliotek powszechnych w Związku Radzieckim, a szczególnie bibliotek wiejskich.

Bibliotekarze radzieccy w przygodnych rozmowach, zgodnie zawsze stwierdzają, że tylko dzięki radom i naleganiu Lenina zakładano biblioteki razem z czytelnikami. Lenin radził, by każda biblioteka chociażby najmniejsza zawsze miała czytelnię, chociażby to był tylko jeden stolik i kilka krzeseł.

Bibliotekarze radzieccy o tym pamiętają, że dzięki jego poparciu, radzieckie bibliotekarstwo zostało otoczone życzliwą opieką młodej władzy radzieckiej. Biblioteki radzieckie miały bardzo trudny start, ale do dziś cieszą się one nadal bardzo troskliwą opieką władz państwowych i partyjnych szczególnie w kołchozach i odległych miejscowościach.

Chociaż od przekazania książek Lenina Związkowi Radzieckiemu przez Radę Miejską w Bydgoszczy upłynęły 24 lata, pamięć o tym jest żywa wśród społeczeństwa bydgoskiego. Towarzystwo Miłośników m. Bydgoszczy chcąc to wydarzenie utrwalić ufundowało na gmachu Biblioteki Głównej MBP w Bydgoszczy przy Starym Rynku tablicę pamiątkową. Jest to chyba jedyna tablica pamiątkowa poświęcona książkom.

Konkurs dla bibliotekarzy

**WYDZIAŁ KULTURY PREZ. WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ
I WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W KATOWICACH**

ogłaszają

KONKURS WOJEWÓDZKI DLA BIBLIOTEKARZY

na opracowanie konspektu dowolnie obranej formy pracy z czytelnikiem, służącej upowszechnianiu literatury o W. I. Leninie i Związku Radzieckim.

Celem konkursu jest wypracowanie najlepszej formy pracy z czytelnikiem, takiej która w sposób najbardziej skuteczny będzie służyła propagowaniu literatury o Leninie i Związku Radzieckim.

REGULAMIN KONKURSU

1. Konkurs rozpoczyna się dnia 15.XII.1969, kończy dnia 15.III.1970 r.
2. Prace konkursowe należy nadsyłać do WBP w Katowicach.
3. Praca konkursowa winna być zaopatrzona w godło, a w oddzielnej, zaklejonej kopercie winno być podane nazwisko i imię autora pracy występującego pod godłem.
4. Prace mogą być sporządzane indywidualnie i zbiorowo.
5. Podsumowania konkursu, oceny nadesłanych prac i podziału nagród dla zwycięzców dokona Wojewódzka Komisja Konkursowa do 15 kwietnia 1970 r.

UWAGA: Termin „Literatura o Leninie i Związku Radzieckim” należy rozumieć w znaczeniu bardzo szerokim; chodzi tu o literaturę naukową, popularnonaukową i beletrystykę. Problematyka literatury winna być także rozumiana bardzo szeroko.

W związku z obchodami setnej rocznicy urodzin W. I. Lenina, Redakcja stara się zamieszczać jak najwięcej materiałów poświęconych postaci Wielkiego Wodza Rewolucji. Dlatego też w bieżącym numerze, biorąc pod uwagę potrzeby zarówno mniejszych jak i większych bibliotek, prezentujemy dwa scenariusze wystaw.

Stanisława Mach

Tadeusz Fabin

MBP — Racibórz

Żyje wśród nas

Scenariusz wystawy w setną rocznicę urodzin W. I. Lenina

Cel:

Zapoznanie czytelników z życiem i działalnością Lenina w związku z obchodami Roku Leninowskiego oraz propaganda literatury poświęconej Leninowi.

Materiały:

- a) książki naukowe, popularno-naukowe i beletrystyczne poświęcone Leninowi,
- b) dzieła Lenina w wydaniu wielotomowym,
- c) artykuły z czasopism nie uwzględnione w bibliografii a ukazujące się w ciągu całego Roku Leninowskiego,
- d) materiał ilustracyjny i czasopism radzieckich: („Ogoniok”, „Sowietskij Sojuz”, „Sowietskaja Żeńszczina” itp., z czasopism polskich, materiały CAF i inne.

Rozplanowanie wystawy:

Całość materiału została podzielona na 6 działów (6 stoisk). Stoiska należy rozmieścić w podanej kolejności. Scenariusz może być wykorzystany w bibliotekach Powiatowych i Miejskich (całość) a także

w bibliotekach mniejszych i wówczas w zależności od możliwości lokalowych można zmniejszyć liczbę stoisk względnie urządzić cykl wystawek (pojedyncze stoiska).

Ogólny tytuł wystawy (duże litery) umieszczamy na ścianie frontowej. Obok duży portret Lenina z informacją o miejscu i dacie urodzenia. Do każdego stoiska przygotowujemy matę słomianą, papier falisty lub szare płótno oraz stoliki nakryte odpowiednim materiałem. Część książek wyłożonych na stolikach otwieramy na stronach z odpowiednim tekstem. Wystawę należy urządzić z dbałością o stronę estetyczną (ładne napisy, kwiaty).

Stoisko Nr 1.

Hasło: WÓDZ REWOLUCJI

Cytat:

„Proletariat rosyjski ma pełne prawo chlubić się Towarzystwem Leninem i może uważać za szczęście, że w epoce rewolucyjnej, kiedy wystąpiła największa tego potrzeba, miał w swoich szeregach Lenina”.

(Antonin Zapotocky)

Bibliografia:

1. Lenin W. I.: Korespondencja wojenna 1917-1920. W-wa 1958 MON.
2. Lenin W. I.: O Rewolucji Październikowej. W-wa 1957 „Książka i Wiedza”.
3. Lenin W. I.: Życiorys. W-wa 1961 „Książka i Wiedza”.
4. Reed J.: 10 dni które wstrząsnęły światem. W-wa 1964 „Książka i Wiedza”.
5. Sobczak J.: Pierwsze dni rewolucji. Kronika 6. IX — 3. XII. 1917. W-wa 1967 MON.
6. Zand H. Zychowski M.: Wielki Październik 1917. W-wa „Wiedza Powszechna”.

Uwagi:

Wykorzystać ilustracje przedstawiające Lenina w okresie Rewolucji np: Przemawiającego do robotników. Wskazane byłoby umieszczenie na planszy lub w gablocie (na stolikach) fotokopii, dokumentów i odez w wydawanych przez władze rewolucyjne.

Stoisko Nr 2

Hasło: „LENIN W ŻYCIU CODZIENNYM”.

„Lenin taki prosty i ludzki, a jednocześnie taki dalekowzroczny i nieugięty”.

(J. Reed)

Cytat:

Bibliografia:

1. Krupska N.: Wspomnienia o Leninie. W-wa 1958 „Książka i Wiedza”.
2. Lenin we wspomnieniach współczesnych. T. 1-2. W-wa 1960 „Książka i Wiedza”.
3. Lenin w Paryżu. Kraków 1969 Wydawn. Literackie.
4. Sawicz R.: Lenin w życiu codziennym. W-wa 1962 „Iskry”.
5. Uljanowa A.: Dzieciństwo i lata młodzieńcze Lenina. W-wa 1956 „Książka i Wiedza”.

Uwagi:

Ilustracje: miejsce urodzenia, okres dzieciństwa i młodości, Lenin wśród dzieci, rodzina Uljanowych, Lenin z N. Krupską, miejsca gdzie przebywał Lenin.

Stoisko Nr 3

Hasło: „SZKAKIEM LENINA”

Bibliografia:

1. Katajew W.: Małeńkie żelazne drzwi w ścianie. W-wa 1967.
2. Lenin w Paryżu. Kraków 1969 Wydawn. Literackie.
3. Lenin — Życiorys. W-wa 1961 „Książka i Wiedza”.
4. Najdus W.: Przez zieloną granicę. Na polskich szlakach leninowskiej „bibuły”. W-wa 1964 „Książka i Wiedza”.

Uwagi:

Ilustracje: Pejzaże W. Zakrzewskiego ze zbioru „Szlakiem Lenina” lub wykonać szkic (mapkę) przedstawiający miejsca gdzie przebywał Lenin.

Stoisko Nr 4

Hasło: „LENIN W POLSCE”.

Cytat:

„Wąską ścieżką do Poronina najskromniejszy i największy szedł człowiek...”

(Jan Koprowski — Lenin w Poroninie)

Bibliografia:

1. Bagocki S.: Z Leninem w Krakowie. Wspomnienia. W-wa 1956 „Książka i Wiedza”.
2. Kozłowski J.: Epizody i ludzie. Szkice o Leninie. W-wa 1956 „Książka i Wiedza”.
3. Makarenko J.: Lenin na ziemiach polskich. W-wa 1965 „Książka i Wiedza”.
4. Makarenko J.: Przyjaciół narodów — Lenin. W-wa 1965 „Książka i Wiedza”. (wykorzystać ilustrację „Pomnik Lenina w Poroninie”).
5. Muzeum Lenina w Poroninie. W-wa 1952 „Książka i wiedza” (Album).
6. Najdus W.: Lenin w Polsce. W-wa 1953 „Książka i Wiedza”.
7. Najdus W.: Lenin i Krupska w krakowskim Związku Pomocy dla więźniów Politycznych. W-wa 1965 Wydawn. Literackie.
8. Najdus W.: Przez zieloną granicę. Na polskich szlakach leninowskiej „bibuły” W-wa 1964 „Książka i Wiedza”.
9. Płoński L.: Lenin w Polsce i o Polsce. W-wa 1952 (maszynopis powielany).
10. Sieradzki J.: Polskie lata Lenina. W-wa 1960 MON.
11. Z dziejów idei leninowskich w Polsce (materiały z Sesji Leninowskiej). W-wa 1961 „Książka i Wiedza”.

Uwagi:

Ilustracje: Pomnik Lenina w Poroninie, spotkania Lenina z Polakami, zaznaczyć graficznie miejscowości w których Lenin przebywał.

Stoisko Nr 5

Hasło: „LENIN W LITERATURZE”.

Cytat:

„Lenin kochał ludzi nie mniej niż swoje dzieło dlatego też był wielki w swoim tworzeniu”.

(Henryk Mann)

Bibliografia:

a) literatura piękna

1. Kononow A.: Opowiadania o Leninie. W-wa 1956 „Nasza Księgarnia”.
2. Kozakiewicz E.: Niebieski zeszyt. W-wa 1963 „Książka i Wiedza”.

3. Mstisławski S.: Szpak, ptak wiosenny. W-wa 1951 „Książka i Wiedza”.
4. Malkow P.: Zapiski komenanda Kremla: W-wa 1961 „Książka i Wiedza”.
5. Makarenko J.: Przyjaciel narodów — Lenin. W-wa 1965 „Książka i Wiedza”.
6. Majalowski W.: W.I. Lenin. Poemat. W-wa 1951 „Czytelnik”.
7. Ostrowski M.: Jak hartowała się stal (fragment śmierci Lenina).
8. Pogodin M.: Kremlowskie kuranty. W-wa 1966 „Książka i Wiedza”.
9. Towarzysz Lenin. W 90-tą rocznicę urodzin W.I. Lenina. W-wa 1960 „Książka i Wiedza”.

b) wspomnienia:

1. Drabkina E.: Czarne suchary. W-wa 1963 „Książka i Wiedza”.
2. Kozłowski J.: Epizody i ludzie. Szkice o Leninie. W-wa 1956 „Książka i Wiedza”.
3. Krupska N. K.: Wspomnienia o Leninie. W-wa 1958 „Książka i Wiedza”.
4. Najdus W.: Lenin w Polsce. W-wa 1957 „Książka i Wiedza”.
5. Wspomnienia o Leninie. W-wa 1957 „Książka i Wiedza”.
6. Lenin bliski człowiek. Wspomnienia. W-wa 1956.
7. Lenin we wspomnieniach współczesnych. W-wa 1960 „Książka i Wiedza”.

Uwagi:

Należy wykorzystać ilustracje obrazujące spotkania Lenina z pisarzami, ilustracje z sztuki teatralnych i filmów o Leninie.

Książki należy rozłożyć na dwóch stolikach z podziałem na literaturę piękną i wspomnienia.

Stoisko Nr 6

Hasło: „NAJWIĘKSZY Z TWÓRCÓW HISTORII”

Cytat:

„Miał rzadką umiejętność patrzenia na dzień dzisiejszy poprzez pryzmat przyszłości”.

(M. Gorki)

Bibliografia:

1. Dzieła Lenina w wydaniu wielotomowym + poszczególne prace Lenina.
 2. Historia KPZR. W-wa 1960 „Książka i Wiedza”.
 3. Martel K.: Lenin. W-wa 1965 „Wiedza Powszechna”.
 4. O Leninie. W-wa 1954 „Książka i Wiedza”.
 5. Podstawy marksizmu-leninizmu. W-wa 1964 „Książka i Wiedza”.
- (praca zbiorowa).

Uwagi:

Obok hasła i cytatu dajemy portret Lenina.

Halina Balaszczuk

MBP — Katowice

LENIN

— człowiek — myśliciel — wódz

Wystawkę sporządzimy na dwóch złączonych matach słomianych i długich stołach.

Pod słowem LENIN umieścimy kolorowy portret Lenina na tle czerwonej flagi.

Na stole postawimy siwak z czerwonymi kwiatami. Dalej wystawka podzielona zostanie na trzy części, odpowiednio do dalszych trzech słów hasła.

CZŁOWIEK:

Jako ilustracji przy tym słowie używać można kolorowych fotografii (wycinków), które pokazują Lenina w życiu prywatnym.

Na stole umieścimy te pozycje książkowe, które mogą zaznajomić czytelnika z życiem Lenina od najmłodszych lat.

Bibliografia:

1. Konow A.: **Opowiadania o Leninie**. Wyd. 3 W-wa 1956.
2. Kozakiewicz E.: **Niebieski zeszyt**. W-wa 1963.
3. **Lenin we wspomnieniach współczesnych**. W-wa 1960 t. 1 i 2.
4. Makarenko J.: **Lenin na ziemiach polskich**. W-wa 1965.
5. Martel K.: **Lenin**. W-wa 1965.
6. Najdus W.: **Lenin w Polsce**. W-wa 1953.
7. Sawicz R.: **Lenin w życiu codziennym**. W-wa 1962.
8. Uljanowa A.: **Dzieciństwo i lata młodości Lenina**. W-wa 1956.
9. **W. I. Lenin. Życiorys**. W-wa 1961.
10. Wolin B.: **Młodość Lenina**. W-wa 1956.
11. **Wspomnienia o Leninie**. W-wa 1957.

MYŚLICIEL:

Ilustracje będą pokazywały Lenina przy biurku i książkach. Na stole postawimy przede wszystkim dzieła Lenina.

Bibliografia:

1. Lenin W. I.: **Dzieła**.
2. Lenin W. I.: **Nieznane listy, notatki, przemówienia Lenina z lat 1917-1922**. W-wa 1962.
3. **Z dziejów idei leninowskich w Polsce**.

WÓDZ:

Ilustracje będą pokazywały Lenina — wodza. Pozycje książkowe wyłożone na stole będą mówiły między innymi o udziale i kierowniczej roli Lenina w czasie Rewolucji Październikowej.

Bibliografia:

1. Bergholc O.: **Dzienne gwiazdy**. W-wa 1966.
2. Drabkina E.: **Czarne suchary**. W-wa 1963.
3. Drawicz A., Jęcumyk L.: **Dzień powszedni rewolucji**. W-wa 1967.
4. Katajew W.: **Małe żelazne drzwi w ścianie**. W-wa 1967.
5. Malkow P.: **Zapiski komendanta Kremla**. W-wa 1961.
6. Reed J.: **Dziesięć dni, które wstrząsnęły światem**. W-wa 1956.
7. Wells H. G.: **Rosja we mgle**. W-wa 1967.

MATERIAŁY DO PRACY Z CZYTELNIKIEM

Wiesława Halicka-Misińska

WBP — Katowice

Chwała minionym i obecnym dniom

„Z ich krwi nasza śmiałość i duma“.
(W. Żukrowski)

MONTAŻ SŁOWNO-MUZYCZNY POŚWIĘCONY 25 ROCZNICY WYZWOLENIA ŚLĄSKA.

Osoby biorące udział ustawione są na różnych poziomach na tle dekoracji symbolizującej Katowice (plansza, mapa itp). W środku płonący znicz.

Osoby:

Narrator I — chłopiec
Narrator II — dziewczynka
Recytator I — harcerz
Recytator II — harcerka
Recytator III — harcerz
Recytator IV — harcerka
Recytator V — harcerz
Żołnierz z Katowic
Żołnierz z Opola
Żołnierz z Zagłębia
Górnik
Uczeń.

CZĘŚĆ I — ŚLĄSK WALCZĄCY — WIERNY OJCZYZNIE.

Wspomnienia z walk Powstań Śląskich

NARRATOR I:

Na katowickim Rondzie płonie znicz pod Pomnikiem Powstańców Śląskich. Ludzie dorośli, dzieci i młodzież zatrzymują się tutaj codziennie, składają wiązanki kwiatów, odgrzebują wspomnienia minionych lat. Ze wspomnień wyłaniają się dramatyczne o zarazem bohaterские wydarzenia, fakty związane z walką o polskość i wolność Śląska.

Wspomnieniom tym towarzyszy rzewna powstańcza nuta...

(Przerywnik muzyczny: Już zachodzi czerwone słońeczko...)

NARRATOR II:

Walki powstańcze trwające w latach 1919, 1920 i 1921 stanowią najpiękniejsze karty w dziejach walczącego Śląska.

RECYTATOR III:

Chłop, robotnik, kolejarz, członek towarzystwa śpiewaczego, sztygar, majster w hucie, razem ponad 60 tysięcy — szli walczyć zdecydowani na wszystko.

RECYTATOR IV:

*Choć przyjdzie stoczyć boje
o każdy śląski próg
idziemy dziś po swoje
co wydarł podły wróg!*

RECYTATOR V:

*Idziemy dziś po swoje
szlakami polskich dróg —
krzyżackie znieść rozboje
i mieczem spłacić dług!*

ŻOŁNIERZ Z KATOWIC:

*Dość żyło się w rozterce,
dość Ślązak wylał łez,
dziś drgnęło jego serce
i bólem nadszedł kres.*

ŻOŁNIERZ Z OPOŁA:

*Przez smutną pamięć Wrześni
i krwi oiarnej zdroj,
on wstaje w wolnej pieśni
i idzie w święty bój.*

RECYTATOR I:

*I choć poniesie blizny
i przejdzie ognia chrzest:
...To wszystko dla Ojczyzny,
boć Polski synem jest.*

(E. Kłoniccki: Na Śląsk.
Poglądy nr 16/64 s. 15).

NARRATOR I:

Gdy wśród werbli rozlegnie się zbiorowy głos żołnierski: Polegli na polu chwały! — niech odżyją w naszej pamięci, jakimi zawsze byli: dzielni, pracowici, przepojeni miłością Ojczyzny.

NARRATOR II:

Przelana krew nie przyniosła połączenia całego Śląska z Polską. Tylko skrawek ziemi śląskiej, o której tak pięknie napisał Gustaw Morcinek, wrócił do Polski.

(G. Morcinek: Piękno ziemi śląskiej.

W: „Z mojej ziemi”. Katowice 1955

„Śląsk”, fragmenty s. 24 od słów:

„Ziemia śląska” do ... „kraju lat dziecińczy”).

UCZEŃ:

Ziemia śląska ma potrójną urodę:

„Pierwsza z nich czyni ją podobną do uśmiechu zamyślonej młodej dziewczyny, kiedy marzy o pierwszym kochaniu.

Druga — do spracowanego człowieka, który na chwilę przystanął by obtrzeć pot z czoła.

A trzecia — do samotnego wędrowca, idącego białą drogą pod wysokim niebem i szumiącymi brzoźami.

I kto po raz pierwszy do niej przyjdzie zapatrzy się urzeczony w jej przedziwną urodę. Mógł przedtem zwiedzić choćby cały świat, mógł widzieć ziemię, które go oszałamiały swą zuchwałą czy rozpasaną urodą, mógł być nimi oczarowany czy olśniony, lecz kiedy stanie na ziemi śląskiej dokona się w nim rzecz niepojęta. Oto serce jego przemieni się w tej dziwnej chwili nie do poznania, gdyż będzie odczuwało napływającą słodycz bezmierną.

I odtąd pójdzie za nim wszędy tęsknota za ziemią śląską, gdyż rozmiłował się w niej do niepamięci, tęsknocie tej nie obroni się w żaden sposób. Będzie wracał na Śląsk jak do kraju lat dzieciennych”.

(Przerywnik muzyczny — śląska ludowa piosenka).

GÓRNIK:

Za granicą pozostało tysiące Polaków, których przesładowano za polskość, w których różnymi środkami zabijano poczucie narodowościowe. Tragédię tych co zostali za granicą pięknie oddał w swym wierszu Edmund Osmańczyk,

(E. Osmańczyk: „W Opolu”. W: Wierszem o Śląsku, s. 160).

„A jednak widzę polskość. Wszędzie sercu bliskim jest miasto, skądciś bardzo znane. W uszach dźwięczy polskość jak chrobre orędzie. I wszystko tu jest moje, nic nie zapomniane.

Moim jest to miasto w szaty przybrane nie obce

O nie zrzeknę się ciebie ani nie wyrzeknę.

*Choć spod bruku wydrapię me opolne kopce,
przywalone czarnym dziejów czarnych wiekiem.*

Moim jesteś Opole. W tobie słowo moje.

Słowo niezwykłe jak wszystko co polskie.

Oto na ziemi ojców słowem żywym stoję.

Miasto moje — Opole — o jakżeś ty polskie!

CZEŚĆ II:

BOHATERSTWO HARCERZY WE WRZEŚNIU 1939.

NARRATOR I:

Rok 1939. Do najbardziej tragicznych wydarzeń z okresu kampanii wrześniowej 1939 roku należała niewątpliwie bohaterska obrona Śląska przez ludność w momencie najazdu hitlerowskiego. Na szczególną pamięć zasługuje udział w tej obronie harcerzy śląskich.

(Przerywnik muzyczny — *Gdy naród do boju... na tle melodii w formie komunikatywnej*).

NARRATOR II:

W nocy z 1 na 2 września opuściły Katowice wojska polskie udając się na front w okolicy Mikołowa. Cały dzień o kilkanaście kilometrów na południe czy zachód od Katowic wrzała w dniu 2 września gwałtowna bitwa.

RECYTATOR I:

Młodzież harcerską ożywia! wspaniały duch: wszyscy rwali się do walki, wszyscy żądali broni.

RECYTATOR II:

Powstańcy śląscy i młodzież polska chcieli pokazać Niemcom, że nie przychodzą oni do siebie, że Katowice to polskie miasto. Szło o honor polskiego Śląska, o honor jego stolicy, którą opuściły reakcyjne władze.

RECYTATOR III:

Kompanią harcerską postanowiono obsadzić południową krawędź Parku Kościuszki, gdzie znajdowały się dwie wysokie wieże obserwacyjne: spadochronowa górująca nad całą okolicą.

RECYTATOR IV:

W dniu 3 września rozpoczęły się walki o Katowice.

RECYTATOR V:

W godzinach popołudniowych wynurzające się z kierunku Piotrowic na Brynów czołówki Wehrmachtu, przywitały 2 erkaemy z wieży spadochronowej.

UCZEŃ:

Czołówka zatrzymała się na wieży spadochronowej. Kończyła się amunicja.

NARRATOR I:

Na wieży spadochronowej znajdowało się 6 harcerzy na czele z zastępowym Stachem Jadwiszczokiem, synem kolejarza-powstańca, zamordowanego w dniu poprzednim.

RECYTATOR II:

W czasie krótkiej przerwy po ataku samolotów przyszły posiłki.

RECYTATOR III:

Jedna harcerka przyniosła taśmę z nabojami.

RECYTATOR IV:

Druga środki opatrunkowe, a trzecia żywność.

WSZYSCY:

Wszystkie trzy pozostały na wieży, nie chciały zejść na dół.

(Przerywnik muzyczny — Hej chłopcy, bagnet na broń... na tle smutnej melodii wojskowej).

RECYTATOR V:

Przed szóstą wieczorem nastąpił ponowny atak.

UCZEŃ:

(wychodzi z szeregu naprzód, twarz oświetla reflektor):

Ostatnia łączniczka nie zdążyła zbiec. Gdy wybiegła z zabudowań sypnęły się na nią strzały *(efekty akustyczne — słyhać strzały — huk)* zachwiała się, padła.

ZOŁNIERZ Z KATOWIC:

Z ukrycia wynurzył się oddział niemiecki.

ZOŁNIERZ Z OPOŁA:

Gdy mijali leżącą dziewczynę, ta uniosła się na łokciach i oddała strzał *(słyhać strzały)*.

ZOŁNIERZ Z ZAGŁĘBIA:

Zdążyła wystrzelić cały magazynek. Trzech Niemców padło.

NARRATOR I:

Pozostali z całą furją bili dziewczynę; strzelali jeszcze do zwłok.

NARRATOR II:

Wszystko to działo się na oczach całego przyczajonego frontu harcerzy.

RECYTATOR I:

Rozgorzała walka.

RECYTATOR II:

Obrońców było coraz mniej. Wyczerpywała się amunicja.

RECYTATOR III:

Na wieżę spadochronową udało się jeszcze dostać dwom harcerkom z amunicją i flagą.

RECYTATOR IV:

W końcu do ataku wkroczyła niemiecka artyleria.

RECYTATOR V:

Pocisk artyleryjski rozbił w drzazgi drewnianą wieżę obserwacyjną.

UCZEŃ:

Na tle zachodzącego słońca zakwitła na wieży spadochronowej rozwinęta przez harcerzy biało-czerwona flaga.

WSZYSCY:

Zacięta, rozpaczliwa walka trwała do ostatniego naboju.

(Przerywnik muzyczny: Rozkwitają pęki białych róż... (na tle smutnej wojskowej melodii).

NARRATOR I:

Na poszarpanej platformie wieży spadochronowej leżały krwawe szczątki bohaterskich śląskich orląt: dziewczynek i chłopców.

ŻOŁNIERZ ZAGŁĘBIA:

Po złamaniu oporu innych oddziałów, które broniły Katowic — wkroczyli do miasta pierwsze oddziały armii niemieckiej.

(słychać przemarsz w rytmice marszu na tle melodii niemieckiej).

Na tle ściszonej melodii marsza —

ŻOŁNIERZ Z OPOŁA:

Od strony ulicy 3 Maja wkroczył na Rynek oddział. Na czele szedł rosły oficer w hełmie żelaznym z obnażoną szablą.

ŻOŁNIERZ Z KATOWIC:

Nagle z tłumu oszalałych z radości Niemców wybiegła dziewczynka z bukietem chryzantem w ręku.

NARRATOR I:

Chłopiec. — Podbiega do kroczącego z szablą oficera i wyciąga bukiet przed siebie.

NARRATOR II:

Dziewczynka — (głosem bohaterskim) „W imieniu Polski!”

NARRATOR:

Mówi głośno i jednocześnie z kwiatów rozlega się huk strzału rewolwerowego (efekty akustyczne strzału).

RECYTATOR I:

Oficer zwałił się na ziemię... szabla wypadła mu z ręki...

RECYTATOR II:

Bohaterska dziewczyna to harcerka Teresa Jadwiszczok, córka zamordowanego powstańca, młodsza siostra obrońcy wieży spadochronowej.

(Na podstawie K. Gołba: *Wieża spadochronowa*. „Śląsk” — K-ce 1967).

Słychać hymn ZHP: *Wszystko co nasze...* (na tle ściszonej muzyki).

RECYTATOR III:

Wieczna cześć i chwala bohaterskim harcerkom i harcerzom, którzy swoje młode życie oddali Ojczyźnie w walce z najeżdżącą hitlerowskim we wrześniu 1939 roku. (Sklada kwiaty).

(Przerywnik muzyczny — Rota: *Nie rzucim ziemi skąd nasz ród...* (na tle ściszonej melodii).

NARRATOR I:

W Katowicach na rynku stoją chłopcy w ordynku,

Stoją chłopcy, harcerze, panienki.

Karabiny im ciężą a z zachodu — z Załęża

idzie echo wrześniowej piosenki.

NARRATOR II:

Niesie echo loskotem grzmoty bomb, samoloty,

to już Niemiec pod miasto podchodzi.

Nic, że serce omdlewa, trzeba wrogom zaśpiewać.

RECYTATOR IV:

I buchnęła piosenka — śpiewa harcerz piosenki,

najpierw o tej, co nigdy nie zginie,

potem Rotę, a potem wspomnę Szara piechotę,

ukochaną melodię w drużynie.

RECYTATOR V:

*Coraz trudniej jest śpiewać gdy kul dzwoni ulewa
po ulicach i piersiach zdradziecko;
nim do szturmów ruszyli broń piosenką nabili
swą ślązacką „Zachodzi słońeczko...”*

ZOŁNIERZE Z KATOWIC:

*Salwy grały po tynku gdy ginęła na rynku
śląska piosenka — ta niedośpiewana.
Rozstrzelali „Słońeczko...” tuż przy rynku nad rzeczką
i krwią młodzieńką jej brzegi zbryzgała.*

ZOŁNIERZ Z OPOŁA:

*Złota jesień nad nimi płacze liśćmi rzewnymi.
Hej — nie pójdą na marne ofiary.
Gdy dopełnią się losy przyjdą krwawe pokosy,
pora gniewu i pomsty i kary.*

ZOŁNIERZ Z ZAGŁĘBIA:

*Wiatr rozwiewa jak wstążki
ponad miastem i Śląskiem
kraśne słowa z rozstrzelaną pieśnią...
Taki koniec ballady — o tych dzieciach co padły
w Katowicach — na rynku — we wrześniu.*

CHŁOPIEC:

Dziś w dniu wyzwolenia Katowic budzą się w nas refleksje. Czymże były zastępy harcerzy? Ku czemu oni szli, stawiając mężnie opór Niemcom, jeśli nie ku odzyskaniu Śląska, perły naszych ziem zachodnich. W dniach ciężkich zmagani otuchy dodawała im zawsze piosenka.

DZIEWCZYŃKA:

Śląska pieśń rewolucyjna sięgała do dawnych tradycji. Często autorami jej były osoby bezimiennie. Pośpiech walki nie pozwalał na zabiegi upiększające. Tak rodziła się piosenka nagle słowami z serca płynącymi.

UCZEŃ:

*Pieśń dała słowom skrzydła, to pieśń pełna skargi,
miłości do swej ziemi i słowicznych kląskan.
Jak szereg wieków temu dziś splywa na wragi
piosenka i mowa polska, pieśń i mowa śląska.*

DZIEWCZYŃKA:

*Lud dawny nad Odrą wznosił chaty, grodziska,
bóstwom słowiańskim wrota zawieszał u pował,
ten sam, później, przez wieki, nim ojczyznę zyskał,
w pieśni i mowie polskość jak klejnot przechował.*

(B. Wyszomirski: *Opolski Ostrów*. (fragm.)

Często bezimiennym poetom zawdzięczamy pieśń, w której jest miejsce na miłość, tęsknotę i walkę...

WSZYSCY:

*Z czarnego Śląska, z ziemi twardej,
spod nieba, w dymie hut i fabryk,
z nad mrocznych sztolni, pod hałdami,
niebieskookie polne chabry.*

(Jedna osoba składa polne kwiaty przed płonącym zniczem).

Polskość Górnego Śląska nie jest pióropuszem uczuć wiotkich i powiewnych, jest ona wynikiem długiej doby płynącej w pracy i ucisku.

RECYTATOR II:

„Śląsk nie jest krajem smutnych zamczysk, ani szumiących sztandarów spiewających, jest krajem dnia dzisiejszego, w większej jeszcze mierze krajem jutra”.

(Poglądy nr 16/69 s. 1.)

CZEŚĆ III. — ŚLĄSK WYZWOLONY — NOWY ROZDZIAŁ
W DZIEJACH NARODU.

NARRATOR I:

*Był styczeń rok czterdziesty piąty
I w huku dział
jak liść
tak drżał nasz dom
I w świetle dnia do domu mego
przyszli żołnierze
z Kraju Rad.
Zostali krótko na kwaterze
śpiewali pieśni
czyścili broń
pomagali matce
mówili do niej: Matko
mówili nie płacz matko
nie trzeba.
Mijają lata
ciągle widzę jej uśmiech.*

(T. Różewicz: *Był styczeń.* (fragm.))

NARRATOR II:

*(akcent muzyczny — „My ze spalonych wsi...” z prawej strony
„Oka” — z lewej strony — śpiew jest na przemian).
Wyście z ziemi radzieckiej, z leśnych zatok i cieśnin.
Wolność wiedli do kraju w marcu w walce i pieśni.*

RECYTATOR I:

*W artyleryjskim wrzasku, przez bagna i ogień,
gnaty naprzód pojazdy, niosły żołnierskie nogi.*

(W. Szewczyk: *„Na rocznicę urodzin Ludowego Wojska”*).

RECYTATOR II:

*Tędy się prześlizgnęła Hunów dzika stopa.
W tej krainie czarownej, naleźnej Słowianom
tkwiła przez długie wieki jak w mocnych okopach.
Była wypadową do ziem wschodnich bramą.*

RECYTATOR III:

*Wzgórza słońcem opite dziś się do nas śmieją,
w horyzont prosto wpięte armaty kominów
głoszą ludziom zwycięską sprawiedliwość dziejów,
na jasnym pisząc się niebie pociskiem dymów.*

RECYTATOR IV:

*Tu dom zbudujemy mocny, by go już nie zmiądzżył
ni grom, ni oskard, ni burza ni czasu koło zębate.*

RECYTATOR V:

*Wrośniemy jak dęby w tę glebę —
wszyscy i pojedynczo z nas każdy
co przeżył mękę niewoli i rozpacz tragicznej utraty.*

(J. Żelechowski: *Na pograniczu Sudetów*).

ŻOŁNIERZ Z KATOWIC:

Czy słyszycie, których powalił wróg w czas zmagañ. Hej no, królowie polscy, rycerze piastowi, chłopci na siołach, księżęta śląscy... Hej no, działacze narodowi, robotnicy, powstańcy, czy słyszycie?

ŻOŁNIERZ Z OPOLA:

Spoczywający w mauzoleach, grobowcach, po cmentarzach, gdzieś w mogiłach polnych i leśnych? I wy bez mogił, jak Ty mój Ojcze, Bojowniku wierny, obozu z Gusen męczennicy do śmierci, czy słyszycie?

ŻOŁNIERZ Z ZAGŁĘBIA:

Zbudź się i Ty, Janie Długoszu, któryś tęsknotę za Śląskiem poniósł aż do grobu. Potrzeba zapisać nową kartę historii Polski, ileż donioślejszą od Karty Pokoju Toruńskiego.

GÓRNIK:

Janie Długoszu, czy słyszysz? To nie tylko ziemia chełmińska wraca do Polski, aleć oto umiłowany Śląsk.

UCZEŃ:

Wstawajcie pokolenia przepasane ziemią od wieków; z najserdeczniejszą miłością tuli was do swego łona wolna Ojczyzna.

WSZYSCY:

Na niebieskiej wstędze Odry — Polonia Restituta!

(**R. Bednorz: Glossy śląskie.**)

Katowice 1946 M. Kowalski).

ŻOŁNIERZ ZE ŚLĄSKA:

*Tu wracamy, zrozumiejcie wracamy by zostać!
Tu rośniemy, zrozumiejcie, rośniemy z korzeni!
Tu nas fala krwi polskiej z powrotem wyniosła.
Tu się Polska odrodzi — nikt tego nie zmieni.*

(Przerwywnik muzyczny — śląska piosenka).

ŻOŁNIERZ Z ZAGŁĘBIA:

*O, rusztowanie strome.
O dni zwycięskiej troski.
Wznosimy dom po domu,
fabryki, miasta, wioski.
W piecach się cement pali,
łunami huty rosną:
Więcej betonu, stali
kolumnom, ścianom, mostom!*

ŻOŁNIERZ Z OPOŁA:

*Zapamiętaj: Racibórz, zapamiętaj Głubczyce,
Prudnik, Nysę i Strzelin, dawne Polski stаницe.
I Głogówek, Kędzierzyn, Koźle, Strygów i Janów,
Brzeg, Legnicę, Świdnicę, Oleśnicę, Olawę,
Bytom, Zabrze, Opole. Wielkie Strzelce, Olesno,
wszędzie Polska tu była, ziem swoich Matka Chrzesna
Nad Opolem jest Wrocław, nad Wrocławiem Słubice,
wyżej zielony Szczecin i morza bezgranicze.
O dzieciaki najmilsze wołające „Już znamy”
każdy nazwę tej ziemi, my tu przecież mieszkamy.
Na wakacje płyniemy Nysą, Odrą ku morzu.
A gdy miną wakacje zielono-sine-modre
to wracamy do domów: Nad Nysę i Nad Odrę!*

UCZEŃ:

Nie wielki terytorialnic, a olbrzymi pod względem gospodarczym staje się Śląsk ważnym ośrodkiem ideowo-politycznym. Śląsk wyzwolony to wyzwolona praca, wyswobodzona siła.

WSZYSCY:

Tą pracą i tą siłą najlepiej zapewnimy ojczyźnie pokój, a Europie bezpieczeństwo.

NARRATOR I:

Dlatego dziś, kiedy Śląsk jest w centrum uwagi wszystkich, kiedy jego lud pracowity, gospodarny stanowi przykład dla reszty kraju, należy oddać cześć wszystkim poległym o jego polskość i wolność — żołnierzom polskim i radzieckim. Polska Ludowa wiele im zawdzięcza.

WSZYSCY:

Z ich krwi jest dziś nasza śmiałość i nasza duma.

(Przerywnik muzyczny — Ukochany kraj..)

UWAGI METODYCZNE

Montaż słowno-muzyczny przeznaczony jest na użytek bibliotek i ich czytelników rekrutujących się z klas szkół podstawowych (V-VIII klasa). Treść uwzględnionych w montażu utworów oraz sposób ich przedstawienia starano się podporządkować naczelnemu tematowi: „Chwała minionym i obecnym dniom”. Dotyczą one wydarzeń minionych, tragicznych dni, które szczególnie nam Polakom głęboko utrwaliły się w sercach i umysłach.

W montażu tym możemy wyodrębnić kilka tematów:

1. Śląsk walczący — wspomnienia z walk powstań śląskich.
2. Bohaterstwo harcerzy śląskich we wrześniu 1945 roku.
3. Śląsk wyzwolony — nowy rozdział w dziejach narodu.

Montaż przygotowany jest przede wszystkim na 25 rocznicę wyzwolenia Śląska, może być jednak wykorzystany również w akcji Dnia Zwycięstwa, Dnia Wojska Polskiego, wreszcie — przy wprowadzeniu pewnych zmian — na Święto Odrodzenia Polski.

Wzruszającą i wymowną treść wierszy i prozy należy przekazać w nowatorskiej a zarazem komunikatywnej formie, by trafiła do serc i świadomości słuchaczy.

Dla powiązania całości użyte zostały motywy muzyczne, efekty świetlne i akustyczne, które nie tylko muszą łączyć wiersze ze sobą, ale również wprowadzać nastrój i uzupełniać treść.

Do utworów muzycznych, które proponuję należą melodie pieśni żołnierskich, narodowych, harcerskich: Już zachodzi czerwone słońeczko... Hej chłopcy bagnet na broń... Nie rzucim ziemi... My ze spalonych wsi... Oka... Wszystko co nasze Polsce oddamy... Mogą być pieśni z repertuaru „Śląska” z płyt lub taśmy magnetofonowej, może to być ilustracja muzyczna w wyborze na fortepian lub występ chóru.

Dekoracja — jedna, potraktowana umownie w postaci symbolu, który oznacza, że na gruzach zniszczonej ojczyzny rodzi się nowe życie. Pałący się znicz ma potęgować emocjonalne wartości.

Ważną sprawą w tym montażu jest praca zespołu nad słowem, zależnie od wartości treściowej utworu, budowy wiersza i uzdolnień recytatorów. Cechą wszystkich utworów jest wielka siła emocjonalna, oddana ze wzruszającą prostotą i zaangażowaniem słuchacza. Ton wierszy winien brzmieć gorąco, prosto, szczerze.

W montażu wykorzystano:

1. — **Wierszem o Śląsku**. Antologia. Wybrał A. Widera. „Śląsk” 1956.
2. — Poglądy nr 16/69.
3. — G. Morcinek: **Z mojej ziemi**. Katowice 1955 „Śląsk”.
4. — K. Gołba: **Wieża spadochronowa**. Katowice 1967 „Śląsk”.
5. — Trybuna Robotnicza nr 52/69.
6. Płomyk nr 5/69.
7. — E. Bednorz: **Śląsk naszą Ojczyzną**. Poznań Wyd. Zach. 1946.

Maria Machulak

Irena Suchan

MBP — Tychy

Poznajemy województwo katowickie

Lekcja biblioteczna-tematyczna
przeznaczona dla dzieci z klas VII i VIII

KONSPEKT LEKCJI.

Cel lekcji:

Wskazanie dzieciom różnorodnych źródeł wiadomości o regionie, wdronienie do posługiwania się książką popularnonaukową, pogłębianie miłości i przywiązania do ziemi ojczystej przez lepsze poznanie swojego województwa.

Pomoce:

1. Wystawka na temat osiągnięć województwa katowickiego w okresie 25-lecia PRL, obrazująca dorobek gospodarczy lub kulturalny.
2. Katalogi biblioteczne.
3. Mapa Polski.
4. Książki do ćwiczeń.

ZESTAW KSIĄŻEK DO ĆWICZEŃ:

Poznanie terenu — wiadomości z geografii.

1. Położenie woj. katowickiego — **Województwo katowickie w Polsce Ludowej**. Katowice 1967.
2. Powierzchnia woj. katowickiego — opis terenu — Grabania M.: **Regiony przemysłowe województwa katowickiego**. Katowice 1963.
3. Podział na jednostki administracyjne — Rychlowski B.: **Województwo katowickie**. W-wa 1967.
4. Pochodzenie nazwy Katowice — Staszewski J.: **Mały Słownik. Pochodzenia i znaczenie nazw geograficznych**. W-wa 1968.
5. **Historia, miasta, ich zabytki, wielcy ludzie z nimi związani.**
6. Historia Katowic — **Przewodnik po Polsce**. W-wa 1963.
7. Ciekawe obiekty woj. katowickiego — **Przewodnik po Katowicach**. Katowice 1962.
8. Bielsko, Chorzów, Katowice — fotografie w albumach — **Chorzów**. K-ce 1962, **Katowice**. K-ce 1962. Jasiński A.: **Bielsko-Biała Katowice** 1962.
9. Miarka, Mikołów — **Wielka Encyklopedia Powszechna t. 7** Warszawa 1966.
10. Damrot, Ligoń, Lompa — **Wielka Encyklopedia Powszechna t. 2, 6, 7**, W-wa 1963, 1965, 1966.
11. Pomniki walk i męczeństwa na terenie woj. katowickiego — Szefer A.: **Miejsca straceń ludności cywilnej województwa katowickiego (1939-1945)** Katowice 1969. **Województwo katowickie — Pomniki walk**. W-wa 1966.

11. Powstania śląskie. Plebiscyt — **Mały słownik historii Polski**. W-wa 1934
 12. Najmłodsze miasto w woj. katowickim powstałe w 25-leciu PRL.
— Grabania M.: **Nowe Tychy**. Katowice 1966.
- Pisarze współcześni województwa katowickiego.**
13. Pisarze województwa katowickiego — Fazan M., Nawrocki W.: **Katowickie środowisko literackie w latach 1945-1967**. Katowice 1969. **Słownik współczesnych pisarzy polskich**. W-wa 1966. **Wielka Encyklopedia Powszechna**.
 14. Fotografie pisarzy — **Zbiór zdjęć pisarzy województwa katowickiego**.
 15. Twórczość — **Katalog alfabetyczny**.

Przemysł województwa katowickiego.

16. Regiony przemysłowe — Grabania M.: **Regiony przemysłowe województwa katowickiego**. K-ce 1963.
17. Górnośląski Okręg Przemysłowy — **Przewodnik po Polsce**. W-wa 1963.
18. Kopalnie Rybnickiego Okręgu Węglowego (nazwy) — Grabania M.: **Rybnicki Okręg Węglowy**. Katowice 1968.
19. Wydobycie węgla w roku 1967 — **Rocznik statystyczny 1968 r.**
20. Huty (nazwy) — Rychłowski B.: **Województwo katowickie**. W-wa 1967.

PRZEBIEG LEKCJI.

Wprowadzenie.

Podczas dzisiejszej lekcji bibliotecznej będziemy szukać w dostępnych nam źródłach wiadomości o naszym województwie, ziemi śląsko-zagłębiowskiej.

Mówiąc o Śląsku można snuć rozważania na temat jego jakże tragicznej przeszłości, tej dawniejszej i nowszej; zastanawiać się nad niewątpliwym pięknem tej ziemi, podziwiać pracowitość i gospodarność jego mieszkańców a także chlubić się synnymi ludźmi, którzy pochodzą z naszego regionu.

Głównym jednak elementem nadającym tej ziemi specyficzny charakter jest rozwijający się tutaj nowoczesny przemysł. O znaczeniu Śląska dla Polski pięknie powiedział W. Gomułka w swoim przemówieniu wygłoszonym w Katowicach w dniu 21.7.1961 r. Oto fragmenty tego przemówienia:

...Tu na Śląsku, na niewielkim obszarze, zajmującym zaledwie trzy procent powierzchni kraju, na ziemi czarnej od węgla, najeżonej kominami, piecami hutniczymi i wieżami kopalń — żyje i pracuje jedenaście procent naszego narodu...

Ten mały obszar ziemi województwa katowickiego i ta niewielka część ludności kraju daje przeszło jedną czwartą produkcji przemysłowej Polski...

Oto czym jest Śląsk dla Polski i dla narodu. Śląsk dopiero w Polsce Ludowej uzyskał należne mu miejsce i pełne warunki rozwoju jako nowoczesny okręg przemysłowy...

Wszystkie informacje na temat naszego jakże ciekawego województwa znajdziecie w zgromadzonych tutaj materiałach. Obecnie będziemy się uczyć wspólnie, jak z nich korzystać.

ĆWICZENIE:

Bibliotekarka dzieli młodzież na kilka zespołów ćwiczebnych po 3—5 osób w każdym. Następnie omawia przygotowane źródła, wyjaśnia zasady posługiwania się katalogiem, rozdaje kartki z ćwiczeniami. Każda grupa otrzymuje jeden zestaw pytań oraz wykaz książek potrzebnych do poszukiwań.

Uczestnicy lekcji powinni ustalić na podstawie wykazu, które pozycje będą im potrzebne, dotrzeć do odpowiedniej lektury i udzielić pisemnej odpowiedzi na otrzymane pytania z jednoczesnym podaniem wykorzystanych źródeł.

PYTANIA:

1.

Podaj krótką charakterystykę województwa (obszar, ilość powiatów, miast i gromad).

Z jakimi województwami sąsiaduje województwo katowickie?

2.

Wymień krainy geograficzne wojew. katowickiego i daj krótką charakterystykę.

3.

Wyszukaj dane o podziale administracyjnym województwa.

Wypisz wszystkie powiaty i pokaż na mapie województwo.

4.

Znajdź wyjaśnienie pochodzenia nazwy „Katowice”.

Zapisz skąd pochodzi ta nazwa.

5.

Podaj daty:

a) otrzymania praw miejskich przez Katowice,

b) powrotu miasta do Polski i stania się stolicą województwa,

c) wyzwolenia miasta spod okupacji hitlerowskiej.

6.

Zanotuj ciekawe obiekty krajoznawcze na terenie Katowic i woj. katowickiego.

7.

Znajdź w albumie i zaznacz zakładką fotografie obiektów które uważasz za najciekawsze: w Katowicach, Bielsku-Białej, Chorzowie.

8.

Wyszukaj wiadomości o Miarce, Lompie, Damrocie.

Wypisz lata i miasta w których działali. Jakie pamiątki pozostały po nich w tych miastach?

9.

Wymień nazwiska ludzi związanych z wojew. katowickim, których imieniem nazwane są ulice.

10.

Wymień znane pomniki walk i męczeństwa na terenie Katowic i województwa.

Podaj daty:

a) odsłonięcia Pomnika Powstańców Śląskich w Katowicach,

b) odsłonięcia Pomnika Czynu Rewolucyjnego w Sosnowcu.

11.

Wymień ile było powstań śląskich, w jakich latach i krótko scharakteryzuj znaczenie plebiscytu na Śląsku.

12.

Wymień najmłodsze miasto w woj. katowickim, wytłumacz określenie miasta mianem „satelity”, podaj liczbę ludności.

13.

Na podstawie kompletu zdjęć pisarzy polskich odszukaj fotografie pisarzy naszego regionu oraz znajdź wiadomości o nich.

14.

Wymień:

a) nazwiska pisarzy naszego regionu, którzy pisali o pracy górnika,

b) tytuły tych książek.

15.

Odszukaj i wypisz tytuły książek pisarzy naszego regionu znajdujące się w księgozbiornie biblioteki.

16.

Wymień nazwy regionów przemysłowych wojew. katowickiego, podaj ich skróty i pełną nazwę.

17.

Wymień jakie obszary naszego województwa nazywamy Śląskiem Czarnym, Białym czy Zielonym.

18.

Wymień nazwy kopalń Rybnickiego Okręgu Węglowego.

Podaj nazwę najnowocześniejszej kopalni w Polsce oraz nazwę miejscowości, w której się znajduje.

19.

Znajdź dane statystyczne wydobycia węgla kamiennego w wojew. katowickim za r. 1967.

20.

Podaj kilka nazw kopalń i hut w naszym województwie.

PODSUMOWANIE:

Po napisaniu ćwiczeń dzieci odczytują je wg kolejności zajmowanej na kartkach cyfrą 1, 2, 3 itd., poczem bibliotekarka w kilku pytaniach sprawdza, co zapamiętali uczestnicy lekcji w ten sposób, aby dzieci odniosły przekonanie o potrzebie korzystania z księgozbioru podręcznego i popularnonaukowego biblioteki.

ZAKOŃCZENIE:

Na zakończenie można odtworzyć z taśmy magnetofonowej „Pieśń o Śląsku” (Płomyk nr 23/66 s. 706) oraz zaapelować do dzieci, aby szanowały i ceniły pracę górnika, hutnika i tych wszystkich, którzy przyczyniają się do rozkwitu naszego województwa.

Należy również zachęcić młodzież do korzystania z biblioteki, jej bogatych zasobów, które mogą być pomocne w uzupełnianiu i pogłębianiu wiadomości we wszystkich dziedzinach.

UWAGA:

Literaturą do w/w lekcji jest podstawową lekturą; dobór pełniejszego zestawu mógłby utrudnić pracę z dziećmi.

Praca nagrodzona na konkursie wojewódzkim za opracowanie pomocy metodycznych propagujących literaturę społeczno-polityczną.

Pamiętnik — dokumentem epoki

Scenariusz wieczoru literackiego poświęconego współczesnym pamiętnikom zwykłych ludzi codziennego dnia naszego kraju.

GŁOS I:

Pamiętnik jako gatunek literacki ma odległe tradycje. Spisywany był w różny sposób, na przykład jako dzienniczek, w którym przeplatała się relacja z refleksją albo jako wspomnienia zwłaszcza u schyłku życia. Ogromną popularność czytelniczą zdobyły pamiętniki głośnych awanturników, amantów, artystów, ludzi obracających się w zamkniętych kręgach dworów, dyplomatów. Współczesny pamiętnik interesuje nas z innego punktu widzenia, nie tylko sensacji ale ukazania barw codzienności przez ludzi aktywnych, współtworzących z nami rzeczywistość, konfrontacji ich porażek i sukcesów z naszymi. Ludzie ci często nie tylko nie mają z literaturą nic wspólnego, ale są wręcz nieporadni w pisaniu. A jednak lektura ich wspomnień jest pasjonująca właśnie ze względu na szczerość i autentyzm wypowiedzi.

(Tło muzyczne)

Dziś chcielibyśmy przedstawić fragmenty relacji różnych ludzi w różnych okresach budowy Polski Ludowej. Wspomnienia te są najczęściej plonem wielu konkursów wspomnieniowych i ankiet organizowanych przez różne organizacje, instytucje i czasopisma. Plon ten ukazał się w leżących obok wydaniach książkowych, z których zacerpnęliśmy ciekawsze przypadki. Rozpoczniemy opowieścią „Michała”.

(Wyciszenie muzyki)

GŁOS III:

Po raz pierwszy urodziłem się 19 sierpnia 1926 roku. Po raz drugi — 16 stycznia 1945 roku. Dosłownie, bez przerośni. Z chwilą gdy do naszego schronu we wsi Malonki niedaleko Ciechanowa wszedł pierwszy żołnierz radziecki, wróciłem do życia, przeżyłem powtórnie narodziny. Z człowieka chodzącego po ziemi z wyrokiem śmierci w kieszeni, uznanego przez okupanta za jednostkę, która winna być zlikwidowana, stawałem się zwykłym, normalnym młodzieńcem. Potem był powrót do mojego miasta... Zniszczone, wypalone do fundamentów wsie, okopy, chaty. I trupy... Tysiące

gam braciom, kiedy tylko mogę. Wytrzymują. Kształcą się dalej. Boże, jak bardzo się tym ucieszyłam. I „władza” moja jest zadowolona. Nabrałam wprawy. Piszę w języku polskim na maszynie już tak biegle, jak ongiś w języku niemieckim”.

GŁOS I:

(Tło muz. mel. lud.).

Przedwojenna biedota, której Polska Ludowa otworzyła drogę awansu społecznego i zawodowego to historia pierwszych lat odbudowy. Posłuchajmy takich wspomnień:

(Wyciszenie)

GŁOS III:

Ojciec mój był szewcem, posiadał domek mieszkalny (ćwierć hektara ziemi i czworo dzieci. Ja byłem najstarszy, do szkoły nie chodziłem, bo musiałem w lecie paść krowę, a w zimie nie miałem butów. W dziewiątym roku życia poszedłem na służbę do gospodarza i ten też do szkoły mnie nie posłał, natomiast dzieci gospodarza, u którego służyłem, do szkoły chodzili. Wkrótce wszedłem w dobre stosunki z nimi i korzystając z ich uprzejmości mogłem zapoznać się z elementarzem o tyle, że poznałem litery i trochę je składałem, natomiast pisanie mnie nie interesowało. Po roku poszedłem do innego gospodarza służyć, bo u poprzedniego było mi za ciężko i więcej chodziłem głodny jak syty... W roku 1925... znów zabrałem się do nauki. Tym razem został zorganizowany kurs samokształceniowy, ponieważ takich samouków jak ja wśród robotników budowlanych było więcej. W okresie przewojennym budowlani zimą nie byli zatrudnieni, więc wykorzystaliśmy ten czas na naukę rachunków. Była to nauka zbiorowa. Wykładowcy płaciliśmy 1 zł za godzinę wykładu i sprawdzanie odrobionych lekcji...

W 1945 przyjechałem do Gdańska... pracowałem w Państwowym Przedsiębiorstwie Budowlanym jako murarz. 1950 roku z awansu społecznego zostałem mistrzem murarskim i w tymże roku zostałem radnym Wojewódzkiej Rady Narodowej i przewodniczącym Komisji Budownictwa, która to funkcję pełniłem przez dwie kadencje. Współpracowałem w tym czasie z redakcją „Głosu Wyrzeża” i za krytyczną i rzeczową korespondencję otrzymywałem z rąk Tow. Bieruta Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Od 1954 roku pracowałem w PWRN w Gdańsku na stanowisku starszego technika jako inspektor państwowego nadzoru budowlanego. Od 1 kwietnia 1965 przeszedłem na emeryturę.

(Projekcja filmu (I akt). Wyciszenie pod koniec).

W życiorysach wielu ludzi odbija się jak w zwierciadle historia budowy naszego kraju. Wojna odebrała im wszystko. Rozpoczęli wszystko od nowa. Rośli, uczyli się i pracowali z Polską Ludową. Oto migawki z pamiętnika „Lecha”:

GŁOS III:

„Po trzech latach nauki uzyskałem w 1948 roku dyplom technika-mechanika... Po powrocie do Gdańska — miła niespodzianka. Przy Politechnice powstaje wieczorowa szkoła inżynierska. Ogromna szansa dla pracujących zawodowo, pragnących zdobyć wyższe wykształcenie techniczne...”

GŁOS II:

„Podczas egzaminów sukcesów nie odnosiłem, ale złożyłem je z wynikiem dobrym uzyskując ciężko zapracowany dyplom i stopień inżyniera-mechanika...”

GŁOS III:

W „Hydrotreście” pracowałem do lata 1952 roku... zostałem wezwany do Warszawy do naczelnego inżyniera centralnego zarządu... zaproponował mi oddelegowanie, a następnie przeniesienie służbowe na jedną z kilku powstających wówczas dużych inwestycji, a między innymi do Krakowskiego Zjednoczenia, prowadzącego prace przy budowie nowohuckiego kombinatu...”

GŁOS II:

W listopadzie 1953 roku otrzymałem przydział na pierwsze własne mieszkanie, lecz nie w Krakowie, ale w Nowej Hucie, która niedawno, bo chyba w październiku otrzymała pierwsze połączenie tramwajowe z podwawalskim grodem... Pamiętam, jak zaproszonym na imieniny żony... wychodziłem na spotkanie niosąc pod pachą zapasowe gumki i gdy jedną parę gości przeprowadzałem przetartą ścieżką do domu, druga oczekiwała na „holowanie” na odległej... głównej ulicy osiedla.

GŁOS I:

W grudniu (1953) ...odszedłem ze zjednoczenia... i zostałem pracownikiem znanego z wielu udanych przedsięwzięć montażowych „Mostostalu”... Pracę w zarządzie podjąłem w lutym 1957 początkowo w kierownictwie rozruchu walcowni, lecz już w czerwcu zostałem oddelegowany, rzekomo tylko na kilka tygodni, w teren — do kierownictwa rozruchu cementowni „Wiek” koło Zawiercia...”

GŁOS III:

„W sierpniu 1958 roku polecono mi wrócić do Krakowa, gdzie otrzymałem nominację na kierownika rozruchu rozbudowanej fabryki supertomasyny „Bonarka”, lecz już w styczniu 1959 zarządzeniem dyrektora zjednoczenia budowy huty im. Lenina i cementowni powołano mnie na stanowiska kierownika rozruchu tej cementowni... Zdobyliśmy tym uznanie nie tylko obu dyrekcji, ale i kierownictwa przemysłu cementowego, dowodem czego było to, że zaproponowano mi zorganizowanie i przeprowadzenie rozruchu maszyn i urządzeń największej budującej się w kraju cementowni w Chełmie Lubelskim...”

GŁOS II:

„Wiosną 1961 roku otrzymałem nowoczesne trzypokojowe mieszkanie na jednym z najładniejszych osiedli w Łodzi...”

Wczesną jesienią 1961 roku delegowany zostałem służbowo, jako ekspert jednej z central handlu zagranicznego do Czechosłowacji i Bułgarii...”

(Tło muz. mel. lud.).

Awans młodego pokolenia wsi Polski Ludowej to znamienna i pasjonująca historia, pełna wzlotów i upadków ale zawsze optymistyczna. Jest tak pełna przeżyć, samozaparcia i żmudnej pracy nad sobą, że posłużymy się tu trzema przykładami naraz, z okresu dzieciństwa działaczki Koła Gospodyń, starań o pracę bibliotekarki i wieku dojrzałego nauczyciela, który swój pamiętnik zatytułował „Z pastucha na pracownika nauki”.

GŁOS II:

„Pamiętam, jak my się pchali wszyscy do kołyski, co to było krzyku, bitki, ile razy nogami my poleciali, to by nie zliczył. Należy chyba wymieścić tę litanię imion, a to dzieci pierwsze: Aniela, Hela, Zosia, Marysia, Włania, Bronia i Jasia, Adam, Piotr, Stanisław, Kazimierz, Czesław, Aleksander. Z tego jedna Jasia umarła, mając półtora roku i Florian gdy miał dwudziesty pierwszy rok, Mama chcąc, by jeszcze które umarło, celowo daje imię nowonarodzonej Jasia, lecz ten przesąd się nie spełnia... Dom składa się z dwóch izb tj. kuchni, drugiej izby, komory, stajni i dużej sieni, która służy do dziś na omloty. Ojciec nie był ani razu w szkole, to nie umie ani czytać, ani pisać... Ojciec uprawiał ziemię krowami, to nieraz na wiosnę te krowy ledwie wyszły ze stajni, to kazał nam pomagać. Poprzywiązywał nam takie powrózki i ciągacie. Był bardzo zły na nas, że nas tyle jest. Pamiętam, gdy zbliżała się sobota, to mama przygotowywała taki ług z popiołu drzewnego i w tym moczyła łachy, które z nas pościagała, a my tymczasem chowaliśmy się na piec i na łóżka lub odziewaliśmy się w co gdzie było i czekali, aż wyschnie i z powrotem nas ubierała. Kiedy miałam szósty rok życia, już mnie mama dała do sąsiada bawić dziecko — to znaczy poszłam na służbę...”

A oto drugi fragment. Autorka również z wykształceniem podstawowym członkiem ZMW.

(Ten fragment na tle kujawiaka).

GŁOS II:

„Nie pamiętam dokładnie, w jaki sposób zaczęłam się starać o pracę w naszej bibliotece. Mam 17 lat, jestem niepełnoletnia i to stanowi główną trudność w otrzymaniu jakiejkolwiek pracy. Nasza była bibliotekarka wyszła za mąż i już od połowy października biblioteka jest nieczynna. Do pracy w bibliotece jest pięciu kandydatów, wszyscy z naszej wsi. Początkowo nawet nie myślałam o tym, by starać się o tę pracę. Uważałam za więcej niż pewne, że w bibliotece pracować będzie Gienia, córka bogatego kowala, która już od pewnego czasu szkolila się na własną rękę u byłego pracownika biblioteki. Mam nad nią tylko tę przewagę, że żyję w opłakanych warunkach materialnych... Ostatecznie jestem już bibliotekarzem. W połowie miesiąca przyjechały z powiatowej biblioteki instruktorki i przekazały mi bibliotekę. Nigdy nie myślałam, że jest tu tyle pracy. Nasze koło zaczyna pracować... Złożyłam podanie i zostałam przyjęta do drugiej klasy Liceum Korespondencyjnego Ogólnokształcącego.

(Wyciszenie)

GŁOS I:

Teraz aby dopełnić obrazu awansu społecznego ludzi ze wsi posłuchajmy fragmentu pamiętnika syna rodziny wyrobniczej z poznańskiego który w młodości był pastuchem:

GŁOS III:

„W lipcu otrzymałem nagrodę ministra kultury za działalność kulturalną oraz lubuską nagrodę kulturalną za działalność popularnonaukową. Jesienią ubiegłego roku moja praca pt. „Rozwijanie zainteresowań regionalnych u młodzieży” otrzymała najwyższą nagrodę na szczeblu wojewódzkim i nagrodę ministra oświaty na szczeblu centralnym. Był to bardzo pomysłny rok. Wakacje spędziłem w bibliotekach i archiwach, gromadząc materiał do pracy doktorskiej. Od lipca ubiegłego roku razem z kolegą redagujemy w „Gazecie Zielonogórskiej” stały kącik etymologiczny, gdzie ukazujemy polską nazwę Ziemi Lubuskiej. Napisałem też pracę pt. „Początki władzy ludowej w powiecie szprotawskim”, którą z okazji XX-lecia PRL wydał Komitet Wojewódzki PZPR. Plany moje na ten rok przewidują dalsze zbieranie materiałów do rozprawy doktorskiej oraz napisanie pracy pt. „Powstanie i działalność Związku Walki Młodych na Ziemi Lubuskiej”... Po uzyskaniu stopnia doktora rozpocznę może pracę habilitacyjną... Możliwości jest więc dużo, zapasu mi nie brakuje, więc myślę, że niejednego jeszcze w życiu będę mógł dokonać”.

(Projekcja filmu (II akt). Wyciszenie pod koniec.

GŁOS I:

Oczywiście ten fragmentaryczny materiał nie ukazuje całej drogi tych pięknych postaci, która często przekracza granice literackiej fikcji przeciętnej powieści, ale sygnalizuje to zdumiewające zjawisko epoki przemian. Powszedni dzień jest niemniej ciekawy. Każdy spędza go inaczej i każdy inaczej ocenia. Oto zwierzenia operatora koparki:

GŁOS III:

„Mój dzień powszedni zaczyna się o godzinie 4,30 świdrującym w uchu dzwonkiem budzika. Pierwsze przytomne spojrzenie kieruję w okno, na termometer czy i ile stopni poniżej zera. Pierwsza natarcywa myśl to: jak będzie z uruchomieniem? Zapali czy nie zapali?... O 6,20 jestem przy maszynie i zaczyna się „młyn”. Pierwszy problem to woda do silnika: grać czy próbować na zimno? A co będzie jeśli silnik nie „zaskoczy”? Postanawiam wodę zagrzać (na dworze jest 12° poniżej zera). Ba, ale czym? Wokół jest szczerze pole. Rozpoczynam więc gorączkowe „organizowanie” opału: kawałek starego płotu, polamany szalunek, stara zbutwiała deska... Pół

godziny na podgrzanie wody to czas wystarczająco długi na refleksje. Przeczytałem w „Życiu” pierwsze wypowiedzi na temat dnia powszedniego. Jednemu w ciepłym pokoju dym papierosowy i gwar uliczny przeszkadza, drugiemu w takimże pokoju trudno wypić herbatę... „Kochany mistrzu, dawaj, dawaj, jeszcze tyle roboty... „Nareszcie woda ciepła. Szybciutko wywindować ją oblodzonym spychaczem i rozruch silnika. Jedno szarpnięcie korbą, drugie, trzecie — nic. Odkręcanie rurek, wykręcanie świece na mrozie i w ciemności — nie należy do rzeczy przyjemnych. Znow próba i znow nic. Powtórne sprawdzenie i... tym razem udało się. Pełne osiem godzin zasypuje, wyrównuje i opędzam się przed następnymi dyspozycjami (każdy... ma najpilniejszą pracę). Nareszcie godzina 15-ta. Koniec pracy? Gdzież tam. Czyszczenie, spuszczenie wody, smarowanie... W końcu tylko przebrać się pod płóciem, na którym cały dzień wisiąło ubranie...”

GŁOS I:

I na zakończenie problemy dnia dzisiejszego młodzieży. Są nieraz ciekawsze niż się naogół wydaje:

GŁOS II:

„Przeżywam już 19 zimę mego życia, mimo to wyłowienie zeń świetlanego zjawiska zwanego sukcesem jest dla mnie kłopotliwe... Z wrodzonego sobie lenistwa wyrzeczę się Putramentem: „Zbierałem trochę komplementów, które przyjmowałam bez radości, a może z radością silnie przywaloną dziwnym uczuciem bezcelowości wszelkiego spełnienia. W każdym spełnieniu jest jakaś cząstka śmierci. Nawiedza mnie to zawsze przy kończeniu wielkiej sprawy, którą się ciągnęło długo, z wysiłkiem. Pustka po skończeniu...” W listopadzie anno 1964... ku swemu zdziwieniu wywalczyłam pierwsze miejsce w drugim turnieju czytelniczym, transmitowanym przez TV. Niewiele z tego pamiętam: kamery, splątane kable, reflektory, zaafierowana ekipa techniczna (gdzie taśma? do diabła mamy trzy minuty poślizgu). Wiem jeszcze, że ostatnią odpowiedzią, którą „dobiłam” swego rywala w finale, była: „Doktryna ta to fizjokratyzm”. Potem — błysk fleszy reportera Wdowińskiego, gratulacje, nocny spacer po Warszawie, kwiaty...

Niestety, czytelniczym pozostał ten turniej tylko z nazwy. Główna jego funkcja polegała bowiem na kształceniu pamięci — jej gotowości, pojemności (?), trwałości itd. Stąd też ów element rozczarowania. Przystępując do konkursu wyobrażałam sobie, że poszerzę swoje tzw. horyzonty (w tym wypadku literackie), zetknę się z samymi wartościowymi książkami, że coś mi zakłóci sen i spokój. Tymczasem na dziewięć pozycji tylko dwie — według mojej osobistej oceny były dobre. „Oficer największych nadziei” M. Brandysa i „Podróż po garść ryżu” Górnickiego. Pozostałe to dydaktyczne czytanki lub co najwyżej prezentacja poprawnego rzemiosła... Od finału dzielił mnie jeszcze cały miesiąc, w ciągu którego miałam przeczytać trzy książki i dokładnie przyswoić sobie treść wszystkich dziewięciu, przewidzianych regulaminem turnieju.

Nie trzeba być tytanem, aby tej pracy podołać. Istotnie, gdyby nie to, że była tym obarczona, o zgrozo, osoba z klasy naturalnej. Jeden tydzień z owego miesiąca pochłonęła wycieczka pedagogiczna po stolicy, przeznaczona głównie na zwiedzanie zakładów dla dzieci upośledzonych i opóźnionych w rozwoju, powtórzenie o Piastach, logarytmów, słowem — matura, lektura i „kucie” niemieckich słówek do egzaminu wstępnego na wyższą uczelnię... Popołudnia spędzałam w czytelni, zagrzebana w rocznikach Nowych Książek, Życia Literackiego, Nowej Kultury... W sobotę na Smolnej, w gmachu mieszczącym ZG ZMS i wiele redakcji, odbyły się eliminacje pisemne. To sito (dzierżone krzepko przez Bogdana Misia) miało zatrzymać tylko sześciu najlepszych finalistów. Okazałam się tym dorodniejszym ziarnem. Po południu, odczytym każdym nerwem, ostatniej niedzieli listopada znalazłam się w studio TV. Krótka rozmowa z redaktorem prowadzącym teleturniej (Pani chyba urosła od ubiegłego roku?), próba przekupienia

przez jednego z finalistów pani Rostockiej i potem już tylko „smażenie się w krzyżowym ogniu pytań”... Byłam niespokojna, chociaż wbiłam sobie w pamięć dwa bruliony notatek... W pewnej chwili znalazłam się na drugiej pozycji. Mój przeciwnik nie odpowiedział jednak na ostatnie pytanie.

(Stopniowo wchodzi tło muzyczne — big-beat).

UFF! Co za ulga (nie dla mnie lecz znajomych przy telewizorach). Poczulałam się trochę jak... Wokulski po zawodach hippicznych, kiedy postawił na zwycięskiego konia. A więc udało mi się obronić pierwsze miejsce, ale... No właśnie, znowu szczypta porażki — rozczarowanie. Spodziewałam się pytań — czy ja wiem — bardziej podchwytliwych i różnorodnych, nawet drobiazgowych, a przede wszystkim było ich za mało aby wykazać prawdziwą wiedzę bez domieszki szczęścia.

(Muzyka głośniejsza).

UWAGI METODYCZNE

Wieczór może być przeprowadzony przez każdą bibliotekę dysponującą własną lub wydzierżawioną w pobliżu biblioteki obszerniejszą salą dla około 40 do 50 osób.

Przeprowadzenie imprezy nie jest trudne, choć wymaga ze względu na specjalne potraktowanie tematu, starannego przygotowania się. Jest to wieczór poświęcony jednemu gatunkowi literackiemu: pamiętnikowi zbiorowemu. Zmontowany jest w ten sposób, aby przemawiał sam tekst, a nie żeby tekst służył do wywołania nastroju czy urozmaicenia kwestii podawanych przez narratora. Stąd cała i bodaj jedyna trudność wykonania polegająca na odpowiedniej interpretacji „wygrania” tekstu. Osoby autorów są w tym wypadku mniej ważne. Chodzi o zwrócenie uwagi na gatunek, który może być frapującą i pożyteczną lekturą. Impreza przeznaczona jest dla wszystkich od lat 16 do 100. Ramy scenariusza nie zacieśniają tu inwencji bibliotekarzy. Istnieją tu wielkie możliwości poszerzenia, skrótu i przerobienia tekstów, bez uszczerbku dla samego pomysłu i jego realizacji. Montaż prezentuje dosyć dużą grupę książek i posiada duże walory polityczne. Z tych względów impreza nadaje się szczególnie, choć nie tylko, na jubileusz 25-lecia Polski Ludowej.

Na dekorację składa się panneau z płyty pilśniowej oklejone fotosami CAF-owskimi przedstawiającymi różnych ludzi przy pracy. Z boku wmontowany jest ekran wielkości mniej więcej 2 arkuszy bristolu. Aparat projekcyjny blisko, ponieważ film, będąc impresją filmową, na treść której składają się sceny ukazujące sylwetki ludzi wykonujących swą codzienną pracę, film nie stanowi w zasadzie samodzielnego punktu programu, a tylko służy odprężeniu i urozmaiceniu tekstów. Teksty po filmie należy rozpocząć jeszcze w czasie jego projekcji (pod koniec). Na dekorację składa się ponadto hasło i symboliczne pióro. Z boku półka z książkami. Na stole (podium) magnetofon lub adapter obsługiwany przez wykonawców lub ukryty obsługiwany przez bibliotekarza.

Przy stałe trzy osoby: dwóch młodzieńców (Głos I i III) oraz jedna dziewczyna (Głos II). Teksty czytają zza dużych makiet książek z wyjątkiem tekstów narratorskich Głosu I, które muszą być mówione. Każdy do swojej kwestii wstaje. Światło przyćmione. Pierwszy tekst oraz zakończenie Głos I winien wygłosić wśród słuchaczy lub bliżej słuchaczy. Zakończenie dowolne może się składać np. z podziękowania i zaproszenia do wypożyczenia wypożyczonych książek. Całość trwa 50 min. (sam tekst czyta się 25 minut). Na zakończenie jeszcze trzy uwagi:

— Tempo imprezy jest bardzo ważne! Wszelkie oglądanie się na siebie, szukanie, przewracanie kartek, wyczekiwanie czy ociąganie się ze swoją kwestią położyło już niejedną imprezę. Wartkie — z najgorszej zrobiło dobrą.

— Należy pamiętać, że tekst sam mówi, a więc wszelkie gesty są zbędne. Wszędzie gdzie jest trzykropek, opuszczony jest tekst. Należy więc zrobić lekką pauzę i zmienić intonację.

— Gdyby montaż wykonywał teatrzyk poezji, dobrze byłoby zaprosić na imprezę jakiegoś miejscowego, ciekawego człowieka, który na zakończenie zwięźle przedstawi najciekawszy epizod swego życia. Wtedy imprezie można dać tytuł np: Ciekawi ludzie — ciekawe życie. Do imprezy wykorzystano lub proponuje się wykorzystać następujące pamiętniki zbiorowe:

1. **Młode pokolenie wsi Polski Ludowej. Pamiętniki i studia.**
2. **Awans pokolenia.** W-wa 1964 LSW.
3. **Tu jest mój dom.** Pam. z Ziem. Zach. i Północ. W-wa 1966 LSW.
4. **W poszukiwaniu drogi.** Pamiętniki działaczy W-wa 1966 LSW.
5. **Od chłopca do rolnika.** Pamiętniki 1967 LSW.
6. **Jaka jesteś rodzino?** Wyb. i opr. M. Parzyńska W-wa 1963 Iskry.
7. **Moja pierwsza praca.** Wyb. i opr. Berkowicz A. Poczesna H. W-wa 1964 Iskry.
8. **Siedem dni tygodnia.** Wyb. i opr. M. Parzyńska. W-wa Iskry.
9. **Młodzi po ślubie.** Parzyńska M. Horodecka J. W-wa 1966 Iskry.
10. **Moje uniwersytety.** Wyb. i opr. Wojdyło J.: W-wa 1967 Iskry.
11. **Mój chłopiec, moja dziewczyna.** Wyb. i opr. A. Berkowicz. W-wa 1968 Iskry.
12. **Mój sukces, moja porażka.** Wyb. i opr. A. Broniarek. W-wa 1968 Iskry.
13. **Przypisy do terażniejszości.** Wspomnienia Opolan IŚ w Opolu. Katow. 1964 Śl.
14. **Pamiętniki samouków.** Wyb. i opr. J. Landy — Tołwińska i inn. 1968 LSW.
15. **Pamiętniki pokolenia.** W-wa 1966 Iskry.
16. **Dwadzieścia lat PL we wspomnieniach nauczycieli** W-wa 1968 NK.

Materiały audiowizualne.

1. Polska — zwykły dzień. Film dźwiękowy, barwny, 2 akty, 18 min. Scenariusz realizacja i zdjęcia — J. Brzozowski. Produkcji WFO w Łodzi 1965.
2. Fotosy CAF ukazujące dowolne ujęcia ludzi różnych zawodów przy pracy (Ewent. braki uzupełnić można ilustracjami z prasy). Czarno-białe.
3. Płyty gramofonowe (4) wg. uznania: muzyka symfoniczna, melodie lud. melodie śląskie, big beat. Do tego oczywiście sprzęt w postaci adaptera lub magnetofonu oraz projektora filmowego (16 mm).

Dyskusja nad książką Niny Kracherowej — „Naprzeciw Astrei“

Urodzona w Markowicach, pow. Racibórz. Debiutowała drukiem opowiadań w „Życiu Literackim“ (1960). Utwory pisarki zamieszczały również „Poglądy“ i „Panorama“. W 1962 za opowiadanie „Madame“ otrzymała pierwszą nagrodę w konkursie ogłoszonym przez miasteczko „Nadodrzie“ w Zielonej Górze“.

Stale zamieszkuje w Raciborzu. Jest kierownikiem Oddziału Redakcji „Try-

buny Opolskiej“ w tym mieście. Zajmuje się także publicystyką kulturalną.

- W cieniu opolskiej wieży. Almanach literacki. Katowice 1962 s. 220.
- O północy (opowiadania), Katowice 1963, Śląsk. s. 134. Opolska Biblioteka Literacka t. 11.
- Naprzeciw Astrei. Katowice 1967 s. 392.

Recenzje:

1. Lubosz B.: Raciborskie niepokoje. Poglądy 1967 nr 18 s. 15.
2. Hładko R.: Wstęp do sagi. Współczesność 1967 nr 26 s. 10, Trybuna Opolska 1967 nr 221.
3. Nowicki K.: Szkice i zarysy. Życie Literackie 1967 nr 51 s. 10.
4. Termer J.: Śląsk o Śląsku. Nowe Książki 1968 nr 9 s. 606.

Książka Niny Kracherowej „Naprzeciw Astrei“ jest niezmiernie ciekawa i dyskusyjna. Zarówno krytyka jak i czytelnicy przyjęli ją życzliwie i przychylnie. „Raciborska Saga“ jak nazwał ją w swej recenzji Ryszard Hładko, jest pierwszym tomem zapowiadzanego 6-cio tomowego cyklu powieściowego o tematyce regionalnej. Powieść ta może stanowić bogaty i interesujący podkład do dyskusji, gdyż przez jej karty przewija się galeria ludzi żywych (nie papierowych postaci), wpleciona w kilka wątków rozwijającej się równolegle fabuły, ukazując nam historyczno-obyczajową panoramę Raciborza sprzed lat przeszło 100.

Obejmuje ona okres wydarzeń od 1820 roku do 1848 t.j. do Wiosny Ludów. Racibórz nie był w tym okresie miastem o jednolitej strukturze narodowościowej. Zamieszkiwały go różne nacje, niewiele tych ludzi łączyło, a dzieliła ich obyczajowość, religia, narodowość i przynależność społeczna.

Polacy — głównie chłopcy i robotnicy, Niemcy — patrycjat miejski. Żydzi zajmujący się handlem i przemysłem oraz nieliczni Włosi którzy emigrowali ze swojej ojczyzny i znaleźli tu w Raciborzu korzystne warunki do zapuszczenia korzeni. Tło powieści — szerokie. Autorka nawiązuje ciągle do wydarzeń ogólnościowych jakie się w tym czasie rozgrywały. Niektórzy uważają takie potraktowanie sprawy za istotny walor książki, inni za niepotrzebne przeładowanie materiałem. Te kontrowersyjne zdania mogą tylko wpiąć na ożywienie dyskusji.

Kracherowa czerpie materiał do książki z zachowanych archiwaliów, bardzo zresztą drobiazgowo przestudiowanych. Cenną zaletą powieści jest podkreślenie raciborsko-śląskiego folkloru. (Drobiazgowo opisy uroczystości, obrzędów, ubioru Ślążaczek i mowy).

Udała się również pisarce próba ukazania rodzącego się w pierwszej połowie 19 w. wielkoniemieckiego szowinizmu, który tak bardzo skomplikował stosunki narodowościowe na Śląsku. Obronną ręką wyszła również z bogatego materiału historyczno-archiwalnego, który zbytnio książki nie obciążał, a posłużył jedynie za tło, do ciekawie nakreślonej fabuły. „Naprzeciw Astrei” ma również duże walory literackie, a niektóre sceny kreślone są po mistrzowsku. Zachowany został lokalny koloryt Raciborza w opisie ludzi, krajobrazu, miasta. Ale przecież wszystkim wiadomo, że autorka jest nie tylko jego mieszkanką. Wiązą ją z tym miastem więzy uczuciowe i jemu to, jego mieszkańcom poświęciła swoją książkę.

Problemy do dyskusji.

1. Czy obraz Raciborza nakreślony przez Kracherową z przed 100 lat bardzo różni się od dzisiejszego miasta. Co w nim zostało z tamtych lat?

2. Jak wygląda charakterystyka przedstawicieli poszczególnych grup narodowościowych t.j. Polaków, Niemców i Żydów. Kto był ich typowym przedstawicielem? (Karol Kurek, Bukowcer, Burmistrz i Cecola).

3. Spróbujmy na podstawie tekstu wyłowić z powieści wszystkie wątki folklorystyczne śląskie i raciborskie.

4. Dlaczego powieść „Naprzeciw Astrei” nazwał recenzent „Sagą raciborską”?

5. Czy konflikty narodowościowe w tym czasie na Śląsku były już bardzo jasne?

6. Które sceny obyczajowe w książce są przedstawione bardzo mocno i z wielkim artystycznym?

7. Jak autorka potraktowała problem rewolucyjności? Czy jest on dostatecznie jasny i umotywowany? Kto był czołowym postępowym przedstawicielem?

8. Czy ukazanie Raciborza na ogólnoeuropejskim tle wydarzeń społeczno-politycznych tego okresu można uznać za istotny walor książki, czy obciążył on niepotrzebnie i tak już obszerną książkę?

9. Która z postaci kobiecych jest najbardziej postępową dla tego okresu na tle życia innych kobiet i na tle panujących ówczesnie obyczajów?

10. Jaką postać z literatury polskiej przypomina Ci dr Dawid Bukowcer?

11. Walory artystyczne książki. Język styl, znajomość przedmiotu, kompozycja powieści? Co na ten temat można powiedzieć i jak ocenić tę książkę na tle poprzedniej twórczości Kracherowej?

12. Jaka powinna być rola tak zwanej literatury regionalnej?

Uwagi metodyczne:

Prowadzący dyskusję powinien w pierwszym rzędzie zapoznać się z tekstem książki i omówieniami z prasy. Następnie na podstawie znajomości grupy, która ma dyskutować wybrać te z podanych problemów, które są dla niej najbardziej interesujące. Może również poszerzyć dyskusję o własne, wysunięte przez siebie zagadnienia lub te, które wyonają się w trakcie rozmowy z czytelnikami. Przy omawianiu spraw dotyczących języka i folkloru, należy powoływać się na wcześniej przygotowane i posiadane przez bibliotekę książki z tego zakresu. Można przeczytać jakiś charakterystyczny fragment z książki dotyczący obrzędów lub gwary raciborskiej.

Mysłowice – moje miasto

Scenariusz wystawy zagadnieniowej

CEL:

1. Popularyzacja wiedzy o własnej miejscowości — kształtowanie uczuć patriotycznych.
 2. Wykorzystanie księgozbioru podręcznego, materiałów regionalnych oraz map —
 - a) wyrabianie umiejętności posługiwania się księgozbiorem informacyjnym, książką, czasopismem i innymi materiałami;
 - b) zachęcenie do samokształcenia.
- Wystawa przeznaczona jest dla wszystkich czytelników począwszy od 11 roku życia.

Stosowana może być w każdej placówce — nie na zasadzie wiernego przeniesienia, ale sposobu ukazania materiałów znajdujących się w bibliotece, z których czytelnicy zbyt rzadko korzystają.

MATERIAŁY:

- a) książki
- b) czasopisma
- c) ulotki
- d) fotografie
- e) kroniki
- f) mapy, plany
- g) materiały dekoracyjne — kolorowe płótno, pineski kolorowe, kwiaty, gabloty wystawowe, ewentualnie stoły.

UKŁAD MATERIAŁÓW:

Na ścianie upinamy płótno w kolorze stanowiącym dobre tło dla ilustracji i harmonizującym z barwą ściany. Na płótnie umieszczamy plan miasta, mapy, ulotki, zdjęcia.

Stoły pokrywamy płótnem lub aksamitem, ustawiamy na nich wazon z kwiatami, układamy książki, czasopisma, kroniki.

UWAGI:

Wyłożone materiały winny być otwarte na tych stronach, na których jest mowa o mieście. Jeśli książek nie można rozłożyć należy umieścić informację o stronicach poświęconych miastu.

ZESTAW LITERATURY:

1. **Atlas historyczny.** W-wa 1967 Państw. Przeds. Wydawn. Kartograficznych.
2. **Atlas świata.** W-wa 1962 PWN.
3. **Geografia Powszechna.** W-wa 1965 PWN t. 3 s. 556.
4. **Górny Śląsk.** Praca zbiorowa Kazimierza Popiołka i in. Poznań 1959 Instytut Zachodni Cz. 1 s. 31, 42-44, 58, 59, 84, 116, 124, 136, 225, 409, 411 Cz. 2. s. 8, 16, 31, 34, 36, 40, 48, 49, 61, 62, 65-70, 86.
5. Gumkowski Marian: **Herby miast polskich.** W-wa 1960 Wyd. ARKADY s. 243.
6. Jedruszczak Tadeusz: **Powstania Śląskie 1919, 1920, 1921.** Katowice 1966 Śląski Instytut Wydawniczy „Śląsk” s. 23. Masakra robotników w Mysłowicach. s. 32: Przebieg walki 20-25. VIII. 1920 r.
7. Jurkiewicz Anna, Ziemba Stanisław: **Województwo katowickie.** Przewodnik. W-wa 1962 „Sport i Turystyka” s. 159-163.
8. **Kalendarz śląski TRZZ na rok 1969.** Katowice 1968 Zarząd Wojewódzki TRZZ s. 51, 306, 307, 308.
9. **Mała encyklopedia powszechna.** W-wa 1959 s. 597.
10. **Polska jest jedna.** Rocznik Ziemi Zachodnich i Północnych. W-wa 1961 Towarzystwo Rozwoju Ziemi Zachodnich s. 227.
11. Popiołek Kazimierz: **Górnego Śląska droga do wolności.** Katowice 1967 Śląski Instytut Naukowy s. 14, 15, 35, 143.
12. **Przewodnik po Polsce.** W-wa 1963 „Sport i Turystyka” s. 199-200.
13. **Powstania śląskie.** Oprac. Wilhelm Szewczyk. Przedm. Jerzy Ziętek Katowice 1961 Wydawn. „Śląsk” s. 9, 163.
14. **Słownik geografii turystycznej Polski.** T. 1. A-N. W-wa 1956 Komitet dla spraw turystyki. s. 585-586.
15. **Szkice z dziejów Mysłowic.**
16. **Szkice z dziejów Śląska** pod red. Ewy Małczyńskiej. T. 1 s. 233.
17. Pochmara Władysław: **Z dziejów Mysłowic.** K-ce 1963 Wydawn. „Śląsk”.
18. **Wielka Encyklopedia Powszechna.** W-wa 1966 PWN T. 7. s. 565.
19. **Echo 1968, rocznik XII.** Wydawca Śląskie Wydawnictwo Prasowe „RSW Prasa” K-ce nr 37 s. 3 Twórcze przemiany w grodzie nad Przemszą K. Krzyżanowski, nr 44 s. 1 Przebudowa śródmieścia Mysłowic.
20. **Program wyborczy FJN.**
21. **Kroniki biblioteki.**
22. **Zestawy fotografii obrazujące modernizację i rozbudowę Mysłowic.**

Elżbieta Hatko

MBP — Katowice

Usprawnienie katalogu

Część II

Katalog pierwszym źródłem informacyjnym w bibliotece — stwierdzenie, którym zakończyłam pierwszą część artykułu w tegorocznym nr 1 naszego poradnika, stawało się w ciągu roku z dnia na dzień coraz realniejsze. Znalazło to między innymi swój wyraz w kilku artykułach, które przedstawiały tok prac nad katalogiem w bibliotekach o różnym stopniu organizacyjnym i różnej wielkości księgozbioru. Wynikało z nich, że czynności związane z opracowaniem książek stanowią tę część pracy bibliotecznej, która bibliotekarzowi sprawia zawsze radość; jest bezpośrednim obcowaniem z książką i przygotowaniem się do pracy z czytelnikiem. Nic więc dziwnego, że wielu przystąpiło do prac meliorowania katalogów z pasją i twórczą niecierpliwością. Śpieszą się.

Termin zakończenia prac dla województwa katowickiego upływa z dniem podsumowania ogólnopolskiego współzawodnictwa „Pomnażamy dorobek Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”.

Uwagi zamieszczone w niniejszym artykule są rezultatem naszych kontaktów z terenem; powinny przeto być przez biblioteki bezwzględnie respektowane. Do rzędu spraw niebagatelnych w usprawnianiu działalności bibliotek zaliczyć trzeba lokalizację katalogu w bibliotece. Katalog bowiem musi od razu, od wejścia skupić na sobie uwagę wchodzącego czytelnika. Korzystanie z katalogu nie może nastroczać żadnego rodzaju, nawet fizycznych trudności. Miejsce, w którym znajdują się katalogi musi być jasno oświetlone, a wysokość ustawienia odpowiadać przeciętnej wzroście korzystających z biblioteki. Jeśli biblioteka posiada 2 katalogi: alfabetyczny i systematyczny, to może je bibliotekarz ustawić w dwóch różnych miejscach. Nad katalogami należy umieścić napis z nazwą katalogu i objaśnienia korzystania z niego. Wielkość liter napisu może się wahać od 10-15 cm, natomiast wysokość liter objaśnień od 2-3 cm; litery najlepiej proste.

Szczególną troską otoczyć należy napisy na skrzynkach katalogowych. Jeżeli na szufladkach są całe okienka należy je usunąć, by na gładkiej płaszczyźnie umieścić odpowiednio duże napisy objaśniające. Niezwykle ważne jest to, aby napisy w pełni odpowiadały za-

wartość skrzynki. Przykład: Jeżeli litera k zajmuje w katalogu 2 szufladki, napisy winny mieć taką postać: K — Ko, Kp — Kz.

Niezbędnym uzupełnieniem katalogu systematycznego jest indeks. Najwłaściwszym byłoby umieszczenie go w środku wśród szufladek katalogu, powlekając czoła szufladek z indeksem lakierem w innym kolorze niż reszta. Służyć to ma wzbudzaniu zaciekawienia u czytelnika i skupieniu jego uwagi.

Następną ważną sprawą to objaśnienia na półkach z księgozbiorem. Przy wolnym dostępie do półek będzie ich więcej i bardziej szczegółowych; przy wypożyczaniu zza lady mniej, ale zawsze informujących o zawartości treściowej książek. Rozdzielacze do księgozbioru zamawiamy najczęściej u introligatora. Pamiętać trzeba, by były na nich okienka ułatwiające wymianę opisów.

Zmian wymaga również zawartość szufladek katalogu. Na ogół spotyka się je przepelnione, bez możliwości swobodnego przesuwania kart. Brak koniecznego luzu utrudnia korzystanie z katalogu.

Naszym obowiązkiem jest zapewnienie czytelnikowi warunków umożliwiających pełne i swobodne korzystanie z katalogu. Wszystkie dotychczasowe uwagi służą właśnie temu celowi.

I ostatnia sprawa — również ważna jak poprzednie. Nazwałabym ją „uczeniem się katalogu”. Tak nazywając problem myślę o zdobyciu przez bibliotekarzy pełnej wiedzy o własnym katalogu, znajomości tych szczegółów, których czytelnik nie znajdzie ani w rozdzielaczach, ani w objaśnieniach, ani w odsyłaczach. Myślę po prostu o treściach, które czasem skrywają się za jednowyrazowym ujęciem zakresu na rozdzielaczu, a zawsze — w ustalonym przez nas schemacie katalogu. Dopiero pełna wiedza o zasadach budowy naszego katalogu, o zakresie poszczególnych rozdzielaczy, o przyczynach dla których zastosowaliśmy odsyłacze i o treściach zawartych w poszczególnych hasłach, może wzmocnić nasze przekonanie i świadomość, że dobrze spełniamy obowiązki i rolę przewodniczą po księgozbiórze.

Jedno mogę stwierdzić z całą pewnością: jeśli my osobiście wiedzieć będziemy wszystko o naszych katalogach, za jakiś czas wiedzę tę posiadają również czytelnicy.

Tworzenie właściwych i czytelnych katalogów jest uwarunkowane znajomością posiadanych zbiorów, poznawaniem pozycji nowo nabytych oraz wszechstronną znajomością czytelników.

Jeśli więc naszą pracą będziemy przede wszystkim rozumieć jako dobrą znajomość narzędzi pracy, jeżeli będziemy ją umieli wyrazić w katalogu — źródle informacji, to na pewno będą się zwiększać efekty naszego działania, będzie wzrastać liczba korzystających z biblioteki oraz liczba i jakość wypożyczanych książek. Wzrastać też będzie satysfakcja z naszej pracy.

Tym artykułem nie zamykamy rozmowy nad katalogami. Oczekiwać bowiem będziemy listów, pytań, relacji z własnych doświadczeń, omówień własnych wyników. Chcemy dalej rozmawiać.

Informacja o pracy nad melioracją katalogów w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tychach

Zapewne bibliotekarze województwa katowickiego nazwą rok 1969 „rokiem rewolucji katalogowej”. Już poprzedni okres — poprzez nowe tablice UKD, zmiany klasyfikacyjne w „Przewodniku Bibliograficznym” i drukowanych kartach Biblioteki Narodowej sygnalizował, że „to” nas nie minie i wcześniej czy później musimy się zabrać na serio do pracy nad modyfikacją katalogów.

Pracę tę poprzedziły liczne narady, szkolenia, ćwiczenia, dyskusje, a nawet spory, o przyjęcie takiej czy innej zasady klasyfikacji, schematu sygnatury itp. Trzeba przyznać, że dla wielu z nas był to okres pasjonujący; narreszcie czuliśmy, że jesteśmy w środku spraw czysto bibliotekarskich i że problemy warsztatowe stały się co najmniej tak samo ważne, jak inne w naszej codziennej działalności. Budowa schematu katalogu rzeczowego zmusiła nas do ponownego przyglądnięcia się naszym zbiorom, ukazała wyraźniej braki w niektórych działach, wskazała na konieczność racjonalnej selekcji i przesuwania

pozycji wieloegzemplarzowych do magazynów rezerwowych.

Ponadto sprowokowała do powtórzonego zapoznania się z niektórymi określeniami i terminami naukowymi, jak również do wyraźniejszego sprecyzowania zakresu wybranych gałęzi wiedzy i nauki.

Oczywiście wysunęła się potrzeba zmian symboli klasyfikacji dziesiętnej i to zmian wynikających nie tylko z nowych tablic UKD, ale przede wszystkim z nowego, opracowanego przez każdą bibliotekę własnego schematu katalogu rzeczowego.

W związku ze stałym i szybkim wzrostem ilościowym zbiorów, najważniejszą sprawą w modyfikacji katalogów było przyjęcie takiego schematu, który by najdokładniej odzwierciedlał istniejący stan księgozbioru w poszczególnych działach, jak również uwzględniał perspektywy gromadzenia w najbliższych latach. Dlatego też można powiedzieć, że dominującą tendencją była rozbudowa działów i poddziałów oraz wprowadzenie po raz pierwszy na taką skalę poddziałów wspólnych i analitycznych. W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tychach zabrano się do prac nad katalogami z mieszczanymi uczuciami. Przerzązał nas ogrom prac, a z drugiej strony pasjonowała możliwość szczegółowego i gruntownego „przetasowania” kart w katalogach, o których wiedzieliśmy z praktyki, że nie zawsze w pełni spełniały funkcję informacyjną.

Ileż to bowiem razy, chcąc np. znaleźć pracę o czasach Władysława Jagiełły, trzeba było wertować dwie skrzynki z napisem „Historia Polski”, a książki o II wojnie światowej znajdowały się w kilku działach.

Podobnych przykładów każdy z nas bibliotekarzy-praktyków zna bardzo wiele. Wszystko to irytowało nas i czytelników; wnosiliśmy poprawki, dodawaliśmy rozdzielacze, ale wiedzieliśmy, że jest to przysłowiowe „łatanie dziur”. Na generalne zmiany nie było czasu, odwagi, a przede wszystkim instrukcji i ostatecznej decyzji władz wojewódzkich i ministerstwa.

Pracę nad katalogami rozpoczęliśmy w Tychach od centrali, najpierw w wypożyczalni dla dorosłych, później w czytelni naukowej. Przy tworzeniu schematu korzystaliśmy z pracy Jadwigi Czarneckiej „Wykaz działów katalogu rzeczowego dla gromadzkich bibliotek publicznych” (Biblioteka Narodowa, W-wa 1968) oraz „Propozycji schematu działów i poddziałów” opracowanej wspólnie przez dyrektorów niektórych bibliotek i Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Katowicach (maj 1968). Jednak najważniejszym okazał się własny księgozbiór i katalog, w którym kartka po kartce wertowaliśmy każdą dział po kolei, odczytując klasyfikację i sprawdzając czy odpowiada ona treści książki jak również opisu na karcie rozdzielczej. W wypadku różnic poprawialiśmy symbole (stare znaki zostawiając w kółeczku, co było potrzebne do nanoszenia zmian w książkach i katalogu alfabetycznym), bądź wyłączaliśmy karty nieadekwatne karcie rozdzielczej, tworząc dla nich właściwe rozdzielacze.

Odnotowując na luźnych kartkach ostatecznie ustalone znaki działów i poddziałów wraz ze sformułowaniami słownymi i po konfrontacji z wyżej wspomnianymi materiałami — otrzymaliśmy własny schemat katalogu rzeczowego. W związku z brakiem katalogu przedmiotowego, w sporadycznych wypadkach wyodrębniliśmy na prośbę koleżanek z wypo-

życzalni te dziedziny, o które najczęściej pytają czytelnicy, np. w dziale 67/68 „Przemysły różne” zrobiliśmy kartę rozdzielczą dla symbolu 681.3 „maszyny liczące” lub w dziale 32 stworzyliśmy poddział wspólny 32/5, nazywając go „Polityka na Bliskim Wschodzie. Konflikt arabsko-izraelski”.

Budowa schematu, melioracja i ustalenie sygnatur było pierwszym etapem prac nad katalogami. Była to praca ciekawa i pouczająca. Natomiast kolejny etap, mianowicie naniesienie zmian na książkach i w pozostałych katalogach jest bardzo żmudny, nużący i dający mniej satysfakcji. W wypożyczalni centralnej uniknęliśmy go w pewnym stopniu, zmieniając układ księgozbioru popularnonaukowego z działowego na numeryczny, tak że sygnaturą stał się automatycznie numer inwentarzowy książki. Natomiast w czytelni i pozostałych placówkach jesteśmy w trakcie tej pracy.

Schematy filii powstawały w podobny sposób jak w centrali. Są one oczywiście dostosowane do wielkości zbiorów i potrzeb każdej placówki. Zbliżają się najbardziej do propozycji p. Czarneckiej dla bibliotek gromadzkich, z tym zasadniczym wyjątkiem, że ruch robotniczy, rewolucyjny i młodzieżowy zostawiliśmy w dziale 3.

Z innych kontrowersyjnych spraw zostaje ciągle problem przydzielania książek do działu 92 a 82-94.

Zdecydowaliśmy również, że wobec centralnego opracowania księgozbioru, klasyfikacja na książkach będzie jednakowa dla wszystkich placówek, natomiast poszczególne filie będą sobie same ustalać sygnatury w oparciu o własny schemat i układ książek na półkach.

Mimo najlepszych chęci nie zrobiliśmy wszystkiego. Zostaje jeszcze do zrobienia: indeks, odsyłacz „zob. też”, całkowite zakończenie nanoszenia zmian w katalogach alfabetycznym i centralnym oraz ostateczne wykończenie plastyczne katalogów.

Zdajemy sobie również sprawę z tego, że aktualizowanie i melioracja katalogów jest procesem ciągłym i że to, co w tej chwili zrobiliśmy nie zwolni nas z obowiązku stałej troski o to, by nasze katalogi były rzeczywiście doskonałym źródłem infor-

macji dla bibliotekarzy i czytelników.

Na koniec należy wyrazić ubolewanie, że sprawy tak istotne jak właśnie zmiany w klasyfikacji i katalogach nie znalazły zupełnie odbicia w ogólnopolskiej prasie biblioteczarskiej.

Konkurs wojewódzki na najlepiej pracujący punkt biblioteczny na wsi

W ramach trwającego ogólnopolskiego współzawodnictwa bibliotek pod hasłem „Pomnazamy dorobek PRL” Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej — Wydział Kultury, Zarząd Wojewódzki ZMW, Państwowe Przedsiębiorstwo Upowszechniania Prasy i Książki „Ruch” oraz Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Katowicach ogłaszają KONKURS WOJEWÓDZKI NA NAJLEPIEJ PRACUJĄCY PUNKT BIBLIOTECZNY NA WSI.

Konkursem objęte będą następujące zagadnienia:

I. Organizacja punktu.

1. Dokumentacja punktu i jego pracy.
2. Dostosowanie godzin otwarcia punktu do potrzeb środowiska.
3. Współpraca z biblioteką macierzystą i gromadzkim organizatorem czytelnictwa.

II. Księgozbiór punktu.

1. Liczba woluminów w punkcie.
2. Dostosowanie księgozbioru punktu do potrzeb środowiska.
3. Częstotliwość wymiany księgozbioru w punkcie.
4. Propaganda księgozbioru.

III. Prace z czytelnikiem w punkcie.

1. Zwiększenie liczby czytelników w porównaniu do roku ubiegłego.
2. Zwiększenie liczby wypożyczeń.
3. Pomoc doksztalającym się mieszkańcom.
4. Inicjowanie względnie udział w organizowaniu imprez czytelnicznych takich jak: spotkania autorskie, konkursy dyskusje, przeglądy nowości.

REGULAMIN KONKURSU

1. Konkurs ma charakter ogólnowojewódzki, ale ocenę pracy punktów przeprowadzą komisje powiatowe, które wytypują do nagrody najlepiej pracujący punkt biblioteczny.
2. Konkurs trwa od 1. X. 1969 r. do 30. IV. 1970 r.
3. Wydziały Kultury PPRN powołają komisje powiatowe do oceny pracy punktów bibliotecznych. W skład komisji winni wejść:
 - pracownik Wydziału Kultury PPRN,
 - przedstawiciel Zarządu Powiatowego ZMW,
 - przedstawiciel Oddziału Powiatowego PPUPiK „Ruch”.
4. Komisje powiatowe działające przy Wydziałach Kultury PPRN otrzymują odpowiednie fundusze na nagrody rzeczowe dla kierowników najlepiej pracujących punktów bibliotecznych w powiecie.
5. Wręczenie nagród w/g wniosków powiatowej komisji, odbędzie się na ogólnopowiatowej imprezie czytelniczej w Dniach Oświaty Książki i Prasy w 1970 roku.

Komisja powiatowa obowiązana jest też przesłać do WBP wnioski przyznające nagrody i rozliczenie z otrzymanych kwot.

Utworzenie Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego

Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 kwietnia 1969 r. (DU-5-0142-67/69) dotychczasowa Katedra Bibliotekoznawstwa, działająca od 1956 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego im. Bolesława Bieruta, przekształcona została z dniem 1 maja 1969 r. na **Instytut Bibliotekoznawstwa**.

Decyzją rektora Uczelni dyrektorem Instytutu z dniem 1 września 1969 r. mianowany został **prof. dr Antoni Knot**.

W roku akademickim 1969/70 w Instytucie Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego kształcić się będzie 520 studentów (stacjonarnie 229, zaocznie 291).

Biblioteki publiczne ich działalność i rola

Interesujący artykuł pod powyższym tytułem publikuje miesięcznik teoretyczno-polityczny KC PZPR „NOWE DROGI” w swoim dziesiątym tegorocznym, październikowym numerze. Autor artykułu, którego obszernie fragmenty poniżej przytoczamy — Józef Szocki, omawia bogaty 25-letni dorobek bibliotek publicznych i czytelnictwa oraz nakreśla poważne zadanie bibliotek i bibliotekarstwa publicznego w dalszym rozwoju czytelnictwa, oświaty, nauki i kultury społeczeństwa.

Biblioteki publiczne zajmują szczególne miejsce w całym naszym systemie placówek kultury. W wielu miastach i miasteczkach, a szczególnie na wsi, stanowią główne i najważniejsze ośrodki kultury. W ciągu ostatnich dwudziestu paru lat nastąpił ich olbrzymi rozwój. Tak np. jeśli w roku 1950 wszystkie biblioteki kraju dysponowały z górami 20 mln tomów, a w 1956 r. księgozbiór ich zbliżył się do 90 mln tomów, to w 1968 r. w samych bibliotekach publicznych znajdowało się prawie 50 mln książek. W okresie od wydania dekretu o bibliotekach w 1946 r. do 1956 roku przybyło w kraju ponad 40 tys. placówek bibliotecznych. A w 1968 r. mieliśmy już ich przeszło 50 tys. Samych bibliotek publicznych notujemy obecnie 8451.

Biblioteki publiczne brały czynny udział we wszystkich ważniejszych przedsięwzięciach kulturalnych, oświatowych, także politycznych, inicjowanych i podejmowanych w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat. Czy to chodziło o likwidację analfabetyzmu, czy to o rozwój oświaty i kultury na wsi, czy też o upowszechnienie sztuki teatralnej, plastyki lub muzyki, zawsze jedną z pierwszych placówek biorących udział w tych pracach była biblioteka. Z placówki wypożyczającej książki i rejestrującej czytelników przekształcała się w doradcę i organizatora życia kulturalnego.

Trwa proces kształtowania się nowego typu człowieka: społecznika, patrioty o nowej socjalistycznej i internacjonalistycznej postawie, nowej moralności i poglądzie na świat. Odbywa się to w walce ze starymi nawykami myślenia i postępowania. Bibliotekarze podejmowali i podejmują liczne przedsięwzięcia (konkursy, akcje kulturalne, imprezy), które mają na celu upowszechnienie takich książek i takich treści artystycznych, które przyspieszają przemiany w świadomości ludzkiej. Jednocześnie za sprawą bibliotek odbywa się ruch, który znajduje wyraz w przechodzeniu od biernej do czynnej formy odbioru treści kultury i do aktywnego udziału w życiu kulturalnym otoczenia.

Szczycimy się dynamiką rozwoju czytelnictwa w bibliotekach publicznych. W 1960 r. z publicznych bibliotek korzystało 12,5 proc. mieszkańców kraju, a w roku ubiegłym 18,8 proc. W 1968 r. wypożyczono ponad 111 mln. książek. Najchętniej czytana była literatura piękna. Ostatni rok zaznaczył się także pewnym wzrostem zainteresowań książkami społeczno-politycznymi.

Badania inicjowane przez biblioteki wykazują, że książka nie ma dostępu do wielu domów wiejskich i robotniczych. Tak więc piękny obraz czytelności, rejestrowany w bibliotecznych kartotekach, w konfrontacji z tymi badaniami dowodzi, że na wsi i spośród rodzin robotniczych tylko pewne grupy nawiązały trwałe przymierze z książką. Nie może on nam zatem przesłaniać dysproporcji istniejących w tej mierze. Biblioteki podejmują przedsięwzięcia wyzwalające i podsycające czytelnictwo własne w środowiskach robotniczych i wiejskich, nie zaniedbując, rzecz zrozumiała, rosnących apetytów czytelniczych inteligencji. W tej ostatniej grupie społecznej obserwuje się dość wyraźne zjawisko gromadzenia domowych bibliotek.

Jedną z najbardziej charakterystycznych cech rozwoju naszego kraju jest dynamika wyższych studiów, w tym też zaocznych. W tej sytuacji rodzi się silne zapotrzebowanie na podręczniki uniwersyteckie, monografie, słowem na książki naukowe w miejscu zamieszkania słuchaczy studiów zaocznych, a więc w miastach powiatowych, miasteczkach, osiedlach i gromadach. Dochodzi jeszcze działalność politechniki telewizyjnej, popularność różnego rodzaju seminariów, kursów i konferencji szkoleniowych. W zakładach, instytucjach i organizacjach społecznych pracują liczni fachowcy, którzy mimo ukończenia studiów wyższych systematycznie muszą śledzić rozwój swych dziedzin. Stwarza to cały krąg zagadnień, jakie należy rozwiązać, aby tym wszystkim ludziom zapewnić książkę naukową. Biblioteki naukowe, znajdujące się w ośrodkach uniwersyteckich i nastawione na udostępnienie księgozbioru w miejscu swojego działania, nie mogą tych potrzeb zospokoić. Stąd konieczność poszukiwań i rozwiązań, których nie można odkładać na później; jest to bowiem zadanie jak najpilniejsze.

Pisząc o tych sprawach, trudno nie wspomnieć o bibliotekach technicznych i związkowych, które działają przeciw najbliżej pracowników studiujących zaocznie. Narzuca się pytanie, jakie jest ich nastawienie w tej mierze. Trzeba tu wyraźnie stwierdzić, że bibliotek technicznych jest niewiele. Znajdują się one w większych zakładach, a takie zakłady są skupione w większych ośrodkach miejskich. Biblioteki związkowe zaś gromadzą literaturę piękną. Z tych względów biblioteki techniczne i związkowe nie mogą przejąć na siebie obowiązku zaopatrzenia słuchaczy studiów zaocznych w książkę naukową.

Prace bibliotek publicznych w tym względzie idą dwoma torami. Pierwszy — to próby tworzenia własnych księgozbiorów naukowych. Na to mogły pozwolić sobie większe biblioteki, i to przeważnie mieszczące się w większych miastach. Nawet i w tych bibliotekach książki naukowe zakupywano niesystematycznie. Brak środków finansowych — to główna przyczyna tego stanu rzeczy. Odgrywał tutaj rolę także inny powód. O literaturę np. z zakresu elektroniki czy ergonomii przez dłuższy czas nikt się nie dopytuje. Dlatego biblioteka jej nie kupuje. Później kilka pozycji okaże się koniecznych. Podejmowane przez biblioteki powiatowe czy większe miejskie próby systematycznego gromadzenia książek naukowych z określonych dziedzin bądź nie zdały egzaminu w ogóle, bądź okazały się niewystarczające.

Drugi sposób zaopatrzenia w potrzebne książki naukowe, stosowany przez biblioteki publiczne — to wypożyczenia międzybiblioteczne. Pozwalają one teoretycznie na otrzymanie każdej książki naukowej, jaka znajduje się w kraju. Ze względu na wygodę ten sposób stał się powszechny.

Trudno wyobrazić sobie realizację zadań bez dalszego rozwoju sieci bibliotek. Mamy w kraju — jak wspomnieliśmy — 8451 bibliotek publicznych. Do tego dochodzi ponad 30 tys. punktów bibliotecznych. A więc sporo.

Oczywiście biblioteka bibliotece nierówna. Obok czytelni czy wypożyczalni posiadających odpowiednie lokale sporo jest jeszcze małych placówek mieszczących się w jednym, na ogół ciasnym pokoju. W dalszym ciągu

zbyt mało mamy czytelników. Wprawdzie ten stan z roku na rok ulega poprawie, lecz daleki jest od doskonałości. I dlatego staje się konieczne polepszenie sytuacji lokalowej bibliotek. Dążyć do tego powinni w pierwszej kolejności bibliotekarze, działacze skupieni wokół bibliotek, którzy formułując odpowiednie wnioski pod adresem władz potrafią umieścić w planach poprawę sytuacji lokalowej bibliotek.

Nie mniej ważny wpływ na upowszechnienie czytelnictwa mają księgozbiory biblioteczne. Liczby ilustrujące zaopatrzenie bibliotek w książki w wielu powiatach nie zadowolają. Zachodzą dość poważne w tym względzie dysproporcje między bibliotekami. Są takie, które dysponują bardzo skromnymi środkami na zakup książek. Muszą więc podejmować wszelkie starania o regularny ich dopływ. Rzecz nie sprowadza się tylko do pieniędzy. Chodzi tu o określoną politykę zakupu. Ponieważ jest rzeczą niemożliwą nabycie wszystkich ważniejszych pozycji wydawanych w kraju, musi być racjonalnie dobierany księgozbiór do poszczególnych placówek. Także konieczna jest ściślejsza współpraca z księgarniami. Jest to tym bardziej niezbędne, że księgozbiory biblioteczne muszą być ciągle aktualizowane.

I tutaj pragnę dotknąć drugiej sprawy związanej z bibliotecznymi księgozbiorami, sprawy — trzeba przyznać — drażliwej. Sensownie uzupełnianym księgozbiorem bibliotek musi towarzyszyć systematyczna selekcja. A z tym w naszych bibliotekach nie jest najlepiej. Fałszywy lęk przed odpowiedzialnością za usunięcie książki, długie zastanawianie się nad każdym proponowanym do usunięcia tytułem, bo a nuż może się jeszcze przydać — wszystko to w sumie osłabia prace nad selekcją księgozbiorów. Natomiast wiele bibliotek już dzisiaj nie może pomieścić nowo kupowanych książek i nie ma widoków na poszerzenie ich pomieszczeń. Ponadto w bibliotekach zalega sporo tomów, po które nikt od dawna nie sięga.

Niepokojąco wygląda sprawa kadr bibliotecznych. Placówki gromadzkie nie mają odpowiednio przygotowanych pracowników. Ponad 40% kierowników gromadzkich bibliotek legitymuje się tylko podstawowym wykształceniem. Tu też notujemy największą płynność kadr. W bibliotekach powiatowych nadal brak pracowników ze średnim i wyższym wykształceniem bibliotekarskim.

W dalszym ciągu czeka na rozwiązanie problem wyposażenia bibliotek w niezbędne urządzenia techniczne. W dzisiejszej rzeczywistości liczy się bowiem czas i możliwość uzyskania szybkiej informacji. Natomiast w naszych bibliotekach spotykamy niewiele popularnych urządzeń technicznych do powielania tekstów, urządzeń pozwalających bibliotekom skuteczniej pracować. W dalszym ciągu obserwujemy anachroniczne ręczne sporządzanie i powielanie opisów katalogowych itp. Czytelnitwo weszło przecież w etap, w którym o jego rozwoju coraz bardziej decydować będzie zaplecze organizacyjno-techniczne. A więc technicyzacja żmudnych prac bibliotecznych (karty perforowane, zapisy fotograficzne, fotokomórki), właściwa organizacja pracy, wzrost społecznej wydajności tej pracy i pełne wykorzystanie wszystkich dostępnych aparatów audiowizualnych — wszystko to staje się rzeczą godną najwyższej uwagi.

Biblioteki mimo najlepszych chęci nie mogą zrealizować tak ambitnego programu. Zachodzi zatem konieczność nawiązania przez nie ściślejszej współpracy z innymi placówkami i instytucjami kultury oraz organizacjami społecznymi, albowiem tylko wspólnie potrafią podjąć trudnym zadaniom. Wsuwa się więc na czoło jako warunek sprawa zespołowego działania — w sensie ściślejszego powiązania pracy bibliotek w obrębie własnej sieci i powiązania działalności różnych typów.

Drugi aspekt zasady zespołowego działania — to współpraca między bibliotekami a domami kultury, klubami, świetlicami, muzeami, placówka-

mi oświaty dla dorosłych, kinami, organizacjami młodzieżowymi, społecznymi itp. Notujemy już pewne przykłady tak właśnie pojętego działania. Chodzi o to, aby stało się ono powszechne.

Trzecia równie ważna sprawa zasady zespołowego działania — to współpraca z czytelnikami w ramach kół przyjaciół bibliotek. Chodzi tu przede wszystkim o ożywienie i pogłębienie działalności już istniejących kół i tworzenie nowych. Zwiększy to efektywność pracy biblioteki.

Bibliotekarstwo publiczne zajmuje istotne miejsce w kulturze współczesnej, jest i będzie ważkim czynnikiem kulturotwórczym w pokaźnej części kraju. Wiąże się z tym szansa ułożenia na nowych podstawach wzajemnych relacji pomiędzy środkami masowej informacji a bibliotekarstwem. Ale jednocześnie bibliotekarstwo publiczne staje się dla tych środków masowej informacji potrzebnym partnerem. Do tego konieczne są jednakże:

- podjęcie pracy nad dokładną analizą bibliotek publicznych we wszystkich możliwych aspektach: kadrowym, organizacyjno-technicznym, socjologicznym i ekonomicznym, aby dzięki niej można było określić właściwe kierunki działania;
- śledzenie recepcji książek w różnych środowiskach i ustalenie wysokości środków na ich zakup w zależności od efektów;
- jeszcze ściślejsze wiązanie pracy bibliotek wszystkich typów, jak też różnych placówek kultury; chodzi przede wszystkim o to, aby potrzeby społeczne w tej mierze mogły być w pełni zaspokojone;
- poparcie najszerszych grup czytelniczych dla zamierzeń bibliotek oraz wykorzystanie w ich pracy inicjatyw różnych organizacji społecznych.

Nowości o Śląsku

BRZEG. Album. Tekst Maria Szybowska, zdjęcia: Andrzej Szykowski Warszawa 1968 r. Sport i Turystyka s. 31. tabl. 78.

W serii „Piękno Polski” otrzymaliśmy kolejny album Brzegu. Do tej pory ukazały się albumy Opola, Nysy i Paczkowa.

Brzeg, dawna siedziba książąt piastowskich z linii legnicko-brzeskiej, ma bogate tradycje kulturalne i cenne zabytki architektoniczne. Brama zamku brzeskiego jest najwybitniejszym dziełem renesansu na Śląsku. Zamek, kolegiata, ratusz gimnazjum piastowskie, kościoły — to tylko niektóre ważniejsze zabytki. Część cennych zbiorów zachowana jest w brzeskim muzeum. Zniszczone podczas wojny miasto podnosi się z gruzów i wraca do dawnej świetności.

Położone dogodnie na trasie Kraków — Wrocław, ściągają turystów i album spełnić może zarazem rolę dobrego przewodnika po tym pięknym zielonym mieście.

☆
Budrel Juliusz: ŻYCIE OD NOWA Warszawa 1969 PAX s. 106.

„Życie od nowa” to wspomnienia ludzi z Wileńszczyzny, którzy po wojnie, w 1945 roku przyjechali na Opolszczyznę aby założyć tu swoje domy. Bronisław Jasiel, który podczas wojny pracował we wsi Worki koło Groszowic, namówił całą swoją wioskę do osiedlenia się właśnie tu. Losy sześciu rodzin w początkowym okresie z reminiscencjami głównego bohatera nawiązującymi do czasów okupacji, przeplatane krótko historią tych ziem, oto treść książki.

☆
Goczol Jan: SPRZED DRZWI. Katowice 1969 „Śląsk” s. 39.

Nowy tom wierszy opolskiego poety (który znany jest również jako

publicysta), podejmuje na nowo problematykę autentyzmu. Wiersze mają charakter wybitnie osobisty, ale zarazem odbijają skomplikowane zagadnienia ogólne i niepokoje naszych czasów. Poetyka jaką posługuje się Goczol, odznacza się szeroką frazą, „głębokim oddechem” i wyraźną intonacją.

☆
Golachowski Stefan: STUDIA NAD MIASTAMI i WSIAMI ŚLĄSKIMI. Opole 1969 Inst. Śląski w Opolu s. 211.

W zbiorze zgromadzono prace Stefana Golachowskiego, profesora Uniwersytetu Wrocławskiego — Kierownika Katedry Geografii Ekonomicznej, zajmującego się od dawna badaniami socjologicznymi i geograficznymi związanymi z Opolszczyzną. Ponieważ prace te były rozrzucone po różnych wydawnictwach, autor zebrał je w jeden tom który obecnie prezentujemy czytelnikom.

Część I. Studia nad miastami śląskimi na przełomie XVIII i XIX wieku, zawiera następujące prace: Opole w roku 1787 miasto i ludność. Gliwice u progu industrializacji. Bytom w okresie przełomu feudalizmu i kapitalizmu. Racibórz na przełomie XVIII i XIX wieku. Część II: Szkice geograficzno-osadnicze. Dawne wzory i nowe modele wsi. Niektóre formy układu pól we wsiach średniowiecznego Śląska. Rola teorii Christallara w planowaniu hitlerowskim na Śląsku. Urbanizacja wsi w województwie opolskim.

☆
KATALOG ZABYTKÓW SZTUKI W POLSCE TOM 7 WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE. Zeszyt 11 Miasto Opole i powiat opolski. Warszawa 1968 Inst. Sztuki Polskiej Akademii Nauk s. 152 tabl. 204.

Obecny zeszyt zamyka dziesięcioletni okres prac nad katalogiem zabytków sztuki województwa opolskiego. Trzeba zaznaczyć, że jest to praca pionierska i stanowi pierwszy pełny inwentarz zabytków sztuki Opolszczyzny. Oczywiście może on zawierać pewne nieścisłości i pominięcia, ale przy tego typu edycjach jest to usprawiedliwione.

Katalog można nazwać wydawnictwem pomnikowym i pozycja ta powinna się znaleźć we wszystkich większych księgozbiorach bibliotecznych. Układ katalogu pozostał bez zmian. Zdjęcia wykonane na dobrym kredowym papierze podnoszą wartość i trwałość wydawnictwa.

Kwaśniewski Krzysztof:
ADAPTACJA I INTEGRACJA
KULTUROWA LUDNOŚCI
ŚLĄSKA PO DRUGIEJ WOJ-
NIE ŚWIATOWEJ. Wrocław
1968 Inst. Śląski w Opolu
s. 196.

Śląsk po II-giej wojnie światowej był areną migracji ludnościowych w szerokim zakresie. Znalazło to odbicie w życiu gospodarczym, kulturalnym i społecznym. Po dwudziestu latach można już oceniać te zjawiska z pewnej perspektywy. Większość początkowo występujących ostrych kontrastów zatarło się. Szczególnie jeżeli chodzi o współzycie ludności napływowej z osiadłą. Przedstawione tu prace odnoszą się w większości do obszaru województwa opolskiego. Autor sięgnął jednak dalej i wysunął pewne wnioski dotyczące współzycia różnych grup na obszarze Dolnego Śląska. A to z tego powodu, że grupami osadniczymi na tych terenach byli repatrianci z południowego wschodu i Małopolski. Książka przedstawia bardzo ciekawe zagadnienie i powinna być przestudiowana przez wszystkich pracowników kulturalno-oświatowych pracujących na tych terenach i stykających się w pracy codziennej i zagadnieniami integracji.

MŁODA POLSKA NA ŚLĄ-
KU. 1898—1922 Antologia. Do
druku przygotował wstępem

i przypisami opatrzył Antoni
Gładysz. Wrocław 1969 Zakł.
Nar. im. Ossolińskich s. 285.

Jest to czwarty tom serii *Pisarze Śląscy XIX i XX wieku* wydanej przez Śląski Instytut Naukowy w Katowicach.

Żywym nurtem literackim na Śląsku odbiegającym trochę od dawnej tradycji była w latach 1907-1912 grupa pisarzy skupiających się wokół „Zarania Śląskiego”. Ci pisarze pochodzenia chłopskiego i robotniczego, uczestniczyli w programach i poczynaniach artystycznych pisarzy Młodej Polski, nie zaniedbując problematyki śląskiej wyrażającej się w dążeniach narodowo-wyzwoleńczych. Antologia obejmuje trzynastu autorów cieszyńskich i sześciu górnośląskich z przelomu XIX i XX wieku. Najwybitniejszym przedstawicielem młodopolskiego piarstwa śląskiego był Jan Nikodem Jaroń. W antologii znaleźli się nawet ci pisarze, których nie uwzględniono w pracy zbiorowej „Pisarze Śląscy XIX i XX wieku”. Obszerny wstęp oraz tablice synchronistyczne zamieszczone na końcu, wzbogacają tę niezmiernie interesującą książkę.

Olszewska Anna: WIEŚ
UPRZEMYSŁOWIONA. Stu-
dium społeczności lokalnej w
powiecie opolskim. Wrocław
1968 Zakł. Nar. im. Ossoliń-
skich s. 157, tabl. 8.

Poruszane tu zagadnienia to problem przemian wiejskiej społeczności. Autorka oparła swoje badania na obserwacjach opolskiej wsi Dobrzeń Wielki. Wieś ta ma bogate tradycje i jest społecznością zwartą, uprzemysłowioną, a procesy urbanizacji zaczęły w niej występować już w XIX wieku, przybierając na sile w latach ostatnich. Książka jest ciekawa między innymi ze względu na przedstawioną tu obyczajowość wsi polskiej.

POWIAT OPOLSKI. Szkice
monograficzne. Opole 1969.
Inst. Śląski w Opolu s. 423.

W związku z dwudziestopięcioletnim powrotem Śląska do Macierzy,

ukazuje się cały szereg nowych opracowań dotyczących Opolszczyzny. Do nich należą również Szkice monograficzne. Czytelnik znajdzie w nich dużo, informacji o historii tych ziem, o walce ludności śląskiej z germanizacją w latach niewoli niemieckiej, o życiu społeczno-gospodarczym i kulturalnym tego regionu. Bibliotekarz powinien szczególnie zainteresować pracą Czesława Wawrzyniaka Z problematyki rozwoju życia kulturalnego w powiecie opolskim.

Ciekawa i pionierska jest również część czwarta książki zatytułowana „Poznajemy wieś”. Są to krótkie szkice informacyjne, dotyczące historii poszczególnych wsi powiatu opolskiego z podaniem wiadomości dotyczących kształtowania się ilości mieszkańców od roku 1783—1939. Układ alfabetyczny.

PROBLEMY DEMOGRAFICZNE ZIEM ZACHODNICH I PÓLNOCNYCH. Materiały z konferencji 14 i 15. X. 1968 Warszawa 1969 Główny Urząd Statystyczny s. 242.

14 i 15 października 1968 roku odbyła się we Wrocławiu konferencja poświęcona problemom ludnościowym ziem zachodnich i północnych. Organizatorem konferencji była Rada Naukowa Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich i Główny Urząd Statystyczny. Miała ona na celu dostarczenie kompetentnym czynnikiem pogłębionych informacji w zakresie dokonujących się przeobrażeń ludnościowych. W konferencji wzięli udział wybitni specjaliści wygłaszając dziesięć referatów. Oprócz nich zawarte są w książce głosy z dyskusji i wypowiedzi nadesłane po konferencji. Książka zawiera liczne tablice i zestawienia statystyczne.

PUBLICYSTYKA ŚLĄSKIEGO OBWODU PPR 1942-1945. Wybór i opracowanie H. Rechowicz. Katowice 1968 Śląski Inst. Nauk. s. 114.

Jest to wybór materiałów z zachowanych gazet, które ukazywały się na terenie śląskiego obwodu PPR w

latach okupacji. Częściowo publikacje te znajdują się w trzy tomowym „Wyborze Publicystyki Konspiracyjnej PPR”, wydanej przez Zakład Historii Partii w latach 1962—1967. Autor zastrzega, że zebrał i opublikował artykuły najciekawsze, najbardziej reprezentatywne dla stanowiska partii. Na końcu książki zamieszczono wykaz pism wydawanych na terenie śląskiego obwodu PPR. Były to: „Kuźnia”, „Posiew”, „Trybuna Gwardysty”, „Trybuna Robotnicza”.

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY OPOLSKIEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO W LATACH 1960—1968. Opole 1969. Woj. Urząd Statystyczny s. 141.

Publikacja ta ma na celu ukazania rozwoju gospodarki oraz zagadnień społeczno-kulturalnych siedmiu najbardziej uprzemysłowionych powiatów Opolszczyzny. Na treść jej składa się trzynaście rozdziałów, liczne tablice i wykresy statystyczne. Jeden z nich poświęcony jest kulturze.

STUDIA ŚLĄSKIE. Seria nowa. T. XIV Pod redakcją Seweryna Wysloucha. Opole 1969. Inst. Śląski w Opolu. s. 340.

Kolejny XIV tom studiów zawiera następujące prace: Jerzy Czupiał: **Proces kapitalistycznej industrializacji na Śląsku.** Klein Edmund: **Wybory do konstytuanty niemieckiej w styczniu 1919 roku na Górnym Śląsku.** Olszewski Bogusław: **Interwencja państwa niemieckiego w przemysle Śląska w okresie republiki waimarskiej (1919—1932).** Izyk Wanda: **Problemy ekonomiczne i socjologiczne aktywizacji zawodowej kobiet.** (na przykładzie legnicko-głowskiego okręgu miedziowego). Szymiczek Franciszek: **Jednodniówka akademików wrocławskich z 15. XII. 1909 roku.** Malczewski Kazimierz: **Biblioteki — czytelnie polskie w dawnym powiecie raciborskim.** Tą ostatnią pracę powinni przeczytać wszyscy bibliotekarze.

Wichura — Zajdel Edward:
STANISŁAW LIGOŃ (KARLIK Z KOCYNDRA). Wstęp
Jan Wiktor Katowice 1969
„Słask“ s. 127.

Sława „Karlika“ z Kocyndra była na Śląsku powszechna. Nie tylko zresztą na Śląsku, ale również w Niemczech gdzie znajdowały się skupiska ludności polskiej. Zastugi jego są ogromne. Doceniali go współcześni, doceniają i obecni historycy.

Autor wstępu Jan Wiktor, który ze Śląskiem i jego ludźmi był mocno związany, przytacza fragment listu Arki Bożka znalezionej w swojej osobistej korespondencji. Bożek pisał „naprawdę nie przesadzam jeżeli twierdzę, że Ligoń jest najzasłużeńszym Polakiem dla Polski na Śląsku. On najwięcej się polskości berami i bojkami w ratowaniu języka polskiego chociaż i w postaci gwary przysłużył. Przecież przed wojną był Ligoń tak popularny, że jak już dochodził wieczór niedziela, to na wioskach nadrodzicie żywej duszy nie widzieli, bo wszystko słuchało „Karlika“.

Wobec tej autorytatywnej wypowiedzi Arki Bożka, nic dodać nie można. Należy się cieszyć, że postać słynnego gawędziarza i humorysty, plastyka i działacza społecznego doczekała się nowego opracowania i wydania. Bogate przypisy, bibliografia i zdjęcia.

☆
WIERNI SPRAWIE: Opracowali Jan Kantyka, Henryk Rechowicz, Katowice 1968.
Ślask. s. 422.

Książka stanowi wspomnienia ludzi związanych z KPP i jest cennym przyczynkiem historycznym do dziejów KPP w ciągu 50-ciu lat jej istnienia. Kspiracja nie sprzyja zachowaniu dokumentów, a w takich warunkach przyszło działać jej członkom. Okupacja pogorszyła stan zachowanych materiałów archiwalnych. Stąd wartość tej pracy. W/w tom stanowi również kontynuację „Wspomnień komunistów śląskich“, które ukazały się w 1962 roku. Zamieszczane tu wspomnienia poddane były weryfikacji źródłowej. Do każ-

dego opracowania dołączono zdjęcie co podnosi wartość wydawnictwa. Na końcu znajduje się wykaz literatury dotyczącej działalności KPP Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego oraz indeks nazwisk.

☆
Zieliński Władysław: STOSUNEK SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO DO POWSTAŃ I PLEBISYTU NA GÓRNYM ŚLĄSKU (1919-1921). Katowice 1968 Śląski Instytut Naukowy s. 79.

Podstawę źródłową pracy stanowią materiały archiwalne. Jest rzeczą ogólnie znaną, że zainteresowanie rodaków ciężkim położeniem ludności Górnego Śląska podczas powstań i plebiscytu było powszechne. Istniały na ziemiach polskich organizacje prowadzące działalność na rzecz Górnego Śląska. Do takich należał: Komitet Pomocy dla Kresów Wschodnich i Górnego Śląska oraz Towarzystwo Obrony Zachodnich Kresów Polskich. Po wybuchu pierwszego powstania, zainteresowanie społeczeństwa polskiego jeszcze się zwiększyło. Dowodem tego były liczne wiece solidarnościowe organizowane na ziemiach polskich począwszy już od 20 sierpnia 1919 roku. Działalność Komitetów Śląskich i postawa społeczeństwa polskiego, przyczyniły się w dużej mierze do wzrostu zainteresowania rządu sprawami Górnego Śląska. Praca ta jest cennym uzupełnieniem literatury dotyczącej powstań i plebiscytu tak bardzo nam potrzebnej w związku z obchodzonymi rocznicami 50-lecia powstań śląskich.

☆
Hrebenda Adam: KLASA ROBOTNICZA ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO W LATACH 1929—1933. Położenie i walka robotników Zagłębia Dąbrowskiego w latach kryzysu gospodarczego (1929—1933). Katowice 1969 Śląsk s. 201. bibliogr. Śląski Instytut Naukowy.

Autor pojęciem Zagłębia Dąbrowskiego obejmuje powiat będziński oraz graniczący z nim powiat zawierciański.

Praca charakteryzuje rozwój przemysłu na tym terenie, strukturę zawodową ludności, działalność organizacji komunistycznych i socjalistycznych oraz ruch związkowy. Scharakteryzowano związki zawodowe lewicowe, prawicowe i prostanacyjne. Sporo miejsca zajęły w książce cyfry obrazujące zasadnicze przejawy kryzysu, zwłaszcza w zatrudnieniu, obniżkę płac i pogorszenie sytuacji materialnej robotników oraz wzrost liczby bezrobotnych.

Osobny rozdział poświęcono próbom walki z bezrobociem, podejmowanym przez władze państwowe i poszczególne organizacje społeczne. Autor naświetlił przebieg walk bezrobotnych i biedaszybkarzy. Interesujące są rozdziały przedstawiające ruchy strajkowe robotników oraz udział proletariatu Zagłębia w walce z polityką sanacyjną. Publikacja zawiera literaturę przedmiotu. W tekście zawarto bardzo dużo danych liczbowych.

Książka nie jest zbyt trudna, ale nadmiar cyfr utrudnia lekturę czytelnikowi mniej wyrobionemu.

✱

RUCH KOMUNISTYCZNY W POLSCE 1918—1968.. Materiały z sesji naukowej poświęconej 50-leciu ruchu komunistycznego na terenie obecnego województwa katowickiego. Katowice 29-30 listopada 1968. Pod red. Henryka Rehowicza. Katowice 1969 Śląski Instytut Naukowy s. 320, sod., sum. Zeszyty Naukowe nr 19.

Wydawnictwo zawiera trzy referaty wygłoszone podczas obrad oraz wypowiedzi dyskutantów. Henryk Rehowicz przedstawił w swym referacie rolę komunistycznego ruchu w dziejach Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, Adam Hrebenda mówił na temat komunistycznej Partii Polski, organizatorki walk masowych, a Norbert Kołomejczyk przedstawił miejsce Śląska w programie i działalności Polskiej Partii Robotniczej.

W dyskusji głos zabierali także przedstawiciele Związku Radzieckiego, Niemieckiej Republiki Demokratycznej i Czechosłowacji.

Dyskutanci omawiali między innymi: działalność polskich komunistów w Hiszpanii, Belgii i Francji oraz postawę KPP wobec hiszpańskiej wojny domowej.

Biorący udział w dyskusji uzupełniali referaty z konieczności traktujące zagadnienie bardziej ogólnie o formach działalności KPP w Zagłębiu Dąbrowskim, Częstochowie i okręgu częstochowskim, Zawierciu i Dąbrowie Górniczej. Interesujące były wypowiedzi o konspiracyjnej prasie PPK na Śląsku i w Zagłębiu. Przedstawiono także sylwetki kilku działaczy. Warto zwrócić uwagę na wypowiedź Mirosława Fazana na temat literatury proletariackiej na Śląsku.

Zofia Boda-Krażek udzieliła bardzo cennej informacji o materiałach źródłowych do historii ruchu komunistycznego znajdujących się w archiwach państwowych województwa katowickiego.

Publikacja ze względu na swój naukowy charakter, należy niewątpliwie do nieco trudniejszych, ale winna stanowić cenne źródło do informacji o regionie. Korzystanie z niej ułatwiają indeksy nazwisk i nazw geograficznych oraz literatura przedmiotu podana przez Alfreda Mrowca w wypowiedzi pod nagłówkiem „O dalsze badania nad ruchem komunistycznym w okresie międzywojennym“.

✱

Matusiak Klemens: SZKOLNICTWO POLSKIE NA TERENIE MIASTA I POWIATU BIELSKO W LATACH MIĘDZYWOJENNYCH. Szkice i wspomnienia. Katowice 1969 s. 53. Śląski Instytut Naukowy. Zeszyty Naukowe nr 18.

Autor niewielkiej i przystępnie napisanej książeczki, z zawodu nauczyciel, przez 11 lat uczył w Trzanowicach na Śląsku Cieszyńskim. Był pełnym zapału działaczem narodowym i społecznym.

Po zakończeniu pierwszej wojny światowej otrzymał posadę inspektora szkolnego w Bielsku i powiecie, pracował w niezwykle trudnych warunkach. Na podległym mu terenie

toczyła się uparta walka narodowa. Niemcy mobilizowali wszystkie środki, aby pod pozorem, że zabiegają o prawa dla niemieckich szkół mniejszościowych, działać na niekorzyść szkolnictwa polskiego.

Publikacja ukazuje konflikty polsko-niemieckie na terenie różnych gmin, próby rozwiązania najtrudniejszych spraw, rezultaty walki o to, by polskie dzieci chodziły do polskiej szkoły. Sporo miejsca zajęła kwestia współpracy nauczycieli polskich i niemieckich.

Praca jest interesująca, przedstawia w sposób popularny bardzo ważny fragment historii polskiego szkolnictwa śląskiego.

☆
Konceny Zdenek, Mainus Frantšek: OBOZY JENIECKIE NA GÓRNYM ŚLĄSKU. (Z dziejów stalagu cieszyńskiego). Katowice 1969 Śląsk s. 136, ilustr. mapy, sum., sod. Śląski Instytut Naukowy.

Praca została napisana przez autorów czeskich w oparciu o dokumenty stalagu cieszyńskiego, których Niemcy nie zdążyli zniszczyć. Dotyczy ona międzynarodowego obozu jenieckiego utworzonego w 1941 roku w zachodniej części czeskiego Cieszyna. Więźniami obozu byli jeńcy włoscy, radzieccy, angielscy, francuscy, polscy i czescy. Obóz posiadał ponad 300 oddziałów rozproszonych na terenie Górnego Śląska. Jeńcy byli wbrew przepisom prawa międzynarodowego potwornie maltretowani. Kierowano ich do ciężkich prac w kopalniach i fabrykach, między innymi i w przemyśle zbrojeniowym.

W publikacji przedstawiono charakter obozu, skład narodowościowy jeńców, warunki życia i pracy, sposób traktowania zależnie od narodowości. Sporo miejsca zajął opis okrucieństw faszystowskich.

Autorzy w oparciu o zebrane materiały omówili także ruch oporu w obozie i ewakuację obozu w związku ze zbliżaniem się Armii Czerwonej.

W aneksach podano indeksy nazwisk i nazw geograficznych oraz spis dodatkowy: Jeńcy wojenni według narodowości.

Książka stanowi jeszcze jedno źródło poznania okrucieństwa hitlerowskiego okupanta.

☆
Rechowicz Henryk: ALEKSANDER ZAWADZKI. ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ. Katowice-Kraków 1969, PWN, s. 234, ilustr. Śląski Instytut Naukowy.

Przystępnie, w nieco zbeletryzowany sposób napisana książka ukazuje nie tylko działalność Aleksandra Zawadzkiego, ale także jego życie osobiste.

Autor wprowadza czytelnika w atmosferę domu rodzinnego przyszłego działacza, nieco znaną dzięki książce Wandy Duraj: W smudze czerwonych iskier, ukazuje lata nauki i pracy, budzenie się zainteresowań społecznych. Nie brak tu fragmentów o romantycznym poznaniu przez Zawadzkiego jego przyszłej żony.

Książka ukazuje także wieloletnią działalność Zawadzkiego i jego służbę dla repolonizacji Śląska w pierwszych latach powojennych.

W książce jest sporo materiałów ilustracyjnych. Publikacja jest przystępna i winna dotrzeć do wszystkich bibliotek.

☆
Dubiel Paweł: WYZWOLENIE ŚLĄSKA W 1945 roku. Katowice 1969 Śląsk s. 154, ilustr., bibliogr.

Publikacja jest bardzo aktualna i powinna dotrzeć do wszystkich bibliotek śląskich, gdyż niewątpliwie będzie wykorzystwana przy przygotowaniach do obchodów 25-lecia wyzwolenia Śląska.

Autor omówił sytuację na Śląsku w 1944 roku, szaleńcze plany hitlerowców — zrobienia ze Śląska fortecy.

W pracy przedstawiono przebieg walk wyzwolenczych i pierwsze kroki odradzającej się ludowej władzy polskiej. Bardzo ważnym uzupełnieniem tekstu jest zestawienie dat wyzwolenia ważniejszych miejscowości Katowickiego i Opolskiego. Pracę wypełniają zdjęcia i literatura przedmiotu.

Gołębiowski Janusz W.:
PIERWSZE LATA 1945—1947.
Katowice Śląsk s. 393, ilustr.,
bibliogr. Śląski Instytut Nau-
kowy.

Publikacja jest zmodyfikowaną wersją ogłoszonej w 1965 roku pracy pod tytułem „Pierwsze lata władzy ludowej w województwie śląskodąbrowskim 1945—1946“.

Obecnie wydanie ma charakter bardziej popularny. Celem książki było ukazanie w oparciu i liczby jak tworzono w województwie śląskodąbrowskim władzę państwową, przeprowadzono reformy społeczne, odbudowywano gospodarkę i uruchamiano zakłady przemysłowe.

Autor przedstawił przebieg ofensywy wyzwolenczej na Śląsku, działalność konspiracyjną PPR, jej rolę w tworzeniu podziemnych rad narodowych, proces obejmowania władzy i organizowania aparatu administracyjnego. Obszerny fragment poświęcono sprawom przejmowania przez robotników poszczególnych zakładów przemysłowych oraz parcelacji ziemi. Ukazano także walkę z podziemiem hitlerowskim i ugrupowaniami reakcyjnymi.

Dużo miejsca zajęło omówienie tak ważnej dla Śląska kwestii narodowościowej oraz problematyki związanej z akcją przesiedleńczą.

Nie pominięto również odbudowy szkolnictwa i życia kulturalnego. Książkę uzupełniają: kalendarz wydarzeń w województwie śląskodąbrowskim w okresie od stycznia 1945 do stycznia 1947 oraz bardzo obszerna literatura przedmiotu, podano także informacje o archiwaliach. W tekście jest wiele ilustracji.

Publikacja została napisana przystępnie, zawiera dużo cennych informacji i bardzo się przyda jako pomoc przy przygotowaniu do obchodów 25 rocznicy wyzwolenia Śląska. Dlatego powinna się znaleźć we wszystkich bibliotekach.

Fazan Mirosław, Nawrocki Wit-
old: KATOWICKIE ŚRODO-
WISKO LITERACKIE w LA-
TACH 1945—1967. Katowice

1969 Śląsk s. 304, ilustr., bi-
bliogr. Śląski Instytut Nauko-
wy.

Wydawnictwo ma charakter informacyjny. Składa się z dwóch części. W pierwszej ogólnie scharakteryzowano życie kulturalno-literackie naszego regionu, w drugiej natomiast podano informacje o życiu i twórczości poszczególnych pisarzy.

Układ zastosowany w części drugiej jest bardzo przejrzysty. Za hasła obrano nazwiska pisarzy, które ułożono w porządku alfabetycznym. Przy nazwiskach podano również pseudonimy używane przez danych pisarzy. Po każdym hasle zamieszczono krótką biografię, uzupełnioną wykazem prac danego pisarza oraz publikacji poświęconych jego życiu i twórczości. Poszczególne notki uzupełniono zdjęciami.

Książka powinna się znaleźć w każdej bibliotece, gdyż stanowi bardzo ważne źródło informacji o twórcach literackich w naszym regionie.

Lubosz Bolesław: KRAINA
GWARKÓW I LASÓW. Kato-
wice 1969 Śląsk s. 198, ilustr.
zł 50. Polska — Ziemia —
Ludzie.

Książka o regionie obejmującym Bytom, Tarnowskie Góry i Lubliniec. Autor przedstawił w sposób literacki piękno tej ziemi, jej rozwój gospodarczy i historię, omówił świadczące o polskości wykopaliska, opisał losy najstarszych miejscowości. Scharakteryzował obyczaje i pieśni. Dużo miejsca zajęło omówienie tradycji zawodowych górników i hutników oraz doli i niedoli tych, którzy tu żyli i pracowali.

Nie brak fragmentów poświęconych walce o polskość i ruchom rewolucyjnym. W osobnym rozdziale omówiono losy srebrnego Bytomia i legendy związane z tym miastem. Scharakteryzowano wybitnych działaczy, takich jak Emanuël Smółka, ksiądz Szafranek, Józef Lompa, Norbert Bończyk i innych.

Z książki można się dowiedzieć, jakie czasopisma wychodziły na tych ziemiach, kto je wydał i kto do nich

pisał. Interesujący jest także rozdział poświęcony przeszłości i teraźniejszości Tarnowskich Gór i Lublińca. Autor przeplata swoją narrację fragmentami wierszy i piosenek.

Wydawnictwo zawiera piękne ilustracje jedno- i wielobarwne.

Książka została napisana przystępnie i interesująco; winna cieszyć się wśród czytelników dużym powodzeniem, zwłaszcza że jest nie tylko ciekawa ale i efektowna.

☆

TAROWSKIE GÓRY. Zarys rozwoju powiatu. Katowice 1969 Śląsk s. 618, ilustr. bibliogr. Śląski Instytut Naukowy.

Książka charakteryzuje jeden z najpiękniejszych powiatów województwa katowickiego. Na publikację składa się charakterystyka geograficzna i jej losy w różnych okresach historycznych: od feudalizmu po dzień dzisiejszy.

Przedstawiono historię i sytuację ludności, rozwój życia polskiego w XIX wieku, gospodarkę w latach 1918-1939 oraz okres okupacji hitlerowskiej.

Najwięcej miejsca poświęcono przemianom, które zaszły na tej ziemi w Polsce Ludowej. Oprócz ogólnych informacji o ludności, przemyśle, handlu itp. podano również swoisty słowniczek miejscowości uzupełniony króciutką charakterystyką każdej z nich.

Pracę uzupełniają indeksy nazwisk i nazw geograficznych, uwzględniono także literaturę przedmiotu.

Książka ukazała się w ramach serii monografii miast i powiatów. Przystępność języka, ładna szata graficzna powinny zyskać dla wydawnictwa uznanie i bibliotekarzy i czytelników.

Więści z bibliotek

WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

Biblioteki publiczne Opolszczyzny intensyfikują upowszechnianie literatury społeczno-politycznej

Szukanie coraz skuteczniejszych metod popularyzowania literatury społecznie zaangażowanej, znajduje się od dawna w centrum uwagi bibliotekarzy, co przejawia się w różnorodnych formach działalności nasilonej szczególnie w okresie Dni Oświaty Książki i Prasy oraz w listopadowej dekadzie książki społeczno-politycznej p.n. „Człowiek — Świat — Polityka“.

Celem pobudzenia inicjatywy i aktywności bibliotek na tym odcinku pracy, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu ogłosiła w roku ubiegłym konkurs — na opracowanie pomocy metodycznych do pracy z czytelnikiem, propagujących ten rodzaj literatury.

Ostatnio podsumowano jego wyniki. Bibliotekarze nadesłali 25 prac; są to montaż literackie, wieczory poezji, scenariusze wystaw, zestawienia bibliograficzne oraz pogadanki ilustrowane przezroczami i filmami.

Tematami opracowań są aktualne wydarzenia i problemy społeczno-polityczne, m.in. 25-lecie PRL, setna rocznica urodzin W. I. Lenina, walka narodu wietnamskiego z amerykańskim agresorem 30 rocznica września.

Na podkreślenie zasługując ciekawa a zarazem przystępna forma prac — konkursowych, co umożliwi wykorzystanie ich nawet w małych bibliotekach, Biblioteka Wojewódzka ufundowała 8 nagród, dwie pierwsze otrzymali: mgr **H. Ostrowski**, kier. Pow. i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Namysławie — za wieczór literacki „Pamiętnik — dokumentem epoki“ oraz **A. Tomalska** i **W. Mat-**

wiejezuk z Powiatowej Biblioteki Publicznej w Opolu — za montaż słowno, muzyczny „Bohaterstwu i męczeństwu dzieci osobna pamięć“.

„Szukamy pamiętek o własnym regionie“

Trwa obecnie III etap konkursu ogłoszonego w roku ubiegłym przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. E. Smołki w Opolu. Konkurs „Szukamy pamiętek o własnym regionie“ jest jedną z form coraz wszechstronniejszej działalności bibliotek w zakresie gromadzenia materiałów i upowszechniania wiedzy o Opolszczyźnie.

Plonem dwóch pierwszych etapów konkursu jest około 300 różnorodnych eksponatów i materiałów jak: rzeźby, obrazy, stroje ludowe, sprzęt gospodarski i domowy, m.in. drewniany zegar ścienny z Radostyni pow. Prudnik.

Zebrano również wiele starych książek i czasopism polskich wydanych na Śląsku oraz legendy i pieśni śląskie, np. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Prudniku nagrała na taśmie magnetofonowej kilka starych pieśni.

Drugim nurtem działalności konkursowej, jest popularyzacja literatury o Opolszczyźnie — a więc organizowanie spotkań z pisarzami i działaczami społecznymi, urządzanie wystawek książek oraz współpraca z towarzystwami regionalnymi. Największym dorobkiem w pracach konkursowych mogą się pochwalić bibliotekarze z pow. oleskiego, prudnickiego, kozielskiego, i brzeskiego. Wyróżniającym się organizatorom oraz ofiarodawcom pamiętek — przyznała nagrody pieniężne Biblioteka Wojewódzka.

Interesujące plany Sekcji Badawczej Opolskiego Oddziału SBP w Opolu

Działająca w Opolu od przeszło roku Sekcja Badawcza dzięki pomocy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej (gdzie ma swoją siedzibę) nie tylko opracowała interesujący program działalności, lecz w tym stosunkowo krótkim czasie zorganizowała kilka posiedzeń, na których omawiane były aktualne problemy bibliotekarstwa i czytelnictwa oraz wyniki badań.

Na jednym z zebrań mgr **Cz. Warzyński** z Instytutu Śląskiego przedstawił fragment pracy doktorskiej o bibliotekach publicznych w Opolszczyźnie.

Mgr **Danuta Woźniak** mówiła o zadaniach nowopowstałego w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej Oddziału Zbiorów Specjalnych, gromadzącego starodruki, mikrofilmy, rękopisy oraz dokumenty o działalności bibliotek polskich na Śląsku Opolskim. Jednym z najważniejszych zadań Sekcji w najbliższym czasie będzie przeprowadzenie wspólnie z Biblioteką Wojewódzką — szerokiej akcji zbierania dokumentów, wspomnień i relacji działaczy kulturalnych, którzy upowszechniali polską książkę na Opolszczyźnie. W listopadzie br. planuje się zorganizować sesję popularno-naukową poświęconą: 25-leciu bibliotek polskich na wolnej Opolszczyźnie oraz roli idei W. I. Lenina w działalności oświatowo-czytelniczej.

Pożyteczna wymiana doświadczeń

Upowszechnianie wartościowych doświadczeń, poszukiwanie lepszych, bardziej skutecznych metod popularyzacji czytelnictwa — to podstawowy cel różnorodnych form dokształcania pracowników bibliotek publicznych. Jedną z nich, coraz częściej stosowaną i przynoszącą dobre efekty są seminaria wyjazdowe organizowane przez biblioteki wojewódzkie.

Ostatnio przebywała na Opolszczyźnie blisko 50-osobowa grupa pracowników bibliotek publicznych

i związkowych z woj. kieleckiego. Uczestnicy seminarium zapoznali się z pracą Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu oraz placówek terenowych m.in. PiMBP w Koźlu, MBP w Nysie oraz biblioteki związkowej Zakładów „Otmęt” w Krapkowicach.

Przedmiotem ich zainteresowania były aktualne problemy bibliotek i czytelnictwa w naszym województwie, a zwłaszcza popularyzacja literatury społeczno-politycznej, współpraca bibliotek ze środowiskiem, organizacja pracy w bibliotekach powiatowych i rozwój sieci placówek bibliotecznych.

Czterodniowa konfrontacja doświadczeń obu regionów przeprowadzona w oparciu o poznanie pracy kilku bibliotek w naszym województwie — przyniosła korzyści nie tylko gościom lecz także i gospodarzom, którzy — nawiasem mówiąc — byli w ubiegłym roku gościnnie podejmowani na pięknej Ziemi Kieleckiej.

Owocna współpraca

Trwająca od szeregu lat współpraca bibliotek publicznych z Towarzystwem Miłośników Ziemi Oleskiej, przynosi coraz to nowe efekty i inicjatywy. Ostatnio przystąpiono do zbierania materiałów do bibliografii powiatu oleskiego, obejmującej publikacje książkowe i artykuły w czasopiśmie — o historii i współczesności tego regionu. Niezależnie od tego zarówno w PiMBP, jak i w bibliotekach gromadzkich znajdują się kartoteki materiałów regionalnych.

Działacze TMZO prowadzą zajęcia na seminariach bibliotekarskich oraz uczestniczą w akcjach popularyzujących literaturę regionalną.

Warto, aby z tymi doświadczeniami i inicjatywami zapoznali się bliżej działacze kulturalni z innych powiatów.

Klub Miłośników Współczesnej

Literatury przy wypożyczalni

WiMBP w Opolu

We wrześniu br. założony został przy wypożyczalni WiMBP, Klub Miłośników Współczesnej Literatury.

Spotkania odbywają się w każdy trzeci poniedziałek miesiąca. Działalność Klubu została oparta na współpracy Koła Młodych przy Związku Literatów Polskich i Koła Młodych przy Zarządzie Wojewódzkim ZMW.

Na wieczorki przybywa licznie młodzież klas licealnych. O poezji współczesnej mówiła **Rena Nyczajowa** i **Wiesław Malieki**. Prozę opolską scharakteryzował bardzo ciekawie **Bogusław Żurkowski**. Autorzy czytają również swoje teksty poetyckie.

Bibliotekarze Opolszczyzny

radnymi

Powiat brzeski: **Kazimiera Wojtkowiak** — MBP Lewin Brzeski, radna PRN w Brzegu. **Anna Sitek** — GBP w Lubszy, radna PRN w rzegu. **Stanisław Hebda** — GBP w Przylesiu, radny GRN.

Powiat grodkowski: **Maria Kasperek** — PiMBP Grodków, radna PRN.

Powiat kluczborski: **Czesława Martyniszyn** — GBP Kujakowice, radna GRN. **Stanisława Landsberg** — GBP Wierzbica Górna, radna GRN. **Anna Bednarska** — Filia GBP w Jaśkowicach, radna GRN.

Powiat krapkowicki: **Krystyna Barucka** — MBP Gogolin, radna MRN. **Franciszek Wittkiewicz** — GBP Jesiona, radny GRN. **Erna Mondrzyk** — GBP Zielina, radna GRN. **Irena Kasperek** — GBP Żywocie, radna GRN.

Powiat niemodliński: **Lidia Kaczmarezyk** — PiMBP Niemodlin, radna MRN. **Maria Tkaczuk** — GBP Dąbrowa Niemodlińska, radna GRN. **Zofia Dworzak** — GBP Narok, radna GRN.

Powiat nyski: **Stefania Matys** — GBP Trzeboszowice, radna GRN. **Apolonia Sewruk** — GBP Burgrabice, radna GRN. **Teresa Sokołowska** — MBP Paczków, radna MRN.

Powiat oleski: **Czesław Majcher** — GBP Laskowice, radny GRN. **Barbara Pruchnowska** — MBP Gorzów Śląski, radna MRN. **Zofia Wysocka** — GBP Kozłowice, radna GRN. **Elfryda Tangerman** — GBP Zębowice, radna GRN. **Jadwiga Burzyk** — Filia GBP w Pawłowicach radna GRN w Kozłowicach.

Powiat opolski: **Zofia Halska** — GBP Gosławice, radna GRN w Luboszycach.

Powiat prudnicki: **Anna Gach** — MBP Biała Prudnicka, radna MRN. **Czesława Rakoczy** — GBP w Prężynce, radna GRN w Lubrzy. **Eugenia Panek** — GBP Szybowice, radna GRN.

Miasto Racibórz: **Anna Lewandowska** — Filia biblioteczna w Raciborzu, radna MRN.

Powiat Strzelce Opolskie: **Władysław Pawlik** — GBP Izbicko, radny GRN. **Hubert Malek** — GBP Niwki, radny GRN w Siedcach. **Józef Hertel** — GBP Kadłub, radny GRN.

WOJEWÓDZTWO KATOWICKIE

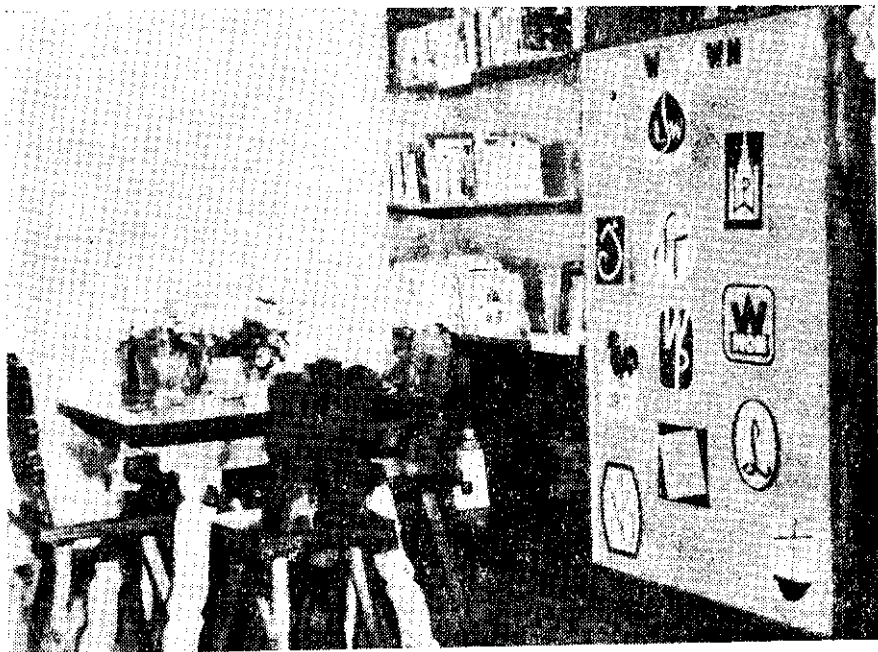
Nowe placówki biblioteczne

W ostatnim okresie czasu oddano w województwie katowickim do użytku kilka nowych bibliotek. I tak:

W powiecie zawierciańskim w dniu 20.9. br. otwarto 3 placówki biblioteczne: **GBP w Podzamczu**, filię **GBP w Podzamczu** we wsi **Ryczów** oraz **punkt biblioteczny w Toporowicach-Gostowie**.

Wszystkie placówki wyposażone zostały w niezbędny sprzęt biblioteczny i zaopatrzone w całkowicie opracowany księgozbiór.

W powiecie będzińskim: w dniu 27. IX. br. w **Strzyżowicach** nastąpiło uroczyste otwarcie **nowej GBP**. W uroczystości brali udział: **Z-ca Przew. Prezydium PRN w Będzinie** tow. St. Chrzanowski, kier. Wydzia-

Estetycznie urządzone w ludowym stylu wnętrze kąjka czytelniczego nowootwartej Gromadzkiej Biblioteki Publicznej w Palowicach.

lu Kultury mgr Janusz Karkoszka oraz członkowie Prezydium GRN.

Biblioteka zlokalizowana została w domu prywatnym w jednoizbowym pomieszczeniu o powierzchni 20 m². Biblioteka została estetycznie i nowoczesnie urządzona. Na początek otrzymała 700 wol. Placówka obsługiwać będzie 1300 mieszkańców.

W powiecie rybnickim w dniu 28.10. br. dokonano otwarcia **GBP w Palowicach**. Jest to ostatnia biblioteka brakująca do pełnej sieci bibliotek gromadzkich w pow. rybnickim.

Nowo powstała placówka mieści się w budynku starej szkoły. Adaptacji lokalu dokonano w ramach kapitalnego remontu. Z dwóch izb zrobiono jedno pomieszczenie o 40 metrach kwadratowych specjalnie zaprojektowane na bibliotekę przez architekta. Wypożyczalnię oddzielono

od czytelni odpowiednim ustawieniem regałów. Część pomieszczenia wydzielono na magazyn podręczny i zaplecze gospodarcze, oddzielając je dekoracyjną zasłoną.

Biblioteka urządzona jest w stylu ludowym. Drewniany sufit i stropy, boazerie w części czytelnianej, interresujące oświetlenie przy białych ścianach — stwarzają wyjątkowo ciepły nastrój. Przez zastosowanie prostoty i umiaru, uzyskano bardzo estetyczne i ciekawe wnętrze.

Placówka będzie obsługiwała całą gromadę liczącą 2380 mieszkańców. Księgozbiór liczy obecnie 1200 wol.; oprawiony w folię dodaje uroku tej bibliotece.

Ponadto szereg bibliotek zmieniło na lepsze liczącą 2380 mieszkańców, a mianowicie:

W powiecie zawierciańskim przeniesiona została do nowych, wyre-

montowanych pomieszczeń **GBP w Brudzowicach**. Do momentu przeniesienia placówka ta mieściła się w jednoizbowym lokalu o powierzchni 12 m²; metraż nowo uzyskanego pomieszczenia wynosi 60 m².

W Miedzkiej pow. pszczyński w dniu 6.7 br. oddano do użytku wybudowany w czynie społecznym Dom Gromadzki; koszt jego budowy wyniósł 5 mln. zł. Znalazły w nim pomieszczenie biura GRN, duża sala widowiskowa, GBP oraz klubo-kawiarnia. Do chwili przeniesienia GBP mieściła się w starej szkole. Obecnie otrzymała trzyizbowe pomieszczenie o łącznej powierzchni 61 m². Lokal jest estetycznie urządzone. W bibliotece stosuje się wolny dostęp do półek.

W powiecie cieszyńskim nowe większe pomieszczenia uzyskały: **GBP w Pruchnej** oraz **GBP w Drogomyślu**.

Wizyty

W okresie od czerwca do października br. biblioteki województwa katowickiego gościły bibliotekarzy z innych regionów Polski. Odwiedzili nas bibliotekarze z woj. lubelskiego, warszawskiego i wrocławskiego.

W czasie pobytu na ziemi śląskiej, goście zapoznali się z pracą i aktualnymi problemami naszych bibliotek i zwiedzili m.in. biblioteki w Katowicach, Chorzowie, Gliwicach, Pszczynie, Pyskowicach, Olsztynie, Wiśle Ustroniu.

Goście chętnie dzielili się własnymi doświadczeniami na polu upowszechniania czytelnictwa oraz podziwiali uroki naszego nie tylko czarnego województwa.

Wszystkie spotkania nacechowane były wzajemną sympatią i przyniosły obopólne korzyści.

Wyjazdy bibliotekarzy

województwa katowickiego

W rb. WBP w Katowicach zorganizowała dwa seminaria wyjazdowe dla kadry instruktorsko-kierowniczej z terenu województwa.

W dniach od 10-13. 6. 69 r. 50-osobowa grupa instruktorów udała się, tym razem autokarem, do województwa rzeszowskiego. Wyjazd ten różnił się od poprzednio zorganizowa-

nych. Jego głównym celem było bowiem zapoznanie się z historią Rzeszowszczyzny oraz jej dorobkiem gospodarczym w 25-leciu PRL. Osiągnięto to między innymi poprzez zwiedzenie zabytków tego regionu: zamków w Baranowie i Krasiczynie, pałacu łańcuckiego, zabytkowych budowli w Jarosławiu i Przemyślu. Zwiedzenie Muzeum Siarki w Baranowie, zapory wodnej w Solinie i zaznajomienie się z procesem zagospodarowania terenów w Bieszczadach dało nam obraz współczesnej ziemi rzeszowskiej.

Pełniejsze poznanie ważniejszych obiektów woj. rzeszowskiego umożliwił towarzyszący naszej grupie przewodnik PTTK.

W dniach od 16-18. 9. 69 trzydziestoduosobowa grupa dyrektorów i kierowników bibliotek przebywała w województwie olsztyńskim. Na gościnnej ziemi mazursko-warminskiej zapoznano się z pracą WiMBP w Olsztynie oraz placówek terenowych: PiMBP w Mragowie, Kętrzynie, Lidzbarku Warmińskim, MBP w Fromborku i filii WiMBP w Olsztynie i Kortowie. Podziwiano zarówno zabytki historyczne tej ziemi jak i jej uroki krajoznawcze.

Uczestnicy seminarium, oczarowani gościnnością gospodarzy, wynieśli najmiłsze wspomnienia z pięknej ziemi olsztyńskiej i skonfrontowali swoje doświadczenia bibliotekarskie z pracą koleżanek i kolegów z Olsztyńskiego.

Przykład godny naśladowania

Biblioteki województwa katowickiego szukają coraz to nowszych i skuteczniejszych form służących popularyzacji literatury społeczno-politycznej.

Ostatnio z ceną inicjatywą wystąpiła PBP w Tychach. Biblioteka ta wśród bibliotekarzy swojego terenu propaguje hasło: „Każdy bibliotekarz członkiem klubu „Człowiek — Świat — Polityka“. Bibliotekarze zobowiązali się także do upowszechniania wśród czytelników założeń klubu.

Zachęcamy inne biblioteki do pójścia w ślady PBP w Tychach!

Z żałobnej karty

Jan Duliniec

1921 – 1969

Dnia 13. X. 1969 r. odszedł z naszego grona na zawsze wybitny pedagog, poeta, malarz, przewodniczący Koła Przyjaciół Bibliotek przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Brzegu, wielki przyjaciel młodzieży, wielbiciel słowa polskiego

JAN DULINIEC

który uczestniczył przez długie lata w pracy i życiu naszego Koła. Inicjator życia kulturalnego naszego miasta, prowadził Teatrzyk Poezji Koła Przyjaciół Biblioteki, założył Dyskusyjny Klub Teatru Telewizyjnego, był członkiem Okręgowego Klubu Plastycznego i Literackiego ZNP. Pozostawił wiele pięknych wierszy, nauczył nas kochać poezję i rozumieć ją; nauczył nas wiary w człowieka.

W uznaniu zasług był odznaczony: Srebrnym Krzyżem Zasługi, Orderem za Walkę o Berlin, Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury.

Dzięki walorom serca, charakteru i umysłu przez te wszystkie lata pracy społecznej wnosił w nasze codzienne życie wiele cennych i istotnych wartości.

Związał swoje życie z zawodem nauczyciela. Był inspektorem szkolnym, uczył w Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących i Szkole nr 2, kierował również biblioteką Garnizony Klubu Oficerskiego w Brzegu. Pozostanie na zawsze wśród nas i w naszych sercach.

Okręgowe konferencje sprawozdawczo-wyborcze Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki

W Opolu ...

W dniu 8. IV. br. na IV Okręgowej Konferencji oceniono pracę ZZPKiS na Opolszczyźnie w ubiegłej kadencji oraz przyjęto program działania na najbliższe lata.

W konferencji uczestniczyli delegaci, przewodniczący rad zakładowych oraz przedstawiciele władz: tow. **A. Wajda** — sekretarz KWPZPR, tow. **S. Garczyński** — wiceprzew. Z.G. ZZPKiS, tow. **R. Materski** — przedst. CRZZ, tow. **J. Trojok** — przew. WKZZ, tow. **B. Giedroyc** — sekretarz Z.G. ZZPKiS, tow. **S. Jaroszewicz** — z-ca kier. Wydziału Kultury PWRN.

Wybrano 19 — osobowe plenum Z.G., przewodniczącym został tow. **mgr T. Chruścicki** (Muzeum Okręgowe), wiceprzewodniczącymi: **W. Nurkiewicz** (urzędujący członek prez. Z.O.) i **mgr M. Faber** (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna), se-

retarzem **Z. Wraga** (Wojew. Zarząd Kin).

Ponadto do plenum weszły z bibliotek: **L. Kaczmarczyk** (PiMBP-Niemodlin), **Cz. Trybuś** (PBP-Racibórz) i **D. Branicka** (z-ca członka Plenum) z WiMBP. Na przewodn. Okręgowej Komisji Rewizyjnej wybrano **J. Omelana** (Kino „Słońce” — Brzeg); w jej skład powołano przedstawicieli bibliotek: **mgr R. Sękowskiego** (WiMBP) i jako zastępców członków: **M. Czekąską** (PiMBP-Prudnik) i **K. Strasser** (MBP-Brzeg).

Delegatami na IV Krajowy Zjazd ZZPKiS zostali wybrani: **A. Gadziński** (PTZO), **W. Nurkiewicz** i **Z. Wraga**.

Na spotkaniu tym tow. **S. Garczyński** wręczył Odznak „Zasłużony działacz związku” pięciu aktywistom, otrzymał je m.in. **mgr Władysław Workiewicz** z WiMBP.

... i Katowicach

W dniu 6 października 1969 roku odbyła się w Katowicach IV Okręgowa Konferencja sprawozdawczo — Wybroczą ZZPKiSzt. w Prezydium Konferencji zasiedli: m.in. tow. **Zbigniew Wójcikowski** z-ca kier. Wydz. Propagandy KW PZPR, tow. **Stanisław Lewandowski** — Kierownik Zespołu Kultury i Oświaty CRZZ, tow. **Stanisław Garczyński** — V-ce Przew.

ZG ZZPKiSzt., tow. **Teodor Liese** V-ce Przew. ZG ZZPKiSzt., tow. **Paweł Muskała** — Sekretarz WKZZ, tow. **Franciszek Ryś** — Z-ca Kier. Wydziału Kultury PWRN oraz przedstawiciele rad zakładowych naszego związku SBP, SPAM, SPATiF.

W konferencji uczestniczyli także przedstawiciele ZOZZPKiSzt. z Kielc i Łodzi.

Wszyscy delegaci otrzymali obszerny sprawozdanie z działalności zarządu za okres od 7. VI. 1966 do 5. X. 1969. Wnioski zawarte w sprawozdaniu stanowiły wytyczne do pracy dla nowo obranego Zarządu Okręgu liczącego 25 osób.

Wśród członków nowo wybranego ZO, znajdują się bibliotekarze: **Elżbieta Hatko** — WBP, **Beata Mikuszewska** — MBP Bielsko i **Irena Stypa** — MBP Chorzów.

Na pierwszym plenarnym posiedzeniu ZO ukonstytuowało się Prezydium ZO w składzie: **Janusz Chwi-**

stecki — przewodniczący ZO, **Zbigniew Lipeczyński** — z-ca przewodniczącego ZO, **Włodzimierz Blachut** — sekretarz ZO oraz członkowie Prezydium ZO: **Bogumił Budkiewicz**, **Piotr Dulnikiewicz**, **Mirosława Jurczyńska**, **Krystyna Kaczko**, **Jan Klemens**, **Beata Mikuszewska**, **Aleksander Szrom**, **Jolanta Werner**.

W IV Krajowym Zjeździe ZZPK iSzt uczestniczyć będzie 11 delegatów z naszego Okręgu. Wśród nich znajduje się przedstawicielka bibliotek — **Elżbieta Hatko**.

Dorobek Katowickiego okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

29. 10. 69 Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach zorganizował plenarne zebranie w Klubie „Pegaz“, poświęcone:

1) omówieniu działalności SBP w kampanii wyborczej do Sejmu i rad narodowych,

2) omówieniu przygotowań do obchodu XXV-lecia PRL.

Bibliotekarze woj. katowickiego wzięli czynny udział w kampanii przedwyborczej przez popularyzację programu Frontu Jedności Narodu oraz kandydatów na posłów i radnych.

Na zebraniach środowiskowych były stawiane przez bibliotekarzy sprawy rozwoju sieci bibliotek, poprawy stosunków materialnych, zapotrzebowania w księgozbiory itp. celem lepszego zaspakajania potrzeb czytelników i młodzieży uczącej się.

Spotkania urozmaicono częścią artystyczną, wykorzystując w nich opracowane przez Stowarzyszenie materiały metodyczne pod hasłem „Oddaję głos“.

W bieżącym roku powstał 16 oddział SBP w Będzinie, obejmujący swym zasięgiem powiat i miasto Bę-

dzin i miasto Dąbrowę Górniczą. Przewodniczącą oddziału wybrano kol. **Danutę Ołubiec**. Nowy oddział rozpoczął pracę ambitnie, stawiając sobie konkretny cel dla uczczenia 25-lecia PRL: „Każdy bibliotekarz sieci bibliotecznej publicznej, szkolnej, związkowej jest członkiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.“

W wyniku kampanii przedwyborczej do władz terenowych weszło 72 bibliotekarzy, w tym do WRN — 1 osoba, PRN — 6, GRN — 6, MRN — 5, do Komisji Kultury i Oświaty rad narodowych szczebla powiatowego, miejskiego i gromadzkiego — 54 osoby. Dla zaakcentowania wkładu SBP w osiągnięcia PRL przewodniczącą Zarządu Okręgu **Stanisław Bożek** wysunął następujące zadania do realizacji:

— ukazywanie sylwetek ciekawych bibliotekarzy w prasie, radiu, telewizji; akcentując ich dorobek w środowisku;

— wysuwanie do wyróżnień i odznaczeń aktywnych bibliotekarzy pracujących od 1945 roku do chwili obecnej;

— pisanie prac monograficznych o osiągnięciach SBP.

SPIS TRESCI:

<i>Alfred Puzio</i>	
Dorobek kulturalny wojew. katowickiego i opolskiego w 25-leciu PRL	3
Województwa katowickie w 25-leciu Polski Ludowej (Kronika ważniejszych wydarzeń kulturalnych w latach 1945-1969)	5
<i>Halina Kowalska</i>	
Opolszczyzna w 25-leciu PRL (Styczeń 1945 — sierpień 1969)	14
Przedstawiciele władz mówią o pracy bibliotek	21
<i>Elżbieta Hatko</i>	
Lenin w poezji (Wybór)	29
Włodzimierz Iljicz Lenin wielkim miłośnikiem książki	35
Konkurs dla bibliotekarzy	37
<i>Stanisława Mach, Tadeusz Fabin</i>	
Żyje wśród nas. Scenariusz wystawy w setną rocznicę urodzin W. I. Lenina	38
<i>Halina Bałaszczuk</i>	
Lenin — człowiek — myśliciel — wódz	41
Materiały do pracy z czytelnikiem	
<i>Wiesława Halicka-Misińska</i>	
Chwała minionym i obecnym dniom. Montaż słowno-muzyczny poświęcony 25 rocznicy wyzwolenia Śląska	43
<i>Maria Machulak, Irena Suchan</i>	
Poznajemy województwo katowickie. Lekcja biblioteczno-tematy- czna przeznaczona dla dzieci klas VII i VIII	52
<i>Henryk Ostrowski</i>	
Pamiętnik — dokumentem epoki. Scenariusz wieczoru literackiego poświęcony pamiętnikom	56
<i>Janina Kościów</i>	
Dyskusja nad książką Niny Kracherowej — „Naprzeciw Astrei”	64
Mysłowice — moje miasto. Scenariusz wystawy zagadnieniowej	66
Materiały instrukcyjno-metodyczne	
<i>Elżbieta Hatko</i>	
Usprawnienie katalogu. Część II	68
<i>Maria Pietruszkowa</i>	
Informacja o pracy nad melioracją katalogów w MBP w Tychach	70
Konkurs wojewódzki na najlepiej pracujący punkt biblieczny na wsi	72
Na łamach prasy. Biblioteki publiczne, ich działalność i rola	74
<i>Janina Kościów, Anna Radziszewska</i>	
Nowości o Śląsku	78
Więści z bibliotek	86
Z żałobnej karty	91
Okręgowe konferencje sprawozdawczo-wyborcze ZZPKiSz w Opolu i Katowicach	92
Dorobek katowickiego okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich	93